

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Ústav primární a preprimární edukace

**Pracovní sešit pro výuku hry na zobcovou sopránovou
flétnu v hodinách hudební výchovy v 1. ročníku
základní školy**

Diplomová práce

Autor: Marie Hofmanová
Studijní program: M7503 Učitelství pro základní školy
Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň základní školy
Vedoucí práce: PhDr. Hana Příbylová

Hradec Králové

2020

Zadání diplomové práce

Autor:	Marie Hofmanová
Studium:	P131401
Studijní program:	M7503 Učitelství pro základní školy
Studijní obor:	Učitelství pro 1. stupeň základní školy
Název diplomové práce:	Pracovní sešit pro výuku hry na zobcovou sopránovou flétnu v hodinách hudební výchovy v 1. ročníku základní školy
Název diplomové práce AJ:	The workbook for teaching how to play the recorder in music classes in 1st grade of primary school

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Diplomová práce se zabývá možnostmi využití zobcové sopránové flétny v hodinách hudební výchovy na 1. stupni základní školy. Teoretická část pojednává o historii zobcové flétny a výhodách jejího zařazení do výuky hudební výchovy na 1. stupni základní školy. Cílem praktické části je vytvořit pracovní sešit pro výuku zobcové sopránové flétny v 1. ročníku základní školy v rámci hodin hudební výchovy.

Literatura: JENČKOVÁ, E. Zobcová flétna ve škole. Hradec Králové: J. Jenček - Orlice, 1999. HAWTHORN, P. Moje první zobcová flétna. Praha: Svojtka, 1998. HLAVATÁ, I. Hrátky s flétnou, písničkami a pastelkami. Kladno: Vladimír Beneš, 1997. ŽILKA, V. Veselé pískání - Zdravé dýchání. Praha: PANTON s. r. o, 1995. DANIEL. L., ŽÁČEK, J. Kouzelná píšťalka. CHEB: MUSIC CHEB, 1996. FEČANINOVÁ, H. Danielčina píšťalka. Brno: Editio Moravia, 1994.

Garantující pracoviště:	Hudební katedra Pedagogická fakulta
Vedoucí práce:	PhDr. Hana Příbylová
Oponent:	PhDr. Helena Karnetová
Datum zadání závěrečné práce:	5. dubna 2017

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 29. 4. 2020

Podpis

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí mé diplomové práce PhDr. Haně Příbylové za odborné vedení, metodickou spolupráci a poskytování cenných rad.

Poděkování patří i Univerzitě Hradec Králové a jejím pedagogům.

Anotace

HOFMANOVÁ, Marie (2020). Pracovní sešit pro výuku hry na zobcovou sopránovou flétnu v hodinách hudební výchovy v 1. ročníku základní školy. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové. 125 s. Diplomová práce.

Diplomová práce se zabývá výukou hry na zobcovou sopránovou flétnu v 1. třídě v rámci hodin hudební výchovy. V první teoretické části je popisována historie zobcové flétny, její druhy i podrobný popis nástroje. Je zde výběr z literatury vztahující se k této problematice, dále pak výhody hry na zobcovou flétnu.

Praktická část nabízí kompletní pracovní sešit pro hru na zobcovou sopránovou flétnu, která se zaměřuje na motivaci ke hře, velké množství písní a různorodé úkoly na podpoření znalostí hudební teorie, zejména not. K pracovnímu sešitu je dále uváděna metodika pro učitele se zpěvníkem použitých písní.

Klíčová slova: pedagogika, zobcová flétna, hudba, první ročník, instrumentální činnosti, lidové písně, hudební pojmy

Anotation

HOFMANOVÁ, Marie (2020). The workbook for teaching how to play the recorder in music classes in 1st grade of primary school. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové. 125 s. Diploma thesis.

The diploma thesis deals with teaching the performance on soprano recorder in the first class in the framework of music lessons. The first theoretical part describes the history of the flute, its types and a detailed description of the instrument. There is a selection of literature related to this issue, as well as the benefits of playing the soprano recorder.

The practical part offers a complete workbook for playing the soprano recorder, which focuses on the motivation to play, a large number of songs and diverse tasks to promote knowledge of music theory, especially notes. Methodology for teachers with the songbook of used songs is also included in the workbook.

Keywords: pedagogy, a recorder, music, first grade, instrumental activities, folk songs, music concepts

Obsah

1	Úvod	9
2	Zobcová flétna	10
2.1	Stručná historie zobcové flétny	11
2.1.1	Pravěk	11
2.1.2	Starověk	11
2.1.3	Středověk	11
2.1.4	Renesance a baroko (15. – 18. století)	13
2.1.5	Klasicismus a romantismus (18. – 19. století)	15
2.1.6	Návrat zobcové flétny (20. století)	15
2.1.7	Zobcová flétna v Československu a České republice	17
2.2	Druhy zobcových fléten	19
2.3	Popis zobcové sopránové flétny	21
3	Literatura pro výuku hry na zobcovou sopránovou flétnu	23
3.1	Veselé pískání – zdravé dýchání	23
3.2	Hrátky s flétnou, písničkami a pastelkami	24
3.3	Moje první zobcová flétna	25
3.4	Danielčina flétnička	25
3.5	S flétničkou do školy	26
3.6	Docela malé ježčí pískání s Písničkou a Fučílkem	27
3.7	Flautoškola 1	28
3.8	S flétnou a zvířátky do hudební pohádky	29
3.9	Hraj si a maluj 1. díl	29
3.10	Naše první tóny	30
3.11	Škola hry na zobcovou flétnu se skřítkem Toníkem	31
3.12	Hrajeme na zobcovou flétnu	31
3.13	Škola hry na sopránovou zobcovou flétnu, 1. díl.	32

3.14	Základy hry na zobcovou sopránovou flétnu	33
3.15	Zobcová flétna	33
3.16	Technika hry na zobcovou flétnu, 1. díl	34
4	Výhody zařazení zobcové flétny do výuky hudební výchovy.....	35
4.1	Hudební přínos	35
4.1.1	Hra na nástroj.....	35
4.1.2	Rozvoj hudebních schopností a dovedností.....	35
4.1.3	Zlepšení zpěvu	35
4.2	Zdravotní přínos	36
4.2.1	Vliv na zdraví.....	36
4.2.2	Rozvoj jemné motoriky	36
4.2.3	Psychologický aspekt.....	36
4.3	Sociální přínos.....	37
4.3.1	Lehkoovladatelnost a přenositelnost.....	37
4.3.2	Cenová dostupnost.....	37
4.3.3	Třídní kolektiv	37
4.3.4	Spolupráce rodičů s dětmi.....	37
4.3.5	Radost z vystoupení	38
5	Pracovní sešit pro výuku zobcové flétny v 1. ročníku základní školy	39
6	Metodika k pracovnímu sešitu.....	82
7	Zpěvník pro učitele.....	105
8	Závěr.....	114
9	Seznam literatury.....	115
10	Seznam obrázků.....	119
10.1	Seznam obrázků praktické části	124

1 Úvod

Žijeme v čase, kdy se vše okolo nás závratnou rychlostí mění. Nastaly však změny ve všem nebo v některých oblastech ne? Pokud chceme inovovat, musí se o tom nejprve hovořit. Takto došlo k rapidním změnám v technologiích, mluví se o inkluzi a potřebě jazykových dovedností, zejména díky rostoucí multikulturní společnosti. Všechny tyto změny vznikly, aby nám pomohly se dále rozvinout. Jedna stránka našeho života však byla při těchto změnách opominuta – hudba a její přímé působení na naše emoční citění.

V posledních letech se čím dál více setkávám v praxi s odmítavým postojem k hudební výchově, a to z pohledu učitelů, rodičů, žáků i široké veřejnosti. Na jedné straně jsou učitelé, kteří neradi učí hudební výchovu. Zpravidla to souvisí s jejich nedostatečnými hudebními schopnostmi či dovednostmi. Najdou se však učitelé hudebníci, kteří naopak chtějí hudební výchovu inovovat a rozvíjet v dětech lásku k hudbě, zvýšit jejich hudební gramotnost ve všech oblastech. Těm je ale stále častěji naznačováno, že jejich snaha je nežádoucí, že by se hudební výchova měla stát jen jakýmsi relaxačním prvkem. Jedním z důvodů je to, že citové deficity dětí a mládeže nejsou tak zřejmé jako například problém nárůstu dětské obezity, který okamžitě přispěl ke snaze o zlepšení tělesné výchovy. Co už nevidíme, je ubývající tvořivost, prožitek z hudby, vyjádření emocí, jako bychom byli v izolaci a nechtěli si to připustit. Přitom k rozvoji citové stránky člověka by stačila větší podpora hudební výchovy, protože právě hudba přidává člověku z emocionální stránky nejvíce.

Tato diplomová práce je mým příspěvkem ke zlepšení situace. Zaměřila jsem se na rozvoj instrumentální výchovy, ale ta následně ovlivní i další dovednosti žáků – správné dýchání, notační gramotnost, vyšší poslechovou koncentraci, hudební analýzu a mnoho dalších. Chtěla bych naučit žáky trpělivosti a důslednosti, protože právě tyto vlastnosti děti postrádají nejvíce. Rodiče, ve snaze přinášet dětem stále nové podněty, si často neuvědomují, že děti se potřebují také naučit vytrvat u nějaké aktivity delší dobu a skutečně se jí věnovat. První třída je proto ideální zlom, kdy to může učitel či učitelka výrazně ovlivnit. Žáci hru na flétnu vnímají jako běžnou součást hudební výchovy. Celkově v mladším školním věku flétna přináší jednoduchý řád a odpovědnost za přístup k pravidelné aktivitě. Navíc hra na flétnu podpoří celkový zájem o hudbu i porozumění jejím zákonitostem.

2 Zobcová flétna

Zobcová flétna patří mezi jednohlasé dřevěné dechové nástroje (aerofony). Podle způsobu tvoření tónů ji zařazujeme mezi nástroje hranové. „*Tón vznikne nárazem výdechového proudu vzduchu do štěrbin v zobci, v níž je vložen dřevěný špalíček sloužící k usměrnění dechového proudu.*“¹ Je jedním z nejstarších hudebních nástrojů a dodnes je velmi oblíbená po celém světě.

Z hlediska pojmenování musíme dbát na označení zobcová flétna, italsky je to „Flauto dolce“, německy „die Blockflöte“, rusky „bolšaja flejta“, francouzsky „Flûte à bec“, anglicky „the Recorder“.² Toto označení vzniklo po znovuobjevení zobcové flétny. Původně byla označována pouze jako flétna, ale poté, co byla na ústupu, převzala toto označení flétna příčná (dříve flauto traverso).

Zobcové flétny bývají vyráběny z různých materiálů. Dříve převažovalo dřevo, někdy byly i ze slonoviny, dnes vzhledem k nákladům na výrobu jsou nejoblíbenější levné plastové flétny. Pokud chceme kvalitní flétnu, je lepší se držet fléten dřevěných. Jejich cena je vyšší, než u plastových a obecně se dá říci, že čím vyšší cena dřevěné flétny, tím je zobcová flétna kvalitnější. Ať je z lepšího dřeva či je to dáno postupem výroby, výjimkou jsou různá exotická dřeva, jejichž nákladnost je již dána materiálem. Pokud hráči navíc záleží na průraznějším tónu, měl by si vybrat spíše flétnu z tvrdšího dřeva jako je javor, hrušeň, třešeň či zimostráz. Pokud však hráč uvažuje pouze o dočasné hře, než bude přecházet na jiný nástroj nebo se hře neplánuje příliš věnovat, je lepší uvažovat o koupi plastového nástroje. Je výrazně levnější a není ani náročný na údržbu, proto je vhodným nástrojem pro děti. Ale i v tomto případě platí, že je lepší nekupovat nejlevnější flétnu a raději přihlédnout k nákladnější variantě. Na trhu jsou proto velmi známé firmy Yamaha a Aulos, které zajišťují potřebnou kvalitu nástroje.³

¹ KARNETOVÁ, Helena (2015). *Hudební nástroje v souvislostech*. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-619-3

² MODR, Antonín (2002). *Hudební nástroje*. Praha: Edition Bärenreiter. ISBN 80-86385-12-4

³ Zobcová flétna: Flétny plastové nebo dřevěné (2003 – 2006). In: *Flauto-dolce* [online]. [cit. 2019-03-05]. Dostupné z: <http://flauto-dolce.wz.cz/hlavni.htm>

2.1 Stručná historie zobcové flétny

2.1.1 Pravěk

Není pochybnosti, že flétna, jakožto píšťalový nástroj, patří k nejstarším hudebním nástrojům, jehož kořeny sahají až do pravěku. Mnohé archeologické výzkumy dokládají nálezy různých pozůstatků primitivních nástrojů z kostí, pravděpodobně i z dutých dřevin, naznačující možné hudební využití. Jedním z takových dokladů je paleolitická kostěná flétna, nalezená v jeskyni Hohle Fels v Německu. Nicholas Conard, archeolog, který provedl tamní výzkum, ji sám označil za nejstarší hudební nástroj na světě.⁴

Obrázek č. 1 – Kostěná flétna nalezená v jeskyni Hohle Fels (Německo)

2.1.2 Starověk

Ve všech významných starověkých civilizacích najdeme dílčí doklady o existenci předchůdců fléten. Zmínky o ní nalezneme ve starověké Mezopotámii, Egyptě (bambusová flétna „Suffára“), Persii (rákosová flétna „Nai“) a později i v Řecku a Římě.⁵ „U Egyptanů byla flétna ve velké úctě a vážnosti obestřena různými pověstmi, z nichž jedna praví, že vynálezcem flétny byl sám bůh Osiris.“⁶

2.1.3 Středověk

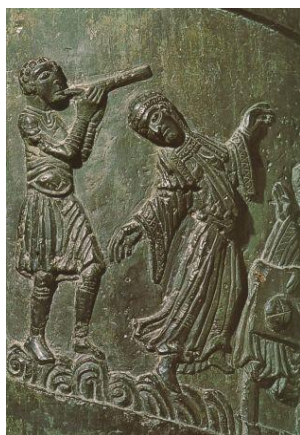
Flétna podélná (dnes již označována jako zobcová) se v Evropě ve své známé podobě objevuje v období 11. – 13. století, tedy v době vrcholného středověku, o čemž svědčí

⁴ La musique dans la préhistoire (2011). In: *Hominides* [online]. [cit. 2019-02-20]. Dostupné z: <https://www.hominides.com/html/dossiers/musique-prehistoire.php>

⁵ Zobcová flétna: Historie zobcové flétny (2003 – 2006). In: *Flauto-dolce* [online]. [cit. 2019-02-20]. Dostupné z: <http://flauto-dolce.wz.cz/hlavni.htm>

⁶ BOK, Josef a Rudolf. ČERNÝ (2004). *Škola hry na flétnu*. Praha: Editio Bärenreiter. ISMN 979-0-2601-0437-2. S. 7.

různá vyobrazení z té doby.⁷ Za nejstarší z nich lze považovat výjev na sloupu katedrály v Hildesheimu v Německu, ale není zřetelné, o který píšťalový nástroj se jedná. Z tohoto důvodu se nejstarším zobrazením zobcové flétny jeví spíše „Výsměch Ježíše“ – freska nacházející se v kostele sv. Jiří ve Staro Nagoričane v Makedonii.⁸

Obrázek č. 2 – Bernwardův sloup (cca 1020),
katedrála v Hildesheimu

Obrázek č. 3 – „Výsměch Ježíše“
(po r. 1315)

Z období pozdního středověku (14. – 15. století) již známe podobu zobcových fléten, a to díky několika nálezům, zejména v oblastech střední Evropy. Většina z těchto nálezů ukazuje na snahu o zdokonalení nástroje. Je zde patrné, že nejnižší interval je půltón a nechybí ani díra pro palec.⁹ Postrádá však zobec, ještě není zdokonalený kónický tvar nástroje, proto lze hovořit stále jen o přechodné fázi.

Obrázek č. 4 – Elblag flétna (neporušený model flétny z poloviny 15. století)

⁷ MODR, Antonín (2002). *Hudební nástroje*. Praha: Edition Bärenreiter. ISBN 80-86385-12-4

⁸ LANDER, Nicholas S. (1996 – 2019). Medieval period. In: *Recorder Home Page* [online]. [cit. 2019-02-20]. Dostupné z: <https://www.recorderhomepage.net/history/the-medieval-period/>

⁹ LANDER, Nicholas S. (1996 – 2019). Medieval period. In: *Recorder Home Page* [online]. [cit. 2019-02-20]. Dostupné z: <https://www.recorderhomepage.net/history/the-medieval-period/>

Jak je patrné z dochovaných chorálů, středověká hudba sloužila často k církevním účelům a byla až na výjimky vokální. Podélná flétna však měla své místo v lidové hudbě kejklířů a komediantů, kteří hrávali na ulicích, ale i na dvorech pro zábavu hostů.

2.1.4 Renesance a baroko (15. – 18. století)

K období renesance se váže všestranný rozvoj člověka, hudba díky tomu získává na vážnosti. Podélná flétna je hojně rozšířená a to i v rámci jejích typů – od sopraninové po velký bas. Laděny byly podle zpěvních hlasů, aby mohli hudebníci příslušné hlasy nahradit či zdvojit. Flétny se stále vyrábějí z jednoho kusu, proto není možné ladění nástroje. Zajímavostí je, že hráč na ně mohl hrát v různém držení pravé a levé ruky. Tomu byl uzpůsoben poslední otvor pro malíček, opačný si posléze hráč zalil voskem. Vyšší šlechta tehdejší doby se chlubila velkými uměleckými sbírkami. Díky tomu se sbírky renesančních fléten zachovaly do dnešní doby a jsou k vidění např. v Muzeu královské hudební konzervatoře v Bruselu, v Národním muzeu v Mnichově, také v Metropolitním muzeu umění v New Yorku.¹⁰

Obrázek č. 5 - Jedna z tzv. Catajo fléten (Uměleckohistorické muzeum, Vídeň, SAM 130)

Se zájmem o hudbu a hudební nástroje začaly vznikat i první publikace. Mezi takové patří například:

- **Michael Praetorius** – „Syntagma Musica“ (Wittenburg, 1615-1619) publikace, která popisuje devítičlennou skupinu zobcových fléten.¹¹
- **Sebastian Virdung** – „Musica getucht un Ausgezogen“ (Štrasburg a Basilej, 1511), ve které se řeší držení nástroje a zalévání voskem, hmaty a to vše je doplněno o obrázky.¹²

¹⁰ Zobcová flétna: Historie zobcové flétny (2003 – 2006). In: *Flauto-dolce* [online]. [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: <http://flauto-dolce.wz.cz/hlavni.htm>

¹¹ The origins of the Recorder: History of the recorder – Its Golden Age (2019). In: *Yamaha* [online]. [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: https://www.yamaha.com/en/musical_instrument_guide/recorder/structure/structure002.html

¹² Zobcová flétna: Historie zobcové flétny (2003 – 2006). In: *Flauto-dolce* [online]. [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: <http://flauto-dolce.wz.cz/hlavni.htm>

Obliba zobcové flétny narůstá a vrcholné baroko se stává zlatým věkem tohoto nástroje. Došlo k velkému vylepšení nástroje už do podoby, kterou známe dnes. Rukavičková v souvislosti s podobou zobcové flétny uvádí „Zužující se vrtání jí rozšířilo rozsah přes dvě oktávy a dvojdírky pro poslední dva tóny přidaly další chromatické tóny. Flétna také získala typický barokní vzhled a výrobky barokních nástrojářů jsou dodnes působivými výtvarně uměleckými díly.“¹³

Obrázek č. 6 – Sopránová zobcová flétna (William Beukers St., 1666-1750, Rijksmuseum, Amsterdam)

Zobcová flétna označovaná až do roku 1750 *flauto* (dnešní označení pro příčnou flétnu, tehdy označovanou *flauto traverso*)¹⁴ se uplatňuje v mnoha souborech i jako sólový nástroj. Nejvýznamnější skladatelé té doby psali pro zobcovou flétnu sonáty s doprovodem pro basso continuo, koncerty pro sólovou flétnu s orchestrem, uplatnění našla i v operách. Mezi tyto skladatele patří Johann Sebastian Bach, Georg Philipp Telemann, Antonio Vivaldi, Georg Friedrich Händel či Johann Joachim Quantz.

Z děl pro zobcovou flétnu nemůžeme opominout tato:

- **J. S. Bach** – „Braniborský koncert č. 2 a 4“
- **A. Vivaldi** – „Koncert C dur pro zobcovou sopraninovou flétnu a smyčcový orchestr“
- **G. P. Telemann** – „Trioová sonáta d moll pro zobcovou flétnu, hoboj a basso continuo“, „Duet pro dvě altové flétny B dur“, „Koncert a moll pro zobcovou flétnu, violu da gamba a smyčce“
- **J. J. Quantz** – „Sonáta C dur pro zobcovou flétnu, příčnou flétnu a basso continuo“

¹³ RUKAVIČKOVÁ, Ivana (2007). Úvod, historie flétny. In: *Plzenak* [online]. [cit. 2019-02-26]. Dostupné z: <http://www.plzenak.cz/hudba/fletna>

¹⁴ MODR, Antonín (2002). *Hudební nástroje*. Praha: Edition Bärenreiter. ISBN 80-86385-12-4

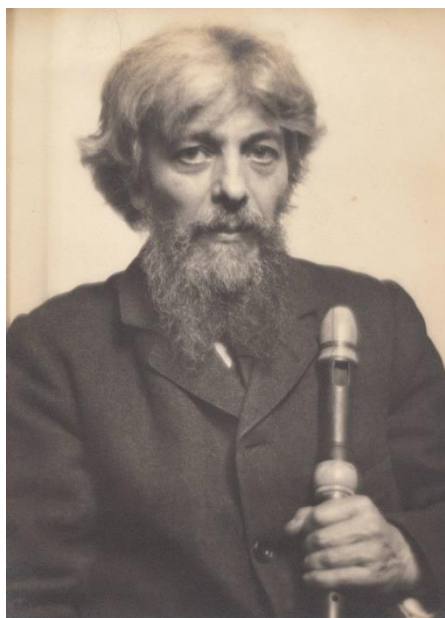
2.1.5 Klasicismus a romantismus (18. – 19. století)

V klasicismu dochází k všestrannému rozvoji hudební kultury, nejvíce evropské. Zároveň se hudba více uplatňuje na veřejnosti a narůstá počet instrumentalistů. Spolu s tím se do popředí více dostává zvučnější flétna příčná. V romantismu se mění složení orchestrů, zvyšuje se počet hráčů, až do podoby velkého symfonického orchestru, vznikají nové hudební nástroje (např. saxofony), a parametry původních nástrojů se kvalitativně vylepšují. Důraz na barvu zvuku i výškový rozsah je u romantických skladatelů podstatný. To vše ovlivňuje složení hudebních těles, zobcová flétna nemá uplatnění, není dostatečně výrazná a má malý rozsah.

2.1.6 Návrat zobcové flétny (20. století)

Na konci 19. století a počátku 20. století sice pokračoval vývoj ve zdokonalování hudebních nástrojů, zároveň došlo k objevení mnoha sbírek s barokní hudbou, což inspirovalo hudebníky k vytváření dobových souborů, interpretujících starou hudbu. Zlomovým bodem bylo vystoupení flétnového souboru z Bruselské konzervatoře spolu s prezentací dobových hudebních nástrojů na Mezinárodní výstavě v Royal Albert Hall v Londýně roku 1885.¹⁵ V této době začal znovu velký zájem o starou hudbu, postupně hudební vědci připravili řadu starých notových zápisů pro současné instrumentalisty v aktuální notaci.

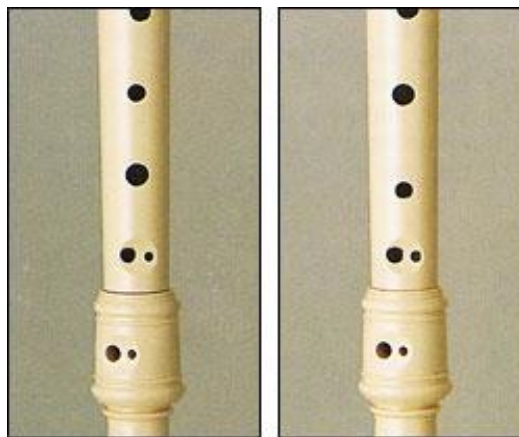
Z počátku 20. století je vhodné připomenout osobnost **Arnolda Dolmetsche** (1858-1940), švýcarského nástrojáře, hudebníka a muzikologa. Po studiích na Bruselské konzervatoři se roku 1883 přestěhoval i s rodinou do Londýna, aby se mohl dále vzdělávat na nově otevřené londýnské konzervatoři Royal College of Music v South Kensingtonu. Během studií se začal zajímat o starou hudbu, a tak neváhal projít knihovny Britského muzea i konzervatoře, kde našel mnoho skvostných děl, která představoval široké veřejnosti na svých „Historických koncertech“. Tímto způsobem se lidé v té době znovu setkali

Obrázek č. 7 – Arnold Dolmetsch

¹⁵ LANDER, Nicholas S. (1996 – 2019). Modern period. In: *Recorder Home Page* [online]. [cit. 2019-02-27]. Dostupné z: <https://www.recorderhomepage.net/history/the-modern-period/>

s cembalem, virginalem, loutnou a dalšími dobovými nástroji.¹⁶ Arnold Dolmetsch byl nejen znamenitým hudebníkem, ale od roku 1919 také výrobcem moderních zobcových fléten. Poprvé se na jeho model zobcové flétny hrálo na hudebním festivalu v Haslemere (Anglie), kde flétna zaujala dva německé muzikology - Maxa Seifferta a Petra Harlana, kteří si ji odvezli do Německa. Zásadním momentem se stal fakt, že němečtí muzikologové nebyli dostatečně informováni o hmatech, a tak se nešťastnou náhodou objevila upravená zobcová flétna, na kterou se hrálo postupným otvíráním otvorů tzv. „německý systém“, namísto tradičního „barokního systému“, který využívá hmatu - tzv. vidličky.¹⁷ Z dnešního pohledu je německý systém problematický hlavně z hlediska ladění dvou nejnižších intervalů, proto se spíše přikláníme k baroknímu systému.

Obrázek č. 8 – Barokní systém (vlevo) a německý systém (vpravo)

Ani 2. světová válka nepřerušila rozvoj zobcových fléten, naopak díky přenositelnosti, snadné ovladatelnosti a přijatelné ceně nástroje se v těžkých podmínkách válečného období dostává zobcová flétna do škol, aby se žáci mohli hudebně rozvíjet. Významně tomu pomohli i hudební pedagogové Carl Orff a Zoltán Kodály. V období 40. a 50. let se repertoár pro zobcovou flétnu sestává hlavně z nalezených barokních děl, teprve v 60. letech začíná nová éra, kdy se začalo skládat cíleně pro zobcovou flétnu.¹⁸

Mezi další významné osobnosti 20. století, které se zasloužili o rozvoj zobcové flétny, patří dva Angličani – **Edgar Hunt** a **David Munrou**. Edgar Hunt napsal metodiku pro hru na zobcovou flétnu s názvem „The Recorder and its Music“, v roce 1935 jako první začal výuku hry na flétnu na Trinity College v Londýně¹⁹ a od roku 1937 spolu

¹⁶ O'KELLY, Eve (1990). *The Recorder today*. Cambridge: Cambridge University Press. ISBN 0-521-36660-7

¹⁷ Zobcová flétna: Historie zobcové flétny (2003 – 2006). In: *Flauto-dolce* [online]. [cit. 2019-02-27]. Dostupné z: <http://flauto-dolce.wz.cz/hlavni.htm>

¹⁸ O'KELLY, Eve (1990). *The Recorder today*. Cambridge: Cambridge University Press. ISBN 0-521-36660-7

¹⁹ THOMSON, John M. (1968). *Your book of the Recorder*. London: Faber and Faber Limited. SBN 571-08227-0

s **Carlem Dolmetschem** (syn Arnolda Dolmetsche) vedli nově vzniklou „Společnost hráčů na flétnu“ (orig. Society of Recorder Players). David Munrou, známý interpret a pedagog ovlivnil řadu následovníků, známých dnes pod názvem „Anglická škola“. Podobně je tomu i u Holanďana **Franse Brüggena** a jeho „Holandské školy“.²⁰ Z interpretů 20. století určitě stojí za zmínku **Michael Vetter**, jenž se inspiroval japonskými technikami a vyvinul styl improvizace na zobcovou flétnu nazvaný „Fuenota“ (píseň flétny), také Švýcar **Hans-Martin Linde**, který mimo své hráčské umění zkomponoval na dva tucty skladeb, kupříkladu skladbu „Music for a Bird“.

2.1.7 Zobcová flétna v Československu a České republice

Zobcová flétna se v Československu využívala především jako pomocný a průpravný nástroj k budoucímu studiu hry na dřevěné, ale i žesťové dechové nástroje. Pro svoje tónové omezení a slabý zvuk nebyla cílovým nástrojem hudebních skladatelů. K největšímu rozmachu dochází v 50. a 60. letech, kdy **Miloslav Klement** vydává Školu hry na altovou zobcovou flétnu I. a II., která se začala hojně využívat v Lidových školách umění (dnes Základních uměleckých školách).²¹ Další osobností, která přispěla k rozvoji hry na zobcovou flétnu, byl **Václav Žilka**, který se zasazoval o co možná největší

Obrázek č. 9 – Václav Žilka

rozšíření mezi veřejnost pořádáním kurzů pro děti s rodiči. Tyto kurzy pod názvem „Dřevěná píšťalka“ byly oblíbené a jedné lekce se účastnilo na 50 dětí spolu s jejich rodiči či prarodiči. Patřila sem nejen hra na zobcovou flétnu, ale i pískání pro zdraví, gymnastika hlubokého bráničního dýchání, zpívání, poznávání rytmu, abeceda společenského chování a drobnosti z hudební historie.²² Cyklus školy hrou však nevydržel a po roce 2003 byl uzavřen. Mimo to byl Václav Žilka známý svým projektem „Léčivá píšťalka“, ve kterém chtěl poukázat na příznivé zdravotní faktory hry na zobcovou flétnu. Chtěl tak pomoci mnoha lidem s astmatem a jinými respiračními chorobami.²³

²⁰ Zobcová flétna: Historie zobcové flétny (2003 – 2006). In: *Flauto-dolce* [online]. [cit. 2019-02-28]. Dostupné z: <http://flauto-dolce.wz.cz/hlavni.htm>

²¹ Zobcová flétna: Historie zobcové flétny (2003 – 2006). In: *Flauto-dolce* [online]. [cit. 2019-04-13]. Dostupné z: <http://flauto-dolce.wz.cz/hlavni.htm>

²² ŽILKA, Václav. Dřevěná píšťalka. In: *Econnect zpravodajství* [online]. [cit. 2019-04-13]. Dostupné z: http://zpravodajstvi.ecn.cz/pistalka/Drevena_Pistalka.htm

²³ ŽILKA, Václav (2004). *Jak se dělá muzikant*. Havlíčkův Brod: Petrklíč. ISBN 80-7229-106-8

Absolutně ojedinělou myšlenkou byly kurzy ve vězeňském prostředí v Praze Řepích, které Václav Žilka vedl spolu s dalšími ze skupiny Aulos. Provinilým ženám zde byla nabídnuta šance se naučit hrát na zobcovou flétnu a podpořit je v citové výchově, než se navrátí do normálního života.²⁴ Mimo aktivní projekty napsal i metodickou knihu ke hře na zobcovou flétnu nazvanou „Veselé pískání – zdravé dýchání“. Dalšími propagátory hry na zobcovou flétnu jsou **Ladislav Daniel**, který napsal jednu z dosud nejpoužívanějších škol hry na zobcovou flétnu „Flauto dolce“, a manželé **Jan a Eva Kvapilovi**, autoři metodické řady „Flautoškola“, která je novodobou učebnicí pro výuku hry na zobcovou flétnu. V současnosti také dělají kurzy pro výuku hry na zobcovou flétnu určené zejména pro pedagogy.

S profesionální hrou na zobcovou flétnu v Československu i nyní je spojeno jméno **Jiřího Stivína**. Takto ho charakterizoval Ivan Poledňák: „A ve Stivínovi se objevil nejen muzikant schopný mezinárodní komunikace na základě zvládnutí mainstreamového „esperanta“, ale skutečná tvůrčí a novátorská osobnost budící široký zájem a hluboký respekt.“²⁵ Jeho zájem o hudbu začal

Obrázek č. 10 – Jiří Stivín

pozdě, ale právě o to byl vnímavějším žákem a rozhodně patří k nejvzdělanějším a nejvšestrannějším osobnostem hudební scény. Hraje na různé typy fléten, saxofonů, klarinetů, cembalo i různé bicí nástroje. Také zpívá, diriguje a známý je i svou skladatelskou a pedagogickou prací.²⁶ Jiří Stivín byl vždy velmi aktivní. Jeden rok studoval na Royal Academy of Music v Londýně, byl spoluzakladatelem kvarteta „Jazz Q“, dirigentem činoherního orchestru Národního divadla, členem Divadla Jára Cimrmana, založil soubor „Stivín & Co. Jazz Systém.“ a později hrál v souboru „Collegium Quodlibet“, který se věnuje hudbě zejména z období baroka a renesance.²⁷

²⁴ ŽILKA, Václav. Koncerty v kriminále. In: *Econnect zpravodajství* [online]. [cit. 2019-04-13]. Dostupné z: <http://zpravodajstvi.ecn.cz/pistalka/Krimikoncerty.htm>

²⁵ POLEDŇÁK, Ivan (1989). *Mně všechno dvakrát aneb o Jiřím Stivínovi*. Praha: Panton. ISBN 35-010-89. S. 232.

²⁶ POLEDŇÁK, Ivan (1989). *Mně všechno dvakrát aneb o Jiřím Stivínovi*. Praha: Panton. ISBN 35-010-89.

²⁷ BOHADLO, Stanislav. Pohledy na Jiřího Stivína. In: *STIVIN* [online]. [cit. 2019-04-14]. Dostupné z: <http://jiri.stivin.cz/predstav.htm>

V roce 2007 dostal od prezidenta Václava Klause státní vyznamenání - Medaili Za zásluhy v oblasti umění a kultury.²⁸

2.2 Druhy zobcových fléten

Zobcových fléten je v současnosti celkem devět druhů. V souslednosti od nejmenší po největší, rozlišujeme flétny: Garklein – Flotlein, sopraninová, sopránová, altová, tenorová, basová, velký bas, kontrabasová a sub - kontrabasová. Některé z těchto druhů se však využívají pouze zřídka.

Nyní jejich stručný popis dle flauto-dolce²⁹:

1) Garklein – Flotlein

- Rozsah c^3 až c^5 , ladění v C.
- Délka je pouhých 16 cm.
- Používá se zcela výjimečně ve flétnových souborech, jako sólový nástroj není vhodná.

2) Sopraninová

- Rozsah f^2 až g^4 , ladění v F (notuje se v oktávovém houslovém klíči, zní tedy o oktávu výš).
- Délka je 22 cm a šířka u většího hrdla je cca 5 cm.
- Většinou je dvoudílná – hlavice a tělo.
- Dnes nejpoužívanější flétna ve vysokém ladění, v baroku velmi populární jako sólový nástroj.

3) Sopránová

- Rozsah c^2 až d^4 , ladění v C (notuje se v oktávovém houslovém klíči, zní tedy o oktávu výš).
- Délka je 33 cm a šířka u většího hrdla je cca 7 cm.
- Je třídílná – hlavice, tělo a patka.

Obrázek č. 11 – zprava od Garklein - Flotlein po velký bas

²⁸ HEJDOVÁ, Kateřina (2007). Jiří Stivín slaví na Hradě medaili a výročí. In: *iDNES* [online]. [cit. 2019-04-14]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/kultura/hudba/jiri-stivin-slavi-na-hrade-medaili-a-vyroci.A071029_185849_hudba_kot

²⁹ Zobcová flétna: Druhy zobcových fléten (2003 – 2006). In: *Flauto-dolce* [online]. [cit. 2019-03-04]. Dostupné z: <http://flauto-dolce.wz.cz/hlavni.htm>

- Je vůbec nejpoužívanější ze zobcových fléten, hlavně protože je vhodným nástrojem pro začátečníky, proto je i velmi rozšířená. Kromě zájmu začínajících hudebníků, bývá využívána také pro hráče, kteří později přecházejí na jiný nástroj, zejména pro příčnou flétnu či klarinet. Patří do flétnového kvarteta, ale je hojně využívána v souborech i jako sólový nástroj.

4) Altová

- Rozsah f^1 až d^4 , ladění v F (notuje se v houslovém klíči, tak jak zní).
- Délka je 47 cm a šířka u většího hrdla je cca 10 cm.
- Je třídílná – hlavice, tělo a patka, někdy je opatřena klapkou či dvojklapkou pro nejnižší tóny F a F#.
- Nejvíce rozšířená jako sólový nástroj v baroku pro svůj líbivý tón. Dnes je součástí flétnového kvarteta, ale je hojně využívána v souborech i jako sólový nástroj.

5) Tenorová

- Rozsah c^1 až d^3 , ladění v C (notuje se v houslovém klíči, tak jak zní).
- Délka je 65 cm a šířka u většího hrdla je cca 12 cm.
- Je třídílná – hlavice (někdy zahnutá tzv. *knick*, jako je tomu u basové flétny), tělo a patka, někdy je opatřena klapkou či dvojklapkou pro C a C#.
- V baroku byla využívána jako druhý hlas k altové flétně, dnes spíše jako sólový nástroj, ve flétnovém kvartetu či v souboru.

6) Basová

- Rozsah f až g^2 , ladění v F (notuje se v oktávovém basovém klíči).
- Délka je 100 cm a šířka u většího hrdla je cca 18 cm.
- Je třídílná nebo čtyřdílná – hlavice (zahnutá tzv. *knick* nebo tzv. *esíčko*), 2x tělo a patka, je opatřena klapkou nejen u nejnižších tónů, ale i u těla.
- Je využívána hlavně pro zvukné hloubky ve flétnových souborech.

7) Velký bas

- Rozsah c až g^2 , ladění v C.
- Délka je 130 cm.
- Je vícedílná s klapkovým systémem a nastavitelným esíčkem.

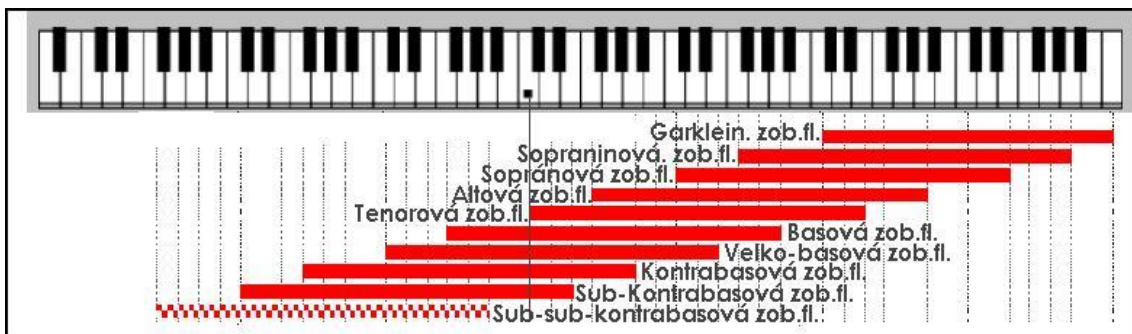
- Patří k méně využívaným flétnám, hraje se na ní v orchestrech zobcových fléten, v moderních skladbách psaných pro zobcové flétny či etnické hudbě.

8) Kontrabasová

- Rozsah F až c^2 , ladění v F.
- Délka je 185 cm.
- Je vícedílná s klapkovým systémem a esíčkem.
- Svoji velikostí budí pozornost, hráč při hře na ní musí stát a flétnu má opřenou o zem.

9) Sub – kontrabasová

- Rozsah C až g^1 , ladění v C.
- Délka je 250 cm.
- Tato flétna má velmi omezené uplatnění.

Obrázek č. 12 – Porovnání teoretického rozsahu zobcových fléten

2.3 Popis zobcové sopránové flétny

Zobcová flétna se skládá ze dvou nebo ze tří částí. Dnes se častěji setkáváme s třemi částmi – hlavicí, tělem (korpusem) a nožkou (patkou). Části se spojují v čepech. Ty bývají u dřevěných fléten obkrouženy korkem či nití, u plastových fléten tomu není.³⁰

Obrázek č. 13 – Popis částí zobcové flétny

³⁰ Zobcová flétna: Anatomie (2003 – 2006). In: *Flauto-dolce* [online]. [cit. 2019-22-04]. Dostupné z: <http://flauto-dolce.wz.cz/hlavni.htm>

Obrázek č. 14 – Popis hlavice

Horní část zobcové flétny hlavice je místem tvoření tónu. „V jejím zobci je úzká štěrbiná (vzduchový kanálek), kterou přiložíme ke rtům a fouknutím vyloudíme tón.“³¹ Lépe to lze popsat takto: Proud vzduchu prochází vzduchovým kanálkem, který směřuje ke zvukovému výřezu, kde narazí na ostrou hranu jazýčku a tón vznikne rozechvěním vzduchového sloupce. Podle tvaru částí hlavice, zejména vzduchového kanálku a jazýčku, se mění barva zvuku.³²

Spodní části zobcové flétny – tělo a nožka ovlivňují délku vzduchového válce. Pomocí dírek můžeme rozlišit jednotlivé tóny. Dírek je celkem osm. Jedna je na spodní straně trubice a je určena pro palec levé ruky, sedm dírek je na vrchní straně a poslední dvě z nich bývají dvojdírky, z nichž ta, která se nachází již na nožce, je každý hráčem individuálně nastavena podle délky malíčku. Jedna dírka je také spodní otvor na nožce. Když hráč jednotlivé části sestavuje, měl by dbát na to, aby dírky na těle flétny byly v rovině s jazýčkem a dírka na nožce byla upravena pro malíček.

Obrázek č. 15 – Popis těla a nožky

³¹ DANIEL, Ladislav (1991). *Škola hry na sopránovou zobcovou flétnu, první díl*. Praha: Panton. ISBN 80-7039-227-4. S. 3.

³² Zobcová flétna: Anatomie (2003 – 2006). In: *Flauto-dolce* [online]. [cit. 2019-22-04]. Dostupné z: <http://flauto-dolce.wz.cz/hlavni.htm>

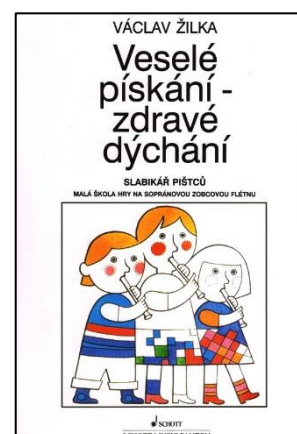
3 Literatura pro výuku hry na zobcovou sopránovou flétnu

Popularita hry na zobcovou sopránovou flétnu roste a s tím souvisí i velké množství literatury pro výuku hry na ni. Jsou to různé školy hry na nástroj, příručky, učebnice i samostatné pracovní listy. Velmi důležité je, jaké parametry volíme při výběru literatury, protože se mezi sebou značně liší. Některé jsou zaměřené na přímou hru na nástroj s velkým množstvím různých skladeb pečlivě zvolených, které očekávají vedení zdatného učitele. Jiné jsou hravé s menším množstvím skladeb, ale zato větší pozorností na motivaci žáka. Rozdíl je vidět v náročnosti dle předpokládaného věku žáka, v učení se jednotlivým tónům, v doplňujících aktivitách, v atraktivitě, v uspořádání či výtvarném aspektu. Zde bych proto ráda ukázala jejich rozmanitost a hlavně z čeho se mohou učitelé hudební výchovy inspirovat, pokud by chtěli s výukou hry na zobcovou flétnu začít.

3.1 Veselé pískání – zdravé dýchání

Autor: Václav Žilka

Učebnice, která vznikla z projektu „Dřevěná píšťalka“ a dává učitelům či rodičům návod, jak naučit děti hrát na zobcovou flétnu a správně rozvíjet dechovými cvičeními, aby měli nejen radost ze hry, ale pomohli i svému zdraví. První část je připravena lektorovi a obsahuje informace o flétně a přesné popisy dechových cvičení s návodnými obrázky. Některá cvičení zahrnují hru na hlavici, některá jsou určená do skupin. Druhá část obsahuje vždy cvičení (lekce) k příslušnému tónu. Předtím už by měli žáci umět tóny h^1 a a^1 , teprve poté začínají cvičení. Jako první je cvičení s Gustíkem, tedy tónem g^1 a zároveň probere hodnoty not, pomlky a další drobnosti z hudební nauky, navrhne dechová cvičení a hru na ozvěnu. Vždy je ke hře na flétnu doplněna etuda či písnička. Obdobně je to takto s dalšími lekcemi. Tóny dále řadí e^1 , poté a^1 a h^1 , které ovšem popisuje v textu jako předcházející, d^1 , fis^1 , c^2 , d^2 , c^1 , f^1 . Třetí částí je notýsek s písňemi.³³

Obrázek č. 16 – Veselé pískání – zdravé dýchání

³³ ŽILKA, Václav (1993). *Veselé pískání – zdravé dýchání*. Praha: Panton. ISBN 35-010-93

Moje postřehy:

Pro menší děti je toho hodně najednou, a proto je tato metodika dnes již málo využívaná. Jde o velmi pečlivé a souhrnné dílo, které se ovšem neobejde bez schopného pedagoga. Dnes již bohužel nevyhovuje po stránce grafické a i díky její náročnosti je nahrazena jinými metodikami.

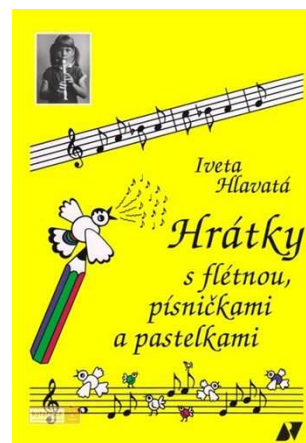
3.2 Hrátky s flétnou, písničkami a pastelkami

Autor: **Iveta Hlavatá**

Kniha, jak napovídá název, je určena všem, kteří se chtějí naučit hrát na flétnu, zpívat a kreslit (vybarvovat). Začíná správným držetím - ukázkou na fotografiích, správným dýcháním, úvodem do hudební nauky a desaterem správného flétnisty. Po probrání potřebné hudební nauky, začíná výuka jednotlivých tónů v pořadí h^1 , a^1 , g^1 , c^2 , d^2 , d^1 , e^1 , f^1 , c^1 , fis^1 , b^1 , e^2 , f^2 . Tóny jsou přirovnány ke jménům a graficky jsou znázorněny formou obrázku, který je však zasazen do správné polohy v rámci notové osnovy. K tónům je připraven výběr z nejznámějších říkadél a písní, navíc je vše doplněno hezkými omalovánkami.³⁴

Vlastní postřehy:

Jako jiné příručky i tato je přehledná a vše je zvětšené, aby se v ní mladí hráči snáze orientovali. Celkový postup má celkem rychlý spád. Z pozvolného začátku se najednou stane úprk a tato nevyrovnanost je velmi těžko uchopitelná. Pro základní školu je z tohoto důvodu nevhodná, ale určitě ji lze využít jako inspiraci. Nápad s omalovánkami je velmi dobrý a myslím, že díky dalšímu vizuálnímu vjemu je pro žáky snazší si písňe vybavit.

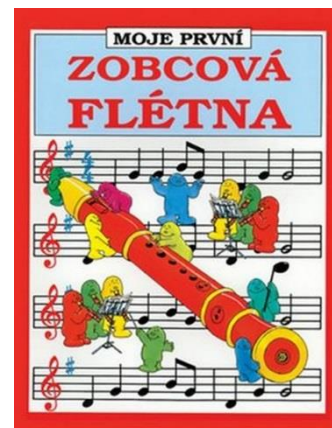
Obrázek č. 17 – Hrátky s flétnou, písničkami a pastelkami

³⁴ HLAVATÁ, Iveta (1995). *Hrátky s flétnou, písničkami a pastelkami*. Kladno: Vladimír Beneš. ISBN 979-0-706512-77-8

3.3 Moje první zobcová flétna

Autor: **Philip Hawthorn**, Překlad: **Oldřich Janota**

Barevný průvodce hrou na flétnu a hudební teorií pro rodiče s dětmi. Celou knihou nás provázejí různobarevní mužíčci, kteří zájemcům poskytují veškeré informace. Informace (instrukce, poznámky, hudební teorie i zajímavosti) jsou podrobné a navíc nechybí ani návodné ilustrace. Metodicky řadí tóny h^1 , a^1 , g^1 , e^1 , d^1 , které zatím nijak nerozlišuje a nechává je označené pouze velkým písmenem – např. H. Teprve u noty c^2 už je označení oktávy. Následuje fis^1 , cis^2 , d^2 , e^2 , c^1 , f^1 , b^1 , f^2 a fis^2 , g^2 , cis^1 , dis^1 , gis^1 a dis^2 . Mimo to je zde velmi srozumitelně popsána hudební nauka a několik anglických písní. Hudebního materiálu ke hře, tedy písní, etud i skladeb, je zde velmi málo, až úplně na konci je větší souhrn. Často jsou zde také odkazy na další strany, aby se informace neopakovaly, a úplně na konci knihy je ještě souhrn o zobcových flétnách a souhrn hudební teorie.³⁵

Obrázek č. 18 – Moje první zobcová flétna

Moje postřehy:

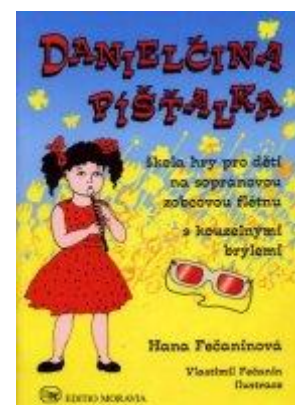
Pro děti je dle mého názoru atraktivní (hodně barevná). Obsahuje mnoho textu, ale chybí mi zde více notového materiálu. Dobré je podrobné vysvětlení hudební teorie, které se zdá srozumitelné i začátečníkům bez teoretických znalostí.

3.4 Danielčina flétnička

Autor: **Hana Fečaninová**, Ilustrace: **Vlastimil Fečanin**

Škola hry na zobcovou sopránovou flétnu s využitím kouzelných brýlí, určená rodičům s dětmi k domácí výuce.

Netradičním prvkem, který charakterizuje výuku, je nahrazení názvů not zvířátky a dopravními prostředky. Ty jsou schované v hlavičce noty a zakresleny do notové osnovy podle výšky zvuku, který vydávají, jsou to například – kočka, kráva, vrtulník či kohout. Metodicky řadí tóny $slepice = h^1$, $kočka = a^1$, $žába = g^1$, f^1 , e^1 , d^1 , c^1 , c^2 , d^2 , e^2 , f^2 a poslední g^2 . Hra probíhá

Obrázek č. 19 – Danielčina flétnička

³⁵ HAWTHORN, Philip (1996). *Moje první zobcová flétna*. Praha: Svojk a Vašut. ISBN 80-7180-063-5

formou krátkých cvičení o několika taktech s vysvětlením potřebné hudební nauky. Vše je koncipováno pro co největší zjednodušení a možné pochopení dětmi. U každého tónu nechybí ani cvičení s tužkou „jednotažky“, při kterém si děti procvičují uvolnění ruky. Setkáme se zde i s cvičeními pro kouzelné brýle, které spočívá v odhalování zvířat v notové osnově (nahrazuje pojmenování not). Úplně na konci je k dispozici krátký sborník méně známých písní, které doplňují příručku o notový materiál.³⁶

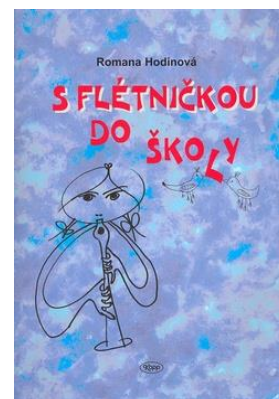
Moje postřehy:

Publikace je hravá a nápad s brýlemi je originální, bohužel je zde velmi málo možností ke hře a chybí také více cvičení, ve kterých se děti skutečně zapojí, naopak většinu tvoří vysvětlování. Hodně je znát zaměření na zvířátka, která nahrazují názvy not a cvičení jsou tak i formulovaná, například mají kočičku zahrát na čtyři doby.

3.5 S flétničkou do školy

Autor: **Romana Hodinová**

Publikace určená přímo žákům 1. třídy základní školy nebo dětem přípravného oddělení základní umělecké školy. Předchází jí publikace „S flétničkou do školky“. Na rozdíl od ní, se zde již klade důraz na notový zápis, určování not a větší množství průpravných písní. Výuka začíná zlehka hudební teorií – tóny od c^1 do c^2 , nota celá, půlová, čtvrt'ová, osminová a takty. Metodicky řadí tóny: h^1 , a^1 , g^1 , c^2 , d^2 , f^1 , e^1 , d^1 , c^1 , e^2 , f^2 , g^2 , fis^1 , cis^2 , fis^2 . Zároveň žák procvičuje rytmus díky znalosti písní, dále jsou zde různá cvičení na prstoklad a vícero známých lidových písní. Pro žáky jsou připraveny navíc úkoly z hudební teorie, psaní not či kreslení k písním.³⁷

Obrázek č. 20 –
S flétničkou do školy

Moje postřehy:

Jedna z mála publikací, která je přímo určená pro výuku hry v 1. ročníku základní školy. Odpovídá možnostem žáků i kolektivní hře, navíc vyhovuje množství písní i zařazením hudební teorie, kterou by žáci měli znát. Bylo by však lepší, aby zde byly alespoň stručné metodické poznámky pro pedagoga.

³⁶ FEČANINOVÁ, Hana (2001). *Danielčina píšťalka*. Veverská Bítýška: Editio Moravia. ISMN M-706511-29-0

³⁷ HODINOVÁ, Romana (2002). *S flétničkou do školy*. České Budějovice: KOPP. ISBN 80-7232-178-1

3.6 Docela malé ježčí pískání s Písničkou a Fučílkem

Autor: **Vlasta Pospíšilová**, Ilustrace: **Miloš Nesvadba**

Výtvarně působivá kniha vhodná pro úplně nejmenší hráče, která přináší mnoho básní pro děti, říkadla a dětských písní. Metodicky se drží základní linie od tónu h¹. Tón je naznačen na notové lince v úsměvném obrázku, stejně i hmat je znázorněn pomocí obrázku, všechny pokyny jak hrát jsou navíc rýmované. Zároveň s prvním tónem se zde řeší i délka not (celá nota) a nádechy v notovém zápise se značkou. Postupuje dále: tón a¹ a půlová nota, tón g¹ a půlová nota s tečkou, tón c² a čtvrtá nota a naposled tón d². Dále je zde část zaměřená na hudební nauku, která je opět v obrázcích. Teprve poté je zde připraven zpěvník, složený hlavně z autorčiných písní a lidových písní. Kniha navíc počítá s postupem dle ročních období.³⁸

Obrázek č. 21 –
Docela malé ježčí
pískání

Vlastní postřehy:

Kniha mě zaujala propracovanými básněmi a netradičním výtvarným pojetím. S tím ovšem souvisí i metodicky chybné pojetí, kdy výtvarná část zasahuje do správného vedení. Hned na první pohled je zřejmé, že pohádkové postavy drží zobcovou flétnu v pravé ruce nahoře. Chybně je to takto zobrazeno v knize několikrát, což by mohlo vést ke špatnému držení flétny. Z jiného úhlu, jde ovšem jen o ilustraci, která by neměla být měřítkem všeho. Autorka ukazuje velkou motivační snahu a nabízí široké spektrum písní, známých lidových i autorčiných. Rozhodně ji doporučuji jako inspiraci nebo pro náměty ke zpěvu. Zařazení závěrečné kolekce písní nemá s vlastní prací souvislost, což může být nepochopením záměru autorky.

³⁸ POSPÍŠILOVÁ, Vlasta (2004). *Docela malé ježčí pískání s Písničkou a Fučílkem*. Cheb: G + W spol. s r.o.. ISMN M-706509-47-1

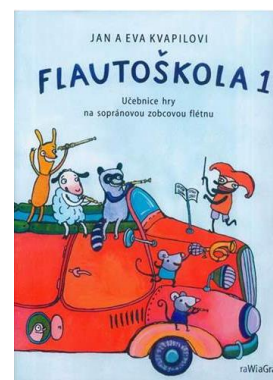
3.7 Flautoškola 1

Autor: Jan a Eva Kvapilovi, Ilustrace: Alžběta Skálová

První kniha z edice Flautoškola pro začínající hráče na zobcovou sopránovou flétnu. Učebnice obsahuje široké spektrum cvičení, her, písní a netradičních úkolů, a to vše podpořeno originálními ilustracemi. Součástí učebnice je podrobný metodický sešit pro učitele. Po seznámení s flétnou a jejími částmi, se hráč zabývá dechovými cvičeními. Naučí se flétnovou řeč (artikulaci) a první část hudební nauky (houslový klíč, notovou osnovu, takty, notu celou a pomlku celou). První písně žák hraje tzv. „tříprstíkem“ (3 prsty levé ruky bez palce), žák hraje celé noty a učitel doprovází melodií písně. Dále se přechází na „dvouprstíky“ a „jednoprstíky“ (jen levá ruka, ale různé počty a hmaty), také se opakuje flétnová řeč. Prvními tóny jsou společně g^1 , a^1 , h^1 . Následuje řada cvičení těchto tónů i opakování zvuků a z hudební nauky se připojuje nota půlová. Dále je zde mnoho cvičení s netradičními úkoly, písně v úpravě pro sopránovou a altovou flétnu s doprovodem klavíru. Dalšími tóny jsou společně c^2 a d^2 . K notám je dopsán ostinátní part pro bubínek a poznámky o díle a autorovi. Lidové písně jsou naopak v úpravě pro dvě flétny, které se v melodii střídají. Nechybí ani hudební nauka a narůstající počet cvičení na flétnovou řeč. Dalším tónem je e^1 . Hned poté jsou to společně d^1 a fis^1 . Následuje mnoho dalších cvičení, než se přichází tón c^1 , hned poté f^1 . Přibude lidových písní, písní s doprovodem i různých skladeb. Na posledních stranách je ještě shrnutí naučených tónů a hudební nauky.³⁹

Vlastní postřehy:

Jde o propracovanou metodiku s novými postupy a cvičeními. Je velice systematická, plná cvičení i otázek k zamyšlení. Velmi oceňuji přehlednost, uspořádání, množství materiálů i grafickou stránku. Naopak jsem překvapená z metodického postupu při učení tónů, artikulačních cvičení a zápisu písní i skladeb. Věřím, že na základních uměleckých školách určitě má své využití.

Obrázek č. 22 –
Flautoškola 1

³⁹ KVAPILOVI, Jan a Eva (2010). *Flautoškola 1*. Praha: Editio Bärenreiter. ISBN 979-0-2601-0505-8

3.8 S flétnou a zvířátky do hudební pohádky

Autor: Aleš Sedlmeier, Ilustrace: Kristýna Plíhalová

Kniha je určena předškolním dětem ke skupinové i individuální výuce. Nabízí motivační aktivity, dětské písně, mnoho omalovánek i hry.

Mladé žáky knihou provázejí myšky Foukalka a Pískalka. Plánovaný rozsah jsou čtyři tóny, učené v pořadí h^1 , a^1 , g^1 , c^2 , s využitím jmen. Výjimkou je nota e^1 , která je tam na jedné stránce, ale jinde se neobjevuje ani v písničkách se s ní nepracuje. Hudební sešit pracuje s pečlivým nácvikem techniky hry. Úvodní fotografie i první nácvik počítá s pravou rukou v dolní poloze. Hudební teorie jde souběžně s nácvikem, jména not jsou Honzík, Amálka, Gustík a Cecilka.⁴⁰

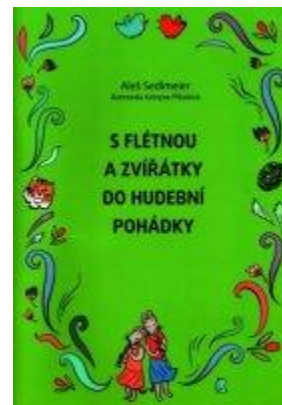
Moje postřehy:

Instrumentální hra s dětmi pomocí tohoto sešitu není složitá, ale bylo by lépe, kdyby obsahoval více cvičení a písniček. Nezvyklé je počáteční držení zobcové flétny pravou rukou i nahodilé zařazení tónu e^1 bez další práce s ním. Své využití nalezne jistě v mateřských školách, kde může motivovat nejmenší hráče.

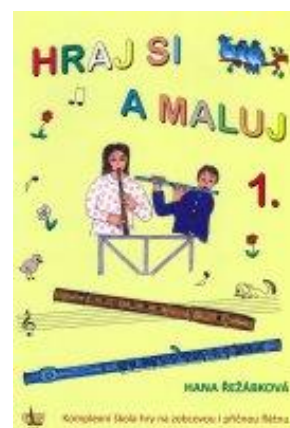
3.9 Hraj si a maluj 1. díl

Autor: Hana Řežábková

Škola hry na zobcovou flétnu i příčnou flétnu v novém pojetí pro výuku v základních uměleckých školách. Nejprve se žáci učí základy z hudební nauky, poté začínají hrát. Metodicky řadí tóny: h^1 , a^1 , g^1 , c^2 , d^2 , f^1 , e^1 , d^1 , c^1 . Členění je do kapitol dle tónů či hudební teorie, která je zde velmi obsáhlá a dává veškeré potřebné základy, které by měli žáci umět. Vše je vždy doplněno stručnými poznámkami a úkoly pro žáky, zejména kreslení. K veškeré teorii jsou různá opakovací cvičení, která hravou

Obrázek č. 23 –
S flétnou a
zvířátky do
hudební pohádky

Obrázek č. 24 –
Hraj si a maluj 1.

⁴⁰ SEDLMEIER, Aleš (2011). *S flétnou a zvířátky do hudební pohádky*. Praha: Muzikservis. ISBN 80-86233-16-2

formou žákům upevní znalosti. Navíc je zde dostatek notového materiálu pro samostatnou hru žáka, ale i písní a skladeb s doprovodem učitele.⁴¹

Moje postřehy:

Publikace je hezky vyvážená, a byť byla vytvořena hlavně pro účely základních uměleckých škol, tak ji lze využít i v hudební výchově na základní škole. Hudební nauka je zde velmi hezky rozebrána, včetně doplňujících cvičení a dostatek písní je jen žádoucí. Zkušený pedagog má tak větší možnosti a vybere si z toho, co jeho skupina žáků zvládne.

3.10 Naše první tóny

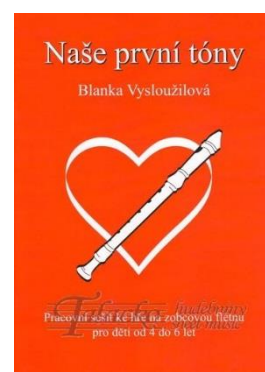
Autor: **Blanka Vysloužilová**

Naše první tóny – pracovní sešit ke hře na zobcovou flétnu pro děti od 4 do 6 let, určený především pro domácí hraní. Pracovní sešit je složen ze samostatně použitelných pracovních listů, které autorka utřídila do celku k procvičení a domácí přípravě dětí. Metodicky řadí tóny h^1 , a^1 , c^2 , d^2 a poslední g^1 . Strany jsou ve stejné podobě – název říkadla či písně (lidové či autorčiny), notový záznam, pod ním text, omalovánka a řádek na procvičení tónu či tónů.

Na konci jsou ještě přiloženy hmaty a notové osnovy na určování tónů.⁴²

Moje postřehy:

Tento pracovní sešit je velmi přehledný a obsahově snadno uchopitelný, bylo by však lepší, kdyby zde byly metodické pokyny, jak s ním pracovat. Líbí se mi výběr říkadel i písní, ale texty písní by neměly být umístěny pod písní, ale v notovém zápisu.

Obrázek č. 25 –
Naše první tóny

⁴¹ ŘEŽÁBKOVÁ, Hana (2015). *Hraj si a maluj 1. díl*. Cheb: G + W. ISMN 979-0-706509-51-8

⁴² VYSLOUŽILOVÁ, Blanka (2016). *Naše první tóny*. Praha: Blanka Vysloužilová vlastním nákladem. ISBN 979-0-66063-054-9

3.11 Škola hry na zobcovou flétnu se skřítkem Toníkem

Autor: **Monika Devátá**, Ilustrace: **Libor Drobný**

Jeden z nejnovějších materiálů, který připravila profesionální hráčka i učitelka na všechny typy fléten. V knize je prostor pro nácvik hry, hudební teorii, improvizaci i reflexi hudební teorie pomocí kvízů. Děti provází hudebním světem skřítek Toník. Výuka začíná tóny a^1 a c^2 , délka tónů se učí souběžně, graficky je znázorněna pomocí srdíček. Tóny děti čtou a velmi brzy i zapisují do notové osnovy. Následuje tón d^2 a brzy poté g^1 . Pracuje se se zhudebněnými říkadly, děti je hrají i zpívají. Až v polovině sešitu se dostáváme k tónu h^1 a prvním písním. Poté se přidávají dále tóny e^1 , d^1 , fis^1 , f^1 , a c^1 . Zároveň jsou zde i cvičení na souhru učitele a žáka i dvojhlas pro žáky. V knize je navíc odkaz na volně stažitelné doprovody.⁴³

Moje postřehy:

Publikace je velmi pestrá, jak aktivitami, tak ilustracemi. Výběr písní a říkadel je pečlivý a vypovídá o velké pedagogické zkušenosti autorky. Pokud by učitelé toto pojetí nevyhovovalo, může kniha sloužit k obecným hudebním aktivitám.

3.12 Hrajeme na zobcovou flétnu

Autor: **Kateřina Škořepová**

Knihka je určena k výuce v mateřských školách, popřípadě v 1. ročníku základní školy. Základním principem je hra bez not a učení nápodobou, to vše doplněno o říkadla a písničky v grafické podobě (výškové rozlišení bez notového záznamu). Knihka je rozdělena na dvě části – část pro učitele a část pro žáka s názvem Notýsek Flétnička. Uspořádání učebnice je po lekcích (celkem 20), které se ještě dělí na sekci A = obsah lekce, sekci B = metodické vysvětlení a sekci C = „nápadník“ s dalšími materiály k výuce. V 1. lekci je vše podstatné k nástroji, jeho údržbě a správným

Obrázek č. 26 –
Škola hry
na zobcovou
flétnu se skřítkem
Toníkem

Obrázek č. 27 –
Hrajeme na
zobcovou flétnu

⁴³ DEVÁTÁ, Monika (2018). *Škola hry na zobcovou flétnu se skřítkem Toníkem*. Brno: CPRESS. ISBN 978-80-264-2155-9

návykům potřebným ke hře. Každá lekce začíná dechovými cvičeními a následně prací s flétnou. Metodicky začíná tónem h^1 a přirovnává jej ke jménům $h^1 = \text{Honzík}$. Dále pokračuje tóny a^1, g^1, e^1, c^2 , které by měli žáci umět v pololetí, a poté d^2, d^1, c^1 a naposled f^1 . Následuje příloha určená žákům – Notýsek Flétnička.⁴⁴

Vlastní postřehy:

Knihu bych označila jako velmi systematickou příručku pro učitele, jak může malé žáky naučit základům hry na zobcovou flétnu. Jsou zde pro ně veškeré informace jak postupovat. Pro učitele, který by chtěl žáky vyučovat, je to dobrý návod. Grafické znázornění má žákům zjednodušit učení se hudební nauce, což je pro předškolní žáky pochopitelné. Myslím, že v 1. třídě už je to zbytečná práce navíc, protože žáci si s notovým zápisem poradí. Celkově je tato publikace velmi přínosná a dává mnoho inspirace jak žáky vést i motivovat.

3.13 Škola hry na sopránovou zobcovou flétnu, 1. díl.

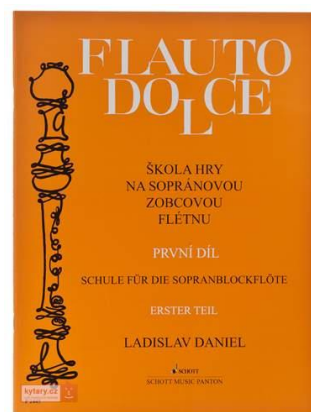
Autor: **Ladislav Daniel**

Jedna z nejstarších a nejvíce využívaných škol hry na zobcovou flétnu. Publikace je rozdělena do kapitol, které se věnují novému tónu. V hlavičce kapitoly je vždy znázorněn hmat na flétně v obou systémech – barokním i německém. K tomu jsou zde stručné poznámky a nezbytné poznámky k hudební nauce. Jinak je škola zaměřena čistě na hru s množstvím cvičení, písní i drobných skladeb. Řazení tónů je: $h^1, a^1, g^1, c^2, d^2, f^1, e^1, d^1, c^1, e^2, f^2, b^1, g^2, fis^1, fis^2$.⁴⁵

Moje postřehy:

Tato škola hry je základním prvkem ve hře na zobcovou flétnu.

Má výborný metodický postup a dostatek notového materiálu. Pro účely základních škol již lze najít jiné publikace, které více vyhovují podmínkám, ale tato stále zůstává materiálem, ze kterého pedagogové čerpají. Za velkou výhodu této školy považuji výběr

Obrázek č. 28 –
Škola hry
na sopránovou
zobcovou flétnu

⁴⁴ ŠKOŘEPOVÁ, Kateřina (2009). *Hrajeme na zobcovou flétnu*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-645-2

⁴⁵ DANIEL, Ladislav (1991). *Škola hry na sopránovou zobcovou flétnu, první díl*. Praha: Panton. ISBN 80-7039-227-4

písni, který je bohatý a v dnešní době pomáhá přibližovat národní kulturu dětem a vzhledem k textům i různé možnosti rozšiřování slovní zásoby.

3.14 Základy hry na zobcovou sopránovou flétnu

Autor: **Miloslav Klement**

Škola hry určená začátečníkům v základních uměleckých školách, základních školách či k domácí výuce s rodiči. Začíná přípravnými cvičeními s tóny a^1 , g^1 , dále přidává tón h^1 a k tomu říkadla a další cvičení s písni. Hudební nauku probírá zároveň a rovnou ji aplikuje ve cvičeních. Dále pokračuje tóny f^1 a e^1 , c^2 , d^1 a c^1 , h^1 (druhým hmatem), d^2 , b^1 , fis^1 , gis^1 (as^1), cis^2 , e^2 , f^2 , g^2 , a^2 , b^2 , c^3 , dis^2 (es^2), fis^2 , gis^2 (as^2), ais^2 . Tóny jsou řazeny do kapitol a každá obsahuje větší množství prstokladových cvičení, písni i přednesových skladeb. Na závěr je zde ještě hmatová tabulka.⁴⁶

Obrázek č. 29 –
Základy hry
na zobcovou
sopránovou flétnu

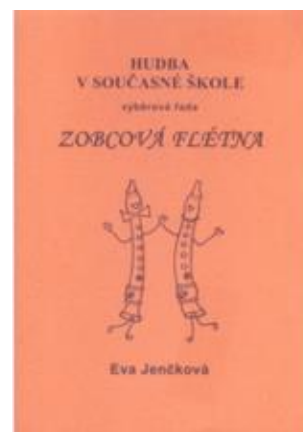
Moje postřehy:

Škola hry je hezky koncipovaná a perfektně splňuje účel, pro který byla vytvořena. Je zde hodně různorodých cvičení a určitě je dobrou inspirací pro učitele.

3.15 Zobcová flétna

Autor: **Eva Jenčková**

Publikace určená pedagogům s návody, inspirací a sérií motivačních cvičení a her pro začínající hráče na zobcovou flétnu. Nejprve je zde popsáno, jak přispívá zobcová flétna dětem, co a jak rozvíjí, také jaká je metodika hry na zobcovou flétnu. Přechází v část označenou jako „Začínáme hrát“, kde jsou popsány všechny podrobnosti související s flétnou – historie, složení, péče, držení, prstoklad a dýchání. Počínaje prstokladem jsou uváděna cvičení a různé hry. Poté začíná samotná hra na flétnu, nejprve pouze na hlavici, poté první tón h^1 a k němu následuje řada

Obrázek č. 30 –
Zobcová flétna

⁴⁶ KLEMENT, Miloslav (2009). *Základy hry na sopránovou zobcovou flétnu*. Praha: Editio Bärenreiter. ISMN 979-0-2601-0443-3

her, rytmických cvičení a cvičení s klavírem. Od prvního tónu je velký skok a další aktivity již předpokládají, že žáci hrají tóny od c^1 do d^2 s některými půltóny. Jsou zde samostatně aktivity pro levou ruku a pro obě, nakonec i několik aktivit pro vícehlas.⁴⁷

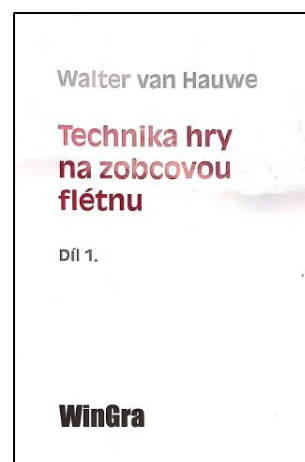
Moje postřehy:

Hlavním přínosem této publikace je motivační aspekt, který bývá někdy opomíjen. Dává učiteli návody na hry, které může využít podle toho, kolik toho již žáci umějí. Problematické může být, že vícero her vyžaduje další pomůcky jako například provázek, bublifuk, prádlovou gumu, zvonkohru nebo je jejich provedení náročné na čas či množství žáků. Z těchto důvodů je pro učitele důležité, aby si využití těchto aktivit předem pečlivě připravil, popřípadě upravil dle svých možností. Věřím, že poté mohou přinést mnoho pozitivních zážitků.

3.16 Technika hry na zobcovou flétnu, 1. díl

Autor: **Walter van Hauwe**, Překlad: **Jan Kvapil**

Publikace určená zejména pedagogům s důkladným popisem správné techniky hry na zobcovou flétnu. Kniha je rozdělena do kapitol, které se dále člení v podkapitoly s podrobnými postupy. Začíná kapitolou „Jak držet zobcovou flétnu“, kde jsou kromě popisů i obrázky a různá cvičení, jak napomáhat upevnění správného držení. Kromě metodického postupu, jsou zde popsány i nejčastější chyby, na které by si měl pedagog dávat pozor. Další kapitolou je „Jak hýbat prsty“, poté kapitola „O dýchání“ a nakonec kapitola „O artikulaci“.⁴⁸

Obrázek č. 31 –
Technika hry na
zobcovou flétnu

Moje postřehy:

Pedagogové by určitě tuto knihu měli znát a získané znalosti řádně aplikovat. Zobcová flétna je dnes velmi populární pro rychlý postup ve hře, ale právě tato publikace dokládá, že spěchat by se nemělo a raději by se měly upevňovat správné návyky a naučit se hrát „pořádně“.

⁴⁷ JENČKOVÁ, Eva (2007). *Zobcová flétna*. Hradec Králové: Tandem. ISBN 80-86901-00-9

⁴⁸ HAUWE, Walter van (1999). *Technika hry na zobcovou flétnu, 1. díl*. Praha: WinGra. ISMN M-66051-134-3

4 Výhody zařazení zobcové flétny do výuky hudební výchovy

Využívání hry na zobcovou flétnu na základních školách již funguje řadu let a má mnohé příznivce i odpůrce. Ráda bych poukázala, jakým způsobem je hra na zobcovou flétnu přínosná a proč by učitelé hudební výchovy měli zvážit její zařazení do svých hodin. Především chci zdůraznit tato tři hlediska přínosu: **hudební, zdravotní a sociální**.

4.1 Hudební přínos

4.1.1 Hra na nástroj

Hra na nástroj sama o sobě přispívá k duševní vyrovnanosti a radost z hudby přináší duševní pohodu. Je to však činnost, která se musí rozvíjet stálým opakováním, tím také učí trpělivosti, vytrvalosti a pili. Právě proto se s hrou na hudební nástroj začíná již v raném věku, nejčastěji v období před počátkem a v počátku školní docházky. Malé děti mají silnou vnitřní motivaci pro hru na hudební nástroj a flétna bývá velmi žádaná, hlavně díky rychlejšímu postupu, než je tomu u jiných nástrojů, a také cenové dostupnosti. Nadšení z efektivní hry na zobcovou flétnu může vyústit i v zájem o další hudební nástroj. Ben-Tovim a Boyd říkají, že *„je sice pravda, že jen málo dětí se naučí hrát na zobcovou flétnu na pokročilé úrovni, ale zato skoro všechny děti ji mohou využít jako přípravný nástroj.“*⁴⁹

4.1.2 Rozvoj hudebních schopností a dovedností

Hra na zobcovou flétnu přirozeně aplikuje základní hudební dovednosti, také hudební teorie je žáky přijímána s velkým pochopením, neboť vidí její praktické využití. Společná hra mezi vrstevníky podporuje upevnění hudebních poznatků přirozenou formou kooperace. Největší výhodou je povzbuzení harmonického citění při vícehlasé hře.

4.1.3 Zlepšení zpěvu

Pokud celá třída hraje na melodické hudební nástroje, více vnímá výšku tónu, děti si lépe pamatují melodii a většinou i mnohem lépe intonují. Zobcová flétna navíc podporuje dýchání a rozšiřuje vitální kapacitu plic. S dechem se žák při hře na flétnu i zpěvu naučí dobře hospodařit, více rozumí správnému frázování. Jak uvádí Jurkovič, zobcová flétna

⁴⁹ BEN-TOVIM, Atarah a Douglas BOYD (2007). *Hudební nástroj a naše dítě*. Praha: Postál. ISBN 978-80-7367-206-5. S. 48.

často zdvojuje nápěv písně, čímž upevňuje intonačně melodickou linku prvního hlasu, nebo hraje druhý hlas.⁵⁰

4.2 Zdravotní přínos

4.2.1 Vliv na zdraví

Hra na nástroj má pozitivní vliv na zdraví člověka. Různé studie hovoří, jak hra na hudební nástroj ovlivňuje mozek. Některé oblasti se díky hře na hudební nástroj zvětšují, zejména jde o oblasti související s motorikou. Dále zlepšuje vizuální i sluchovou paměť, prostorovou orientaci a zasahuje i do nehudebních sfér, například zlepšuje matematické dovednosti.⁵¹ Flétna je nejčastěji spojována s léčbou astmatu a alergií. Václav Žilka se zaměřil na pomoc s dýchacími problémy dětí, a to projektem Léčivá píšťalka, do kterého zahrnul jak samotnou hru na flétnu, tak zábavné formy dechové gymnastiky.⁵² Dýchací problémy jsou i dnes jedny z nejčastějších zdravotních obtíží. „*U astmatických dětí, zvláště při záchvatu, často dochází k povrchnímu dýchání, děti pak v takové krizové situaci nedovedou s dechem hospodařit. Zobcová flétna může tyto nedostatky odstranit.*“⁵³

4.2.2 Rozvoj jemné motoriky

V této oblasti se v současnosti dětem mnohé usnadňuje a motoricky mívají žáci řadu handicapů, například vázání tkaniček, držení pera, nůžek a mnoho dalších. Hra na zobcovou flétnu tento problém napomáhá řešit. Žáci zakrývají a uvolňují otvory dle daného systému, čímž aktivují odpovědná centra mozku pro pohyb a funkci svalových partií.

4.2.3 Psychologický aspekt

Velmi podstatný je vliv na psychiku dítěte. Zažívá radost z vytváření tónů, ze hry známých písniček a melodií, z vícehlasu i kánonu ve spolupráci s ostatními. Při kolektivní hře hraje roli i to, že žáci nemají takové obavy se projevit a zároveň se učí toleranci vůči druhým. Celkově je hudba pro mladší školní věk prospěšná pro uklidnění a umožňuje žákům jistý únik od očekávání, která jsou na ně kladena. „Hudba umožňuje do jisté míry

⁵⁰ JURKOVIČ, Pavel. *Hudební nástroj ve škole*. Praha: Muzikservis. ISBN 98-580607-12

⁵¹ VYSKOČIL, František (2000). Hudební výchova a mozek. In: *Rozhlas* [online]. [cit. 2019-06-11]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/vedaarchiv/portal/_zprava/6340

⁵² ŽILKA, Václav (1993). *Veselé pískání – zdravé dýchání*. Praha: Panton. ISBN 35-010-93

⁵³ PROCHÁZKOVÁ, Jana (2001) *Danielčina píšťalka*. Veverská Bítýška: Editio Moravia. ISMN M-706511-29-0. S. 2. cit. In: FEČANINOVÁ, Hana (2001). *Danielčina píšťalka*. Veverská Bítýška: Editio Moravia. ISMN M-706511-29-0

únik před frustrujícími a konfliktními vlivy všednodennosti. Hudební tvořivost vyrovnává také přemíru sensorických podnětů, jimiž je jedinec přímo bombardován, a je schopna obnovit senzibilitu a imaginaci, oslabenou stereotypností našeho života.⁵⁴ V pozdějším věku se děti často vracejí ke hře na hudební nástroj, aby se vypořádaly se stresem či ji využily k tvůrčí práci.

4.3 Sociální přínos

4.3.1 Lehkoovladatelnost a přenositelnost

Výhodou hry na zobcovou flétnu je i její lehkoovladatelnost. Lze začít již v předškolním věku, ale je lépe počkat až do první třídy, kde větší zralost dítěte umožňuje výrazně rychlejší postup a větší manuální zručnost. Snadná přenositelnost zase umožňuje časté využívání nástroje, například pro veřejné vystupování nebo možnost vzít si flétnu na školu v přírodě, dovolenou i tábor.

4.3.2 Cenová dostupnost

Právě cenová dostupnost tohoto nástroje je jedním z důvodů, které rodiče přimějí zakoupit tento nástroj svému dítěti. Tím se stává atraktivním i v rodinách, které nemají k hudbě až tak silný vztah.

4.3.3 Třídní kolektiv

V třídním kolektivu je dobré motivační prostředí. Děti se vzájemně učí, podporují a společné hudební zážitky výrazně posilují pozitivní spolupráci. Žáci díky tomu cítí větší sounáležitost a nemusejí se obávat veřejného vystupování. Navíc jsou žáci vnitřně motivováni k tomu, aby se hře na flétnu řádně věnovali, neboť mají se svými vrstevníky srovnání a to je podporuje v udržování koncentrace a domácí přípravy. Dalším pozitivním faktorem kolektivní hry je také aktivní poslech hry druhých. Poslech skladeb nebo písní, které žák již zná nebo s nimi pracoval, má úplně jiný rozměr. Jeho poslechová aktivita má vyšší hodnotu na základě získaných zkušeností.

4.3.4 Spolupráce rodičů s dětmi

Naučit se hrát na hudební nástroj vyžaduje čas strávený cvičením. Nelze se proto obejít bez spolupráce s rodiči, kteří by obzvlášť v začátcích měli být nápomocni. Tím jsou více

⁵⁴ SEDLÁK, František (1974). *Hudební vývoj dítěte*. Praha: Supraphon. ISBN 02-289-74. S. 14.

vtažení do snahy svých dětí a posiluje to jejich vztah. Některé rodiče to dokonce motivuje ke společnému muzicírování a učí se hrát na zobcovou flétnu společně se svým dítětem.

4.3.5 Radost z vystoupení

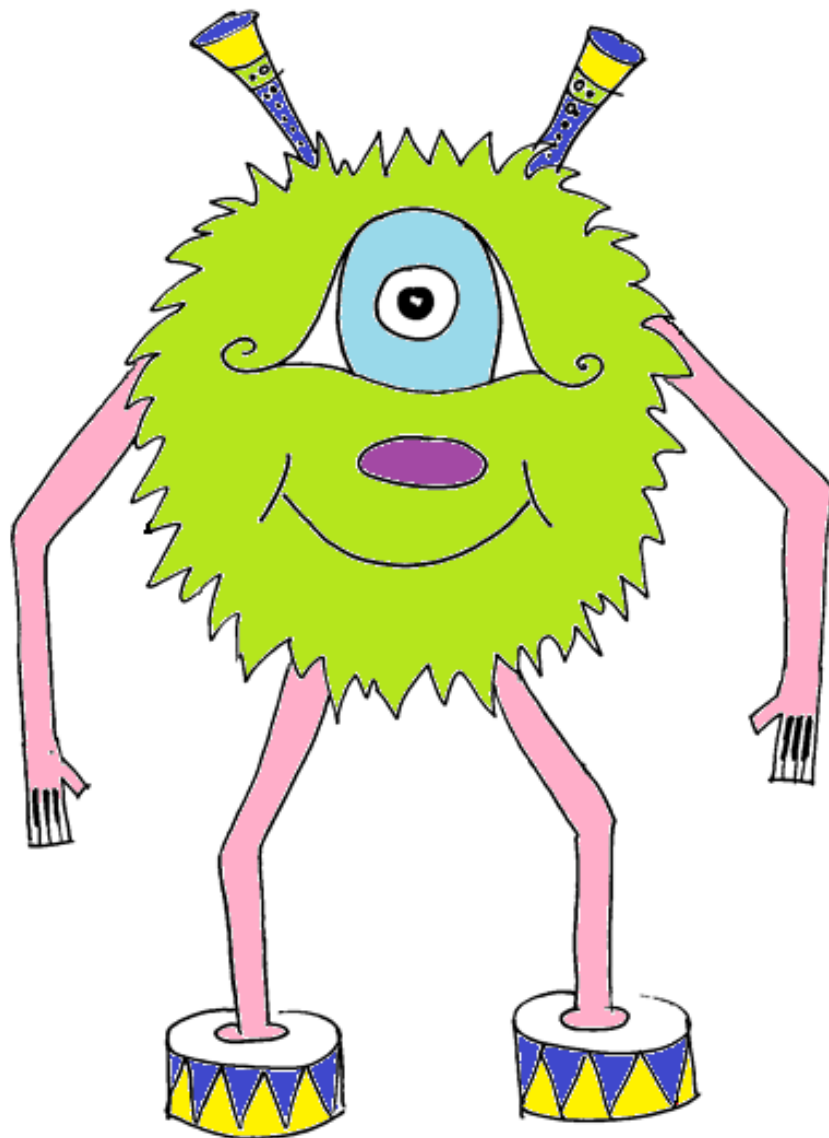
Pro emocionální vyzrállost žáků je dobré, když svoje úsilí a nabyté hudební dovednosti mohou prezentovat. Pocitu sounáležitosti, společné odpovědnosti i sdílené radosti, těžko mohou konkurovat jiné vzdělávací úspěchy. Jde o silný citový prožitek, který dítě rádo opakuje. Napomáhá to obecně i lepším zvtahům rodičů a učitelů. Celkově tak ovlivňuje pozitivní kooperaci mezi školou a rodinou.

5 Pracovní sešit pro výuku zobcové flétny v 1. ročníku základní školy

Hlavním cílem je vytvoření souhrnného materiálu, který bude splňovat požadavky učitelů ve výuce hudební výchovy na 1. stupni základní školy. Pracovní sešit je určený žákům prvního ročníku, z tohoto důvodu je jeho koncepce tvořena s předpokladem, že žáci se postupně učí číst a psát. Proto obsahuje jen malé množství textů, které by žákům měl z počátku přečíst dospělý, tedy učitel, popřípadě rodič. Dále je zde uvedeno dostatečné množství známých lidových písní, aby učitel mohl volit, které z nich žáci budou hrát na zobcovou flétnu. Není tedy nutné využít kompletního materiálu, učitel dle individuálních možností posoudí, které části (písně) z pracovního sešitu využije. Součástí koncepce pracovního sešitu je zaměření se na jednoduchý postup, který je nutný vzhledem k velkému množství žáků ve třídách i časovým možnostem v rámci vyučovací hodiny. Instrumentální činnosti patří v hudební výchově k doplňkovým, proto by i hra na zobcovou flétnu neměla zastínit činnosti pěvecké a poslechové, které ale také částečně rozvíjí. Motivaci dětem zprostředkovává průvodce pracovního sešitu mimozemšťan Lexa. Jeho poznámky i drobné ilustrace poskytují materiál, se kterým učitel může dále pracovat.

K dosažení cíle slouží teoretická část a v ní zmíněná literatura, která se podobnou problematikou zabývá a je tedy žádoucí, aby měl pedagog o těchto materiálech povědomí, zejména pro ucelený pohled na kvalitativní znaky jednotlivých zdrojů. Výhody zařazení zobcové flétny do výuky doplňují informace, které by mohly podpořit učitele v jeho přesvědčení, že je hra na zobcovou flétnu velmi prospěšná. Také je možné tyto informace využít jako motivaci rodičů žáků, jejichž podpora je pro hru na flétnu zásadní.

LEXA TĚ NAUČÍ NA FLÉTNU

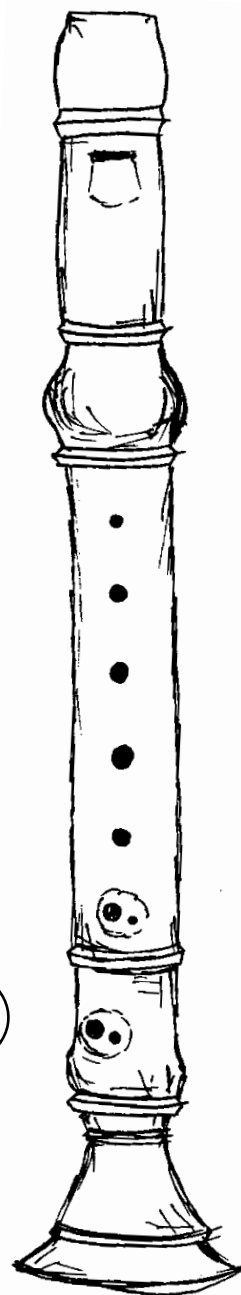
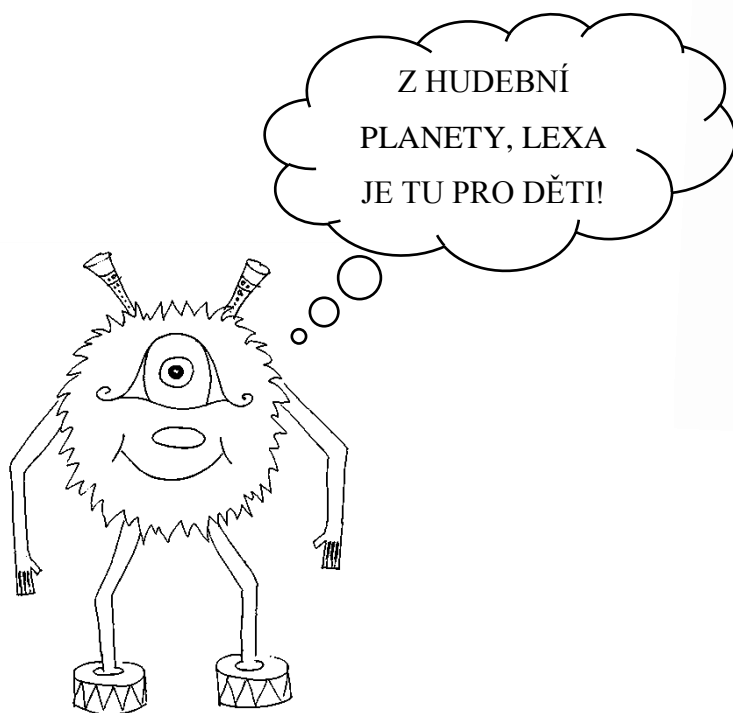

MOJE JMÉNO:

ZOBCOVÁ SOPRÁNOVÁ FLÉTNA

Flétna je prima kamarád,
kterého si můžu vzít všude s sebou.
Když máš trochu trpělivosti,
brzy se naučíš hrát svoje oblíbené písničky
nebo své vlastní hudební nápady.
Svojí hrou pak potěšíš rodiče,
přátele i spolužáky.
Na cestě s flétničkou budu
tvým kamarádem, rádcem a fanouškem.

Tvůj Lexa

HLAVICE

TĚLO

NOŽKA

POSTOJ A DRŽENÍ FLÉTNY

Při hře na flétnu je důležitý náš postoj.

Tak se pěkně narovnej, ať všichni vidí,
jaký jsi muzikant.

I když budeme zpočátku hrát prsty levé ruky
(horní část flétny), pravou ruku zapojíme
lehkým přidržením – podložením palce.

Na flétně nikdy nehraje malíček levé ruky
a palec pravé ruky. Zbylé prsty si připravme
nad všechny dírky nástroje a mělo by nám to
krásně vyjít.

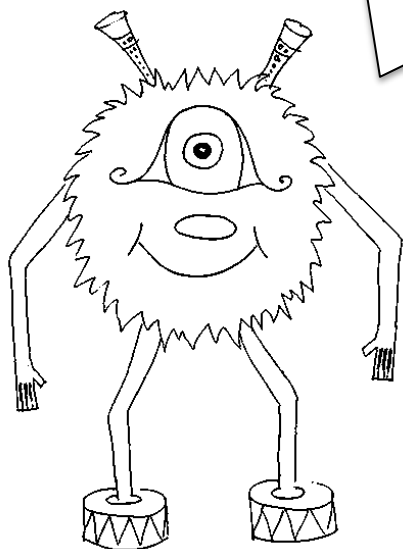

Vyzkoušíš to?

Výborně. A k tomu si zapamatuj:

Prsty nikdy nezakrýváme rozdílné
otvory, nepřesouváme je.

Flétnu přikládáš k ústům, do pusinky
je lepší lízátko. Mě neošidíš, když mě
neposlechneš, objeví se ti na hlavici
zoubky jako od králíka.

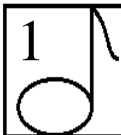
**Tak muzikanti,
připraveni na první kouzlo?**

Vyzkoušej si tvoření tónu na slabikách TÝ a DÝ,
lehounce foukej jako na bublinku nebo peříčko.

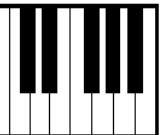
JAK SE STARAT O FLÉTNU

- O svoji flétnu se musíš hezky starat.
- Po každé hře je třeba ji rozložit, pečlivě vyčistit vyčistěčem a nechat chvíli doschnout.
- Občas požádej dospělého o kontrolu, zda nemáš na nástroji špínu nebo uvnitř plíseň.
- Flétnu uchovávej v obalu.
- Pokud jde rozebírání nástroje ztuhla, existuje speciální mazání. Ale šetři, aby se ti potom nástroj neuvolňoval příliš.
- Flétně škodí pády, dej pozor, jak ji odkládáš, aby se ti neskutálela ze stolu.

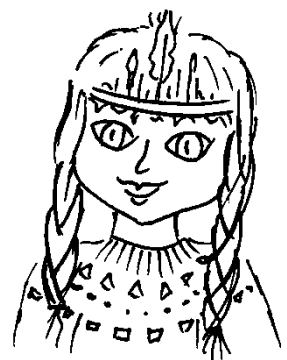
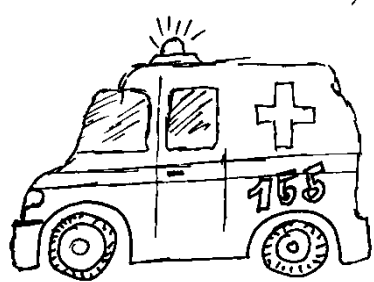
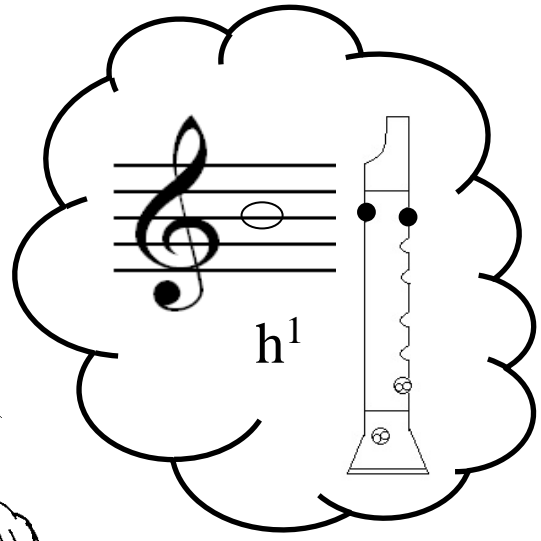
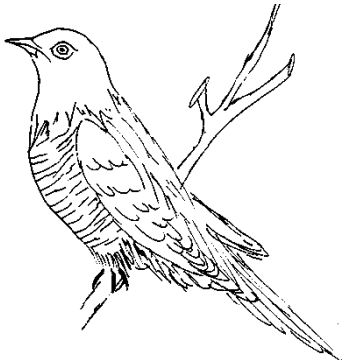

HRY S HLAVICÍ, TÓN h¹

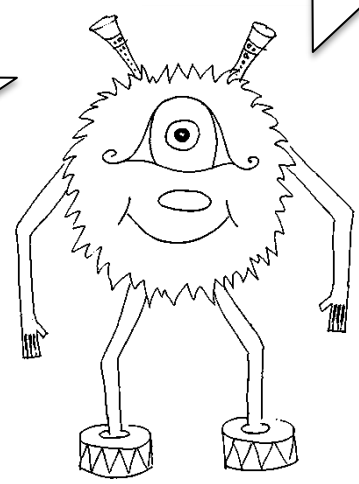

KU - KU
KU - KU

JEJDA,
PRVNÍ TÓN!

ALE NEJPRVE
SI ZAHRAJEME
NA HLAVICI...

8

Já jsem ma - lá sle - pi - čka,

3 8

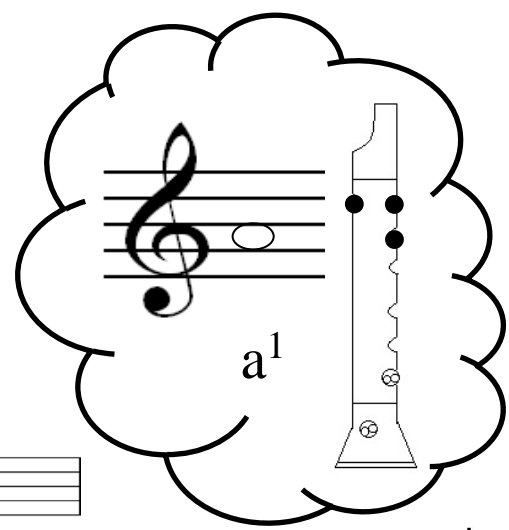
sná - ším pě - kná va - jí - čka.

2 TÓN a¹, NOTOVÁ OSNOVA, TAKT, ČTVRŤOVÁ NOTA

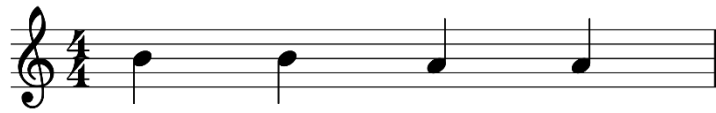
NOTOVÁ OSNOVA:

5 LINEK

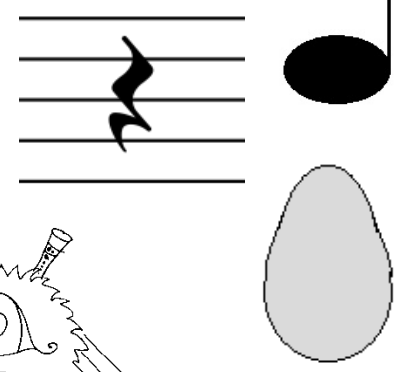
4 MEZERY

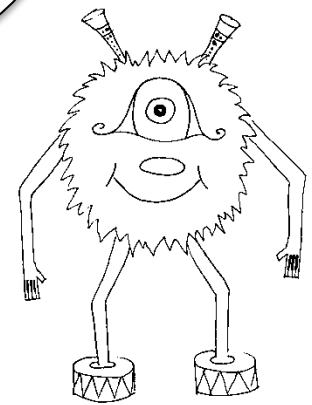
TAKT:

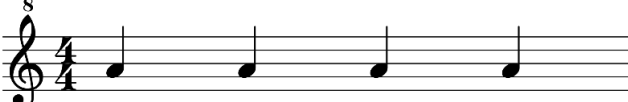

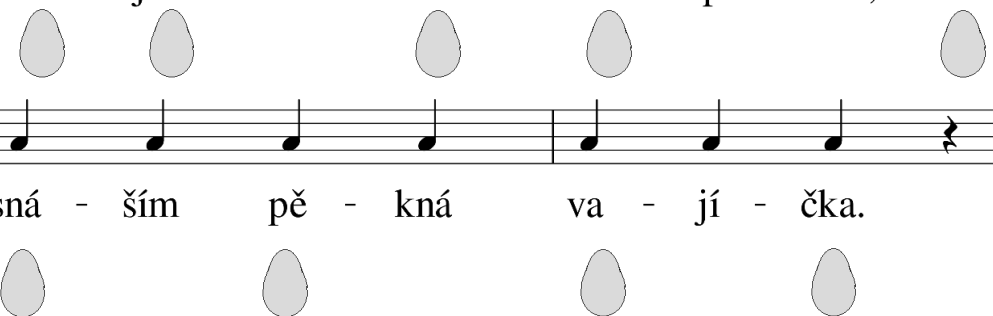
NOTA ČTVRŤOVÁ
NEBO ČTVRŤOVÁ
POMLKA
JSOU NA 1 DOBU

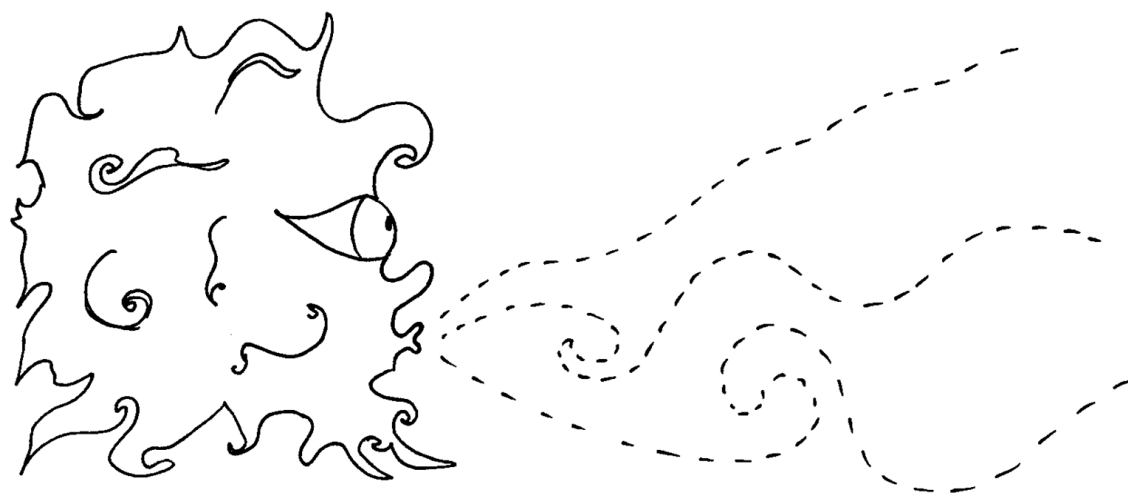

DOPLŇ
CHYBĚJÍCÍ
VAJÍČKA:

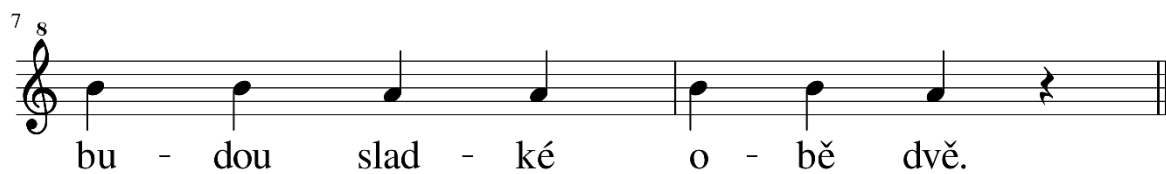
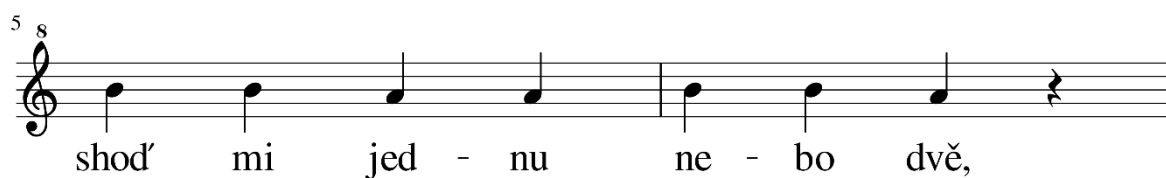
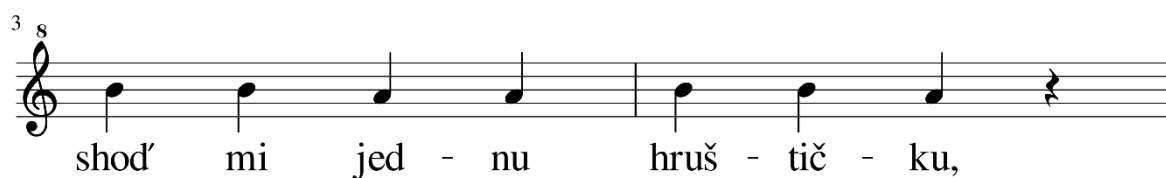

8
 Já jsem ma - lá sle - pi - čka,
 3
 sná - ším pě - kná va - jí - čka.

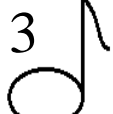

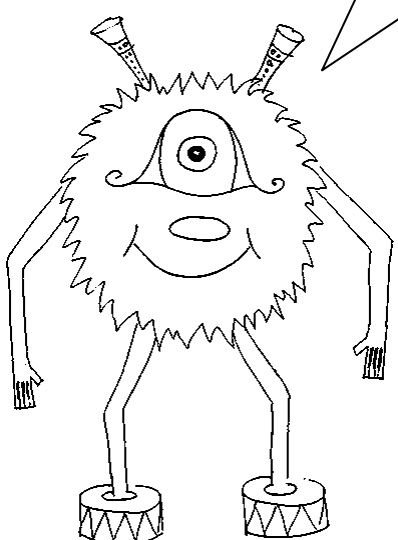
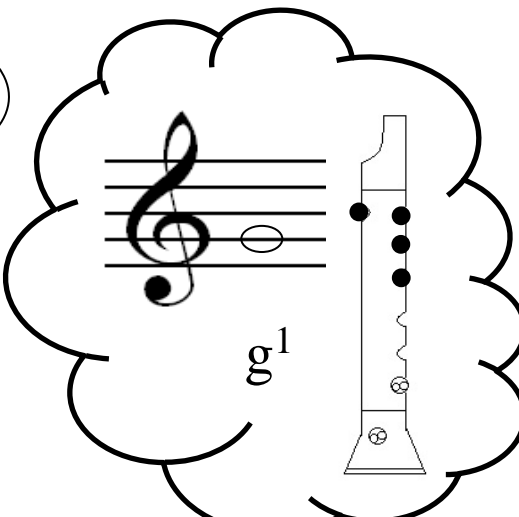
55

⁵⁵ HLAVATÁ, Iveta (1995). *Hrátky s flétnou, písničkami a pastelkami*. Kladno: Vladimír Beneš. ISBN 979-0-706512-77-8. S. 11

3 TÓN g¹

G JAKO GÁBINKA

ZNÁŠ JMÉNA
OD NÁZVŮ TÓNŮ,
KTERÁ UŽ JSME SE
UČILI?

56

8

By - la jed - na bab - ka, pro - dá - va - la jab - ka,

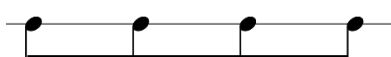
5

8

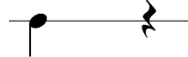

za dě - ra - vý groš, pro - da - la jich koš.

PRODÁVALA

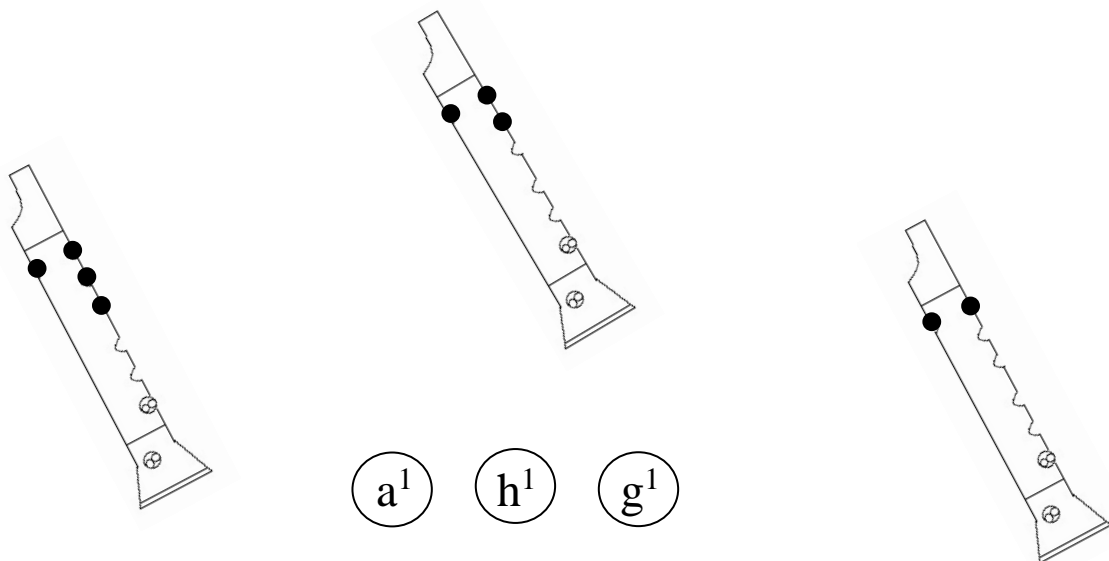

KOŠ

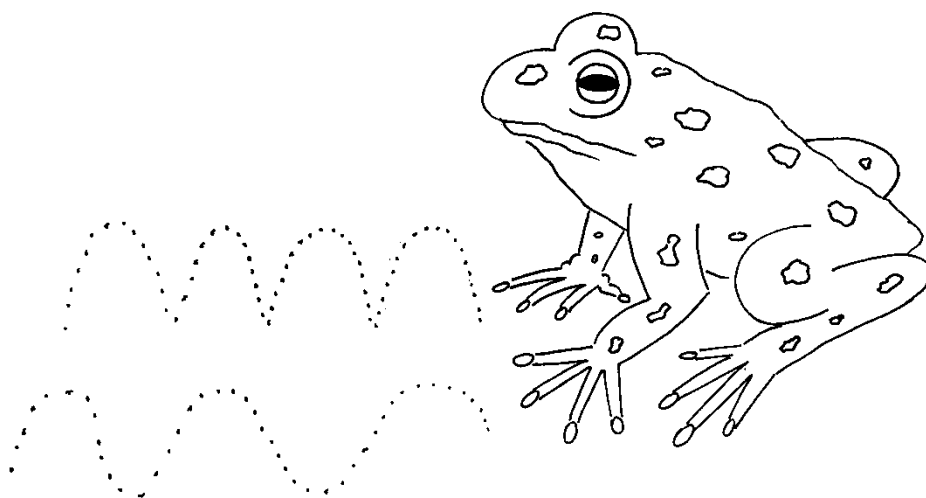
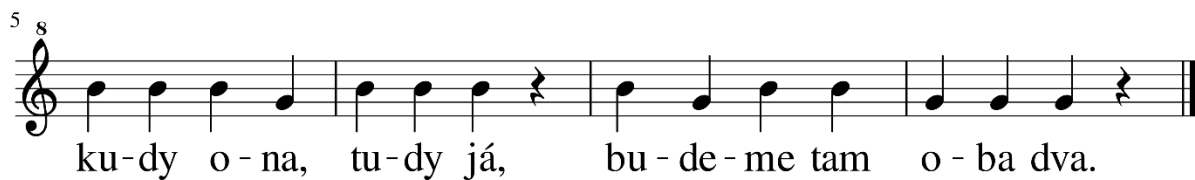

⁵⁶ KULHÁNKOVÁ, Eva (1999). *Písničky a říkadla s tancem*. Praha: Portál. ISBN 80-7367-171-9. S. 53

KVÍZ - spoj noty se správným hmatem:

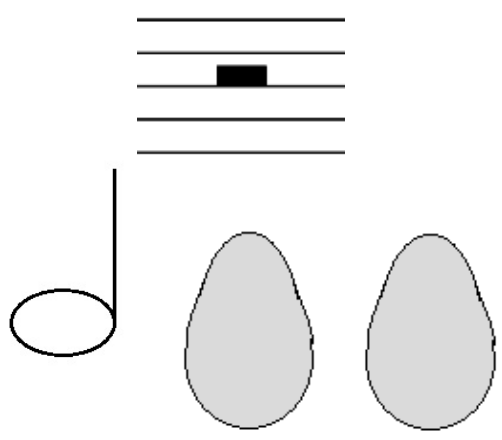
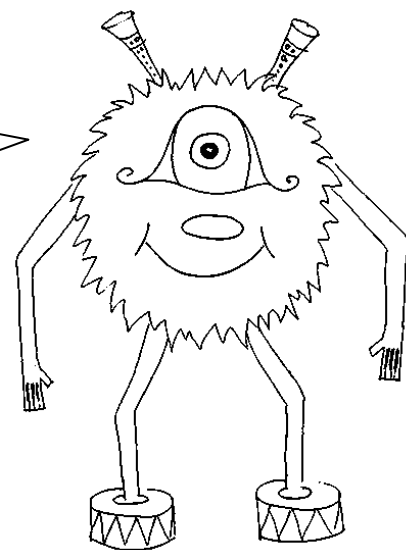

57

⁵⁷ HLAVATÁ, Iveta (1995). *Hrátky s flétnou, písničkami a pastelkami*. Kladno: Vladimír Beneš. ISBN 979-0-706512-77-8. S. 14

PŮLOVÁ NOTA
NEBO PŮLOVÁ
POMLKA JSOU
NA DVĚ DOBY

58

Halí, belí

8

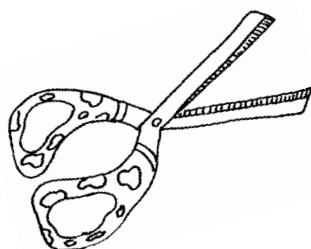
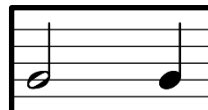
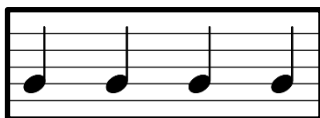
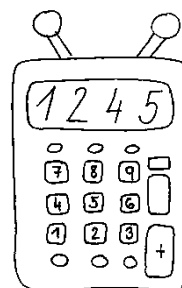
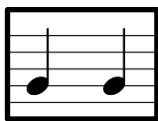
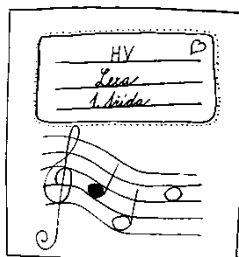
1. Ha - lí, be - lí, ko - ně v ze - lí
2. A kra - věn - ky jak pa - nen - ky

5 8

a hří - bá - tka v pe - tr - že - lí.
šly se kou - pat do vo - děn - ky.

⁵⁸ LIŠKOVÁ, Marie (1998). *Hudební výchova pro 1. ročník základní školy*. Praha: SPN – Pedagogické nakladatelství. ISBN 80-7235-028-5. S. 15.

KVÍZ – spoj rytmus s obrázkem:

59

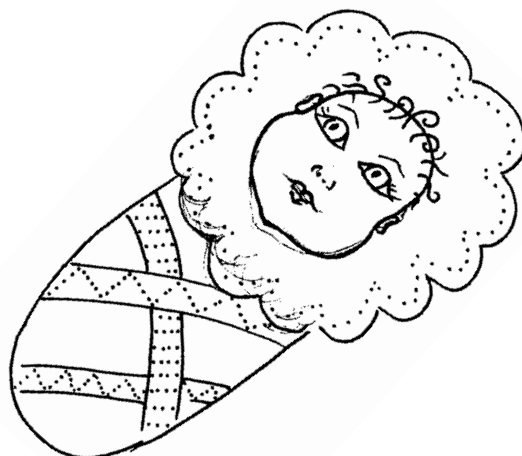
Halí, dítě

8

Ha - lí, dí - tě, ko - lí - bu tě,

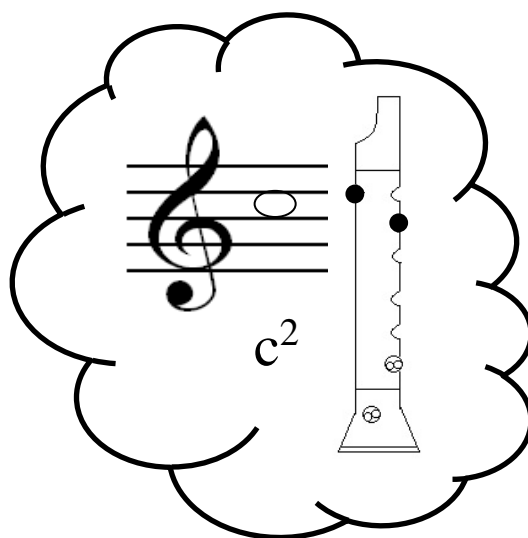
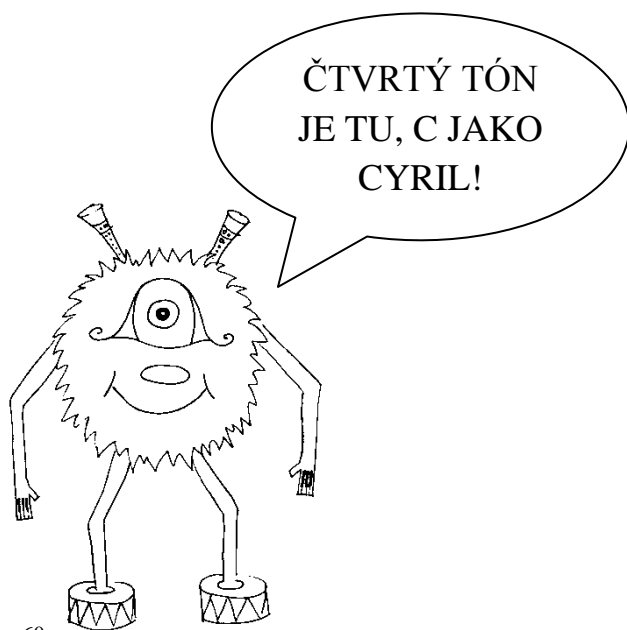
5

až mi u - sneš, o - de - jdu tě.

⁵⁹ POSPÍŠILOVÁ, Vlasta (2004). *Docela malé ježčí pískání s Pisničkou a Fučilkem*. Cheb: G + W spol. s r.o.. ISMN M-706509-47-1. S. 75.

5 TÓN c²

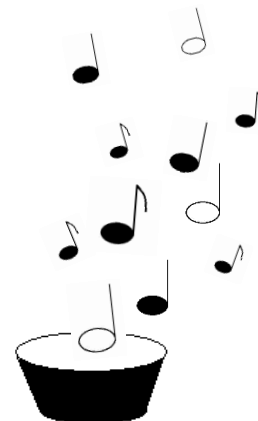
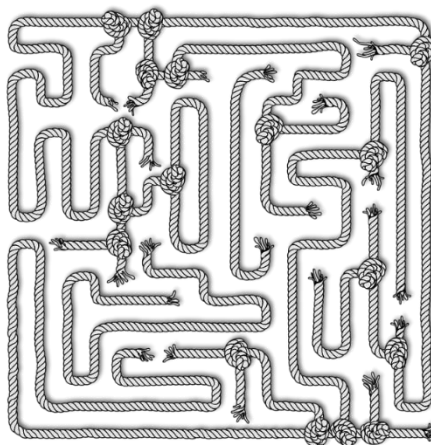
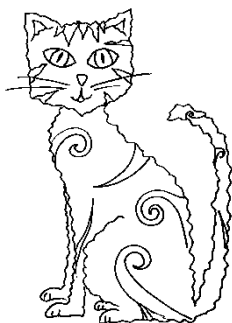
60
8

Hou - py, hou - py, ko - čka sně - dla krou - py,

5
8

ko - řa - ta se hně - va - la, že jim ta - ky ne - da - la.

HRA:

⁶⁰ DANIEL, Ladislav (1991). *Škola hry na sopránovou zobcovou flétnu, první díl*. Praha: Panton. ISBN 80-7039-227-4. S. 8.

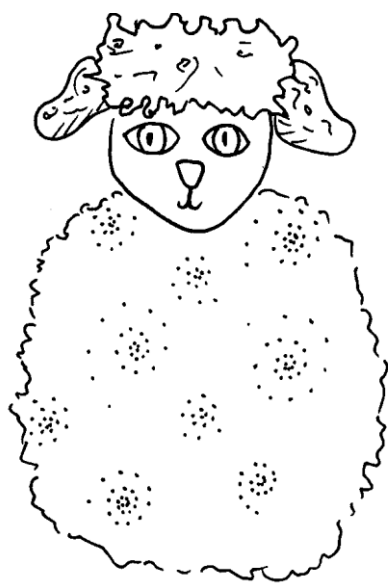
Běžela ovečka

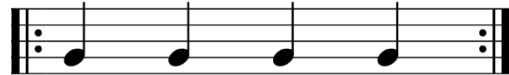
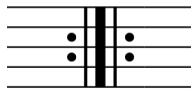
1. Běže - la o - večka ho - re do ko - pečka
2. Neža - luj be - rá - nku na svo - ju ga - lá - nku,

a za ní be - rá - nek ža - lo - vat na zá - mek.
o - na ti u - vi - je vě - nec ro - zma - rý - nku.

REPETICE:

62

Rychle, bratři

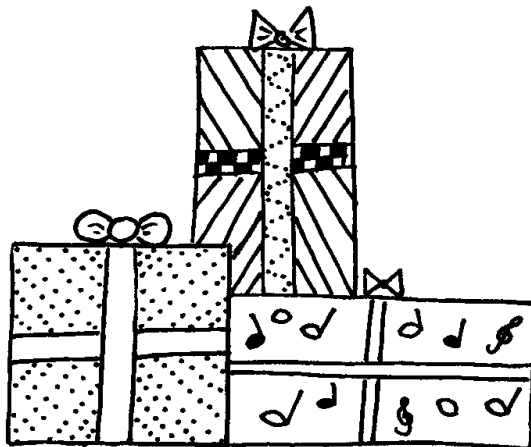
Ry - chle, bra - tři, ry - chle vstá - ve - jme,
do Be - tlé - ma ho - nem chvá - te - jme.

Da - ry s se - bou ve - změme a Je - ží - ška po - zdravme,
Dud - laj, dud - laj, dud - laj - dá, dud - laj, dud - laj, dud - laj - dá,

ta - kto je - mu zvu - čně za - hra - jme.
ta - kto je - mu zvu - čně za - hra - jme.

⁶² STOJAN, Jaroslav (2011). *Koledy, vánoční písně a ukolébavky*. Lipník nad Bečvou: JASTO. ISBN 80-86086-16-X. S. 16.

Doliny, doliny

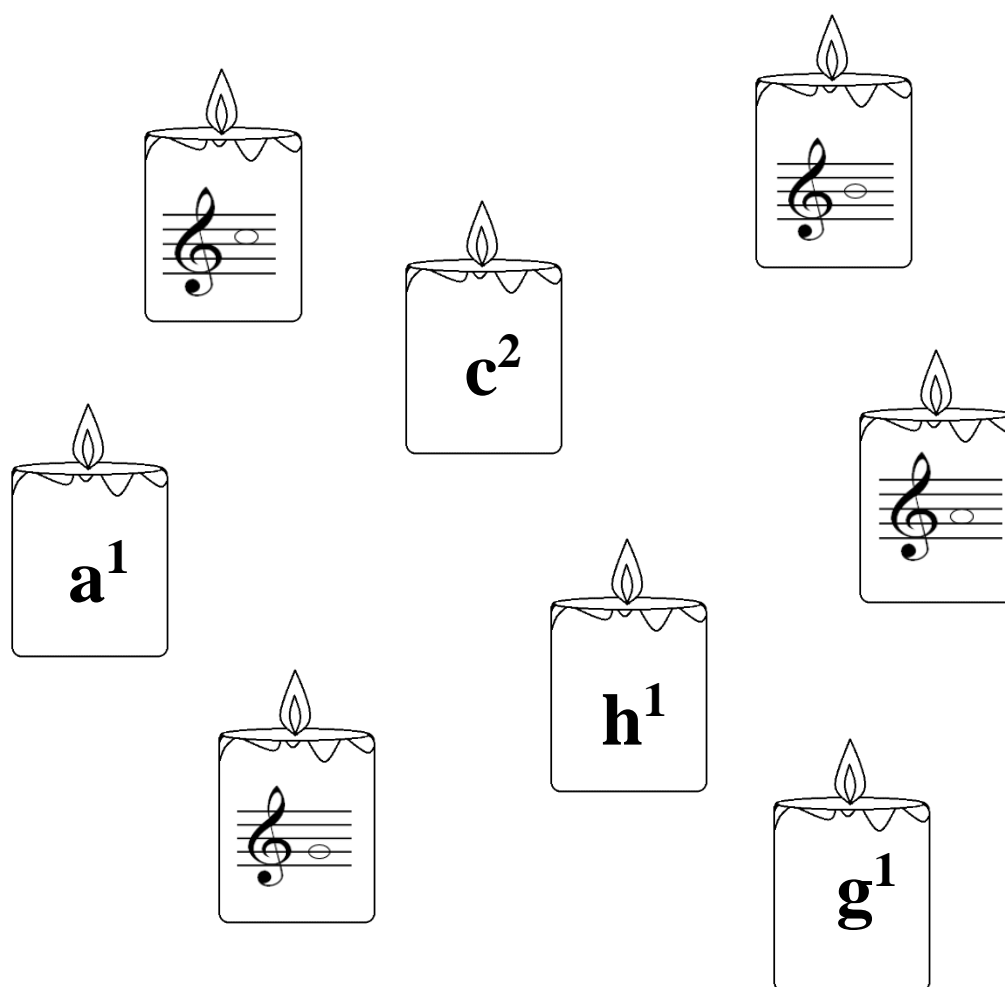
8

Do-li-ny, do-li-ny, co-že je pod ni - mi?

6

Stu-de-ná vo-dě-nka te-če do - lů ni - mi.

HRA – vybarvi stejnou barvou svíčky patřící k sobě:

⁶³ HODINOVÁ, Romana (2005). *S flétničkou do školky*. České Budějovice: KOPP. ISBN 80-7232-177-3. S. 15.

Fanfrnoch

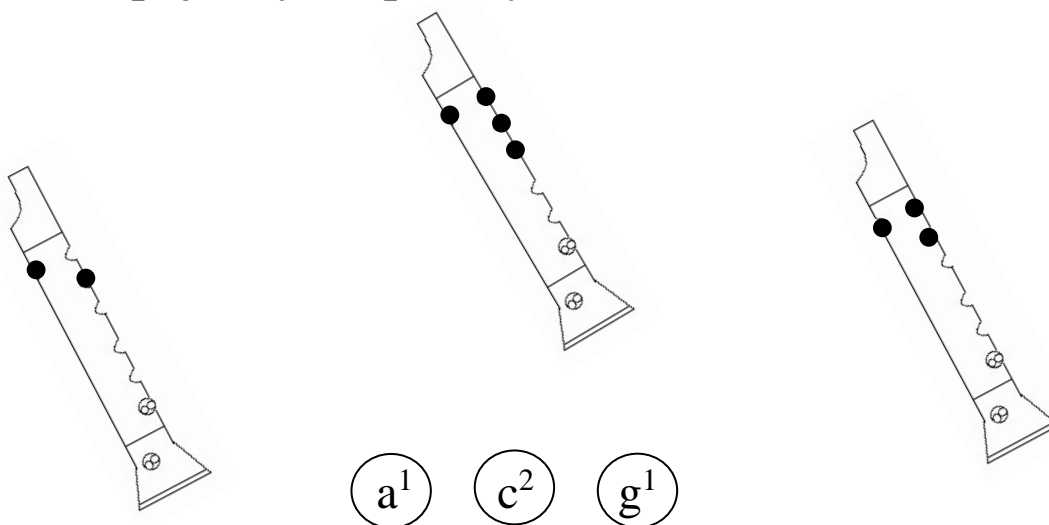

1. Fan-fr, fan-fr, fan-fr-noch,
 na - stá - vá nám no-vyj rok,
 no - vyj rok nám na-stá - vá,
 ko - le - dy se nan-dá - vá, hou,hou hallelu - já.

2. Bukú, bukú, bukú,
 otevřete ruku,
 koledy nám dejte,
 nic se nám nesmějte, hou, hou, hallelujá.

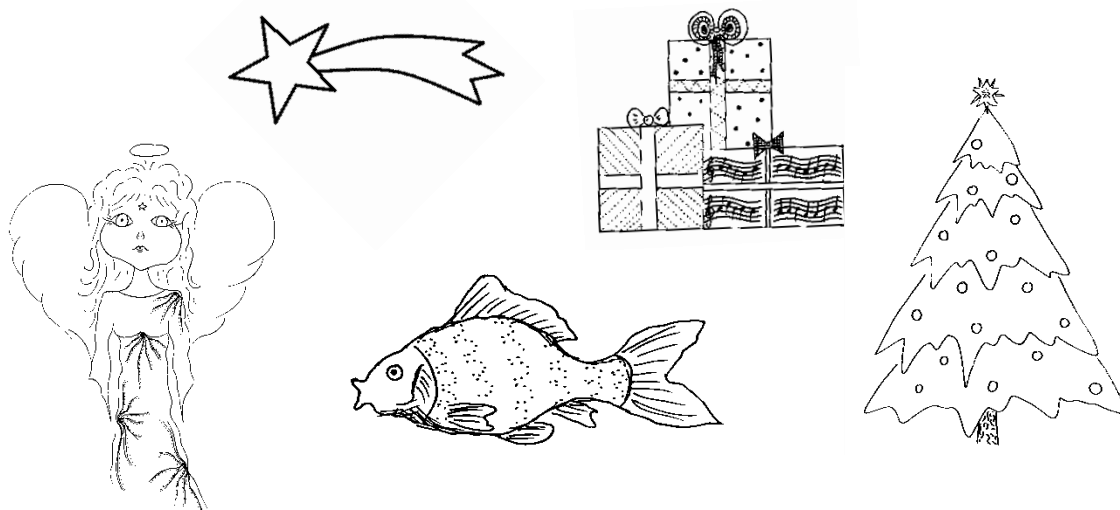
3. Mlynář mele mouku,
 v tom bílým klobouku,
 a mlynářka krupici,
 v té červené čepici, hou, hou, hallelujá.

KVÍZ - spoj noty se správným hmatem:

⁶⁴ RÁKOSNÍKOVÁ, Jiřina (2002). *Hrajeme si u maminky*. Praha: Vyšehrad. ISBN 80-7021-610-7. S. 17.

KVÍZ – spoj rytmus s obrázky:

HRA (ČTYŘSMĚRKA):

BETLÉM

CUKROVÍ

JESLIČKY

JEŽÍŠEK

JMELÍ

KAPR

KOLEDA

KRÁL

OLOVO

OZDOBA

PURPURA

ROK

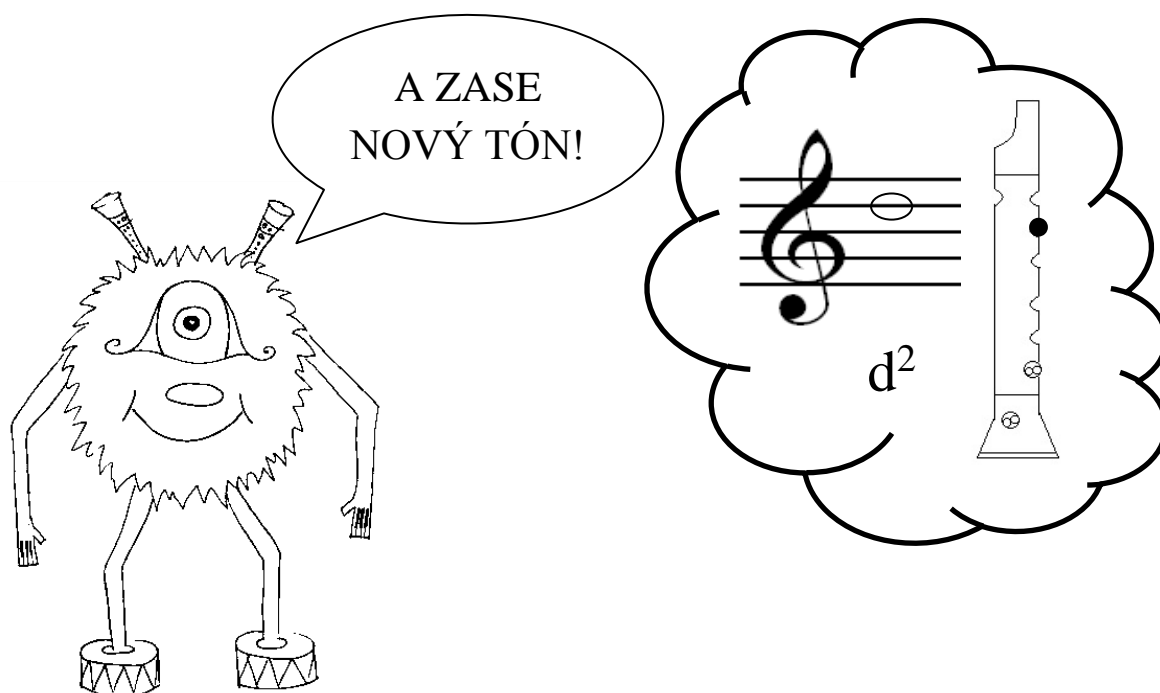
SVÍČKY

VÁNOČKA

VĚNEC

R	O	K	E	Š	Í	Ž	E	J
S	Z	A	B	O	D	Z	O	E
V	Ě	N	E	C	V	A	V	S
Í	A	O	T	U	K	R	Á	L
Č	D	J	L	K	A	U	N	I
K	E	M	É	R	P	P	O	Č
Y	L	E	M	O	R	R	Č	K
N	O	L	O	V	O	U	K	Y
E	K	Í	Č	Í	E	P	A	K

Napiš a nakresli tajenku: _____

Sedí liška pod dubem

TŘÍŠKÁ

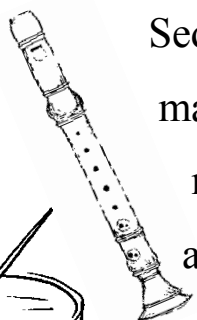
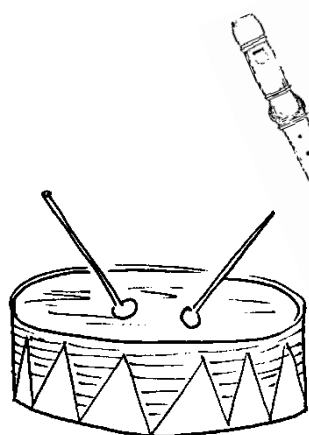
⁶⁵ KULHÁNKOVÁ, Eva (1999). *Písničky a říkadla s tancem*. Praha: Portál. ISBN 80-7367-171-9. S. 66.

Zazpívej si a doplň chybějící noty:

Sedí liška pod dubem

8

5

Sedí liška pod dubem,
má píšťalku a buben,
na píšťalku píská
a na buben tříská.

Vylušti ukrytá jména:

— U — O, — — É L —, — TIR — —

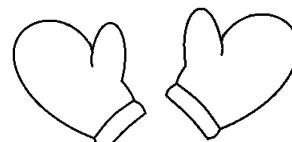
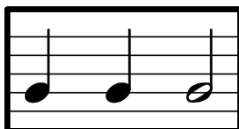
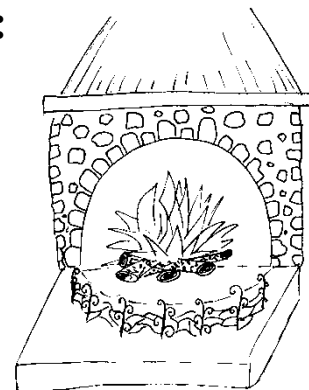
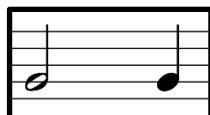
Šel tudy

8
 Šel tu - dy, měl du - dy a - ni ne - za - pí - skal,

5
 8
 bo - dejž mu ty du - dy ra - rá - šek ro - ztří - skal.

KVÍZ – spoj rytmus s obrázky a vybarvi obrázek, který není spojený s žádným rytmem:

⁶⁶ DANIEL, Ladislav (1991). *Škola hry na sopránovou zobcovou flétnu, první díl*. Praha: Panton. ISBN 80-7039-227-4. S. 12.

Zimní

M. Škodová

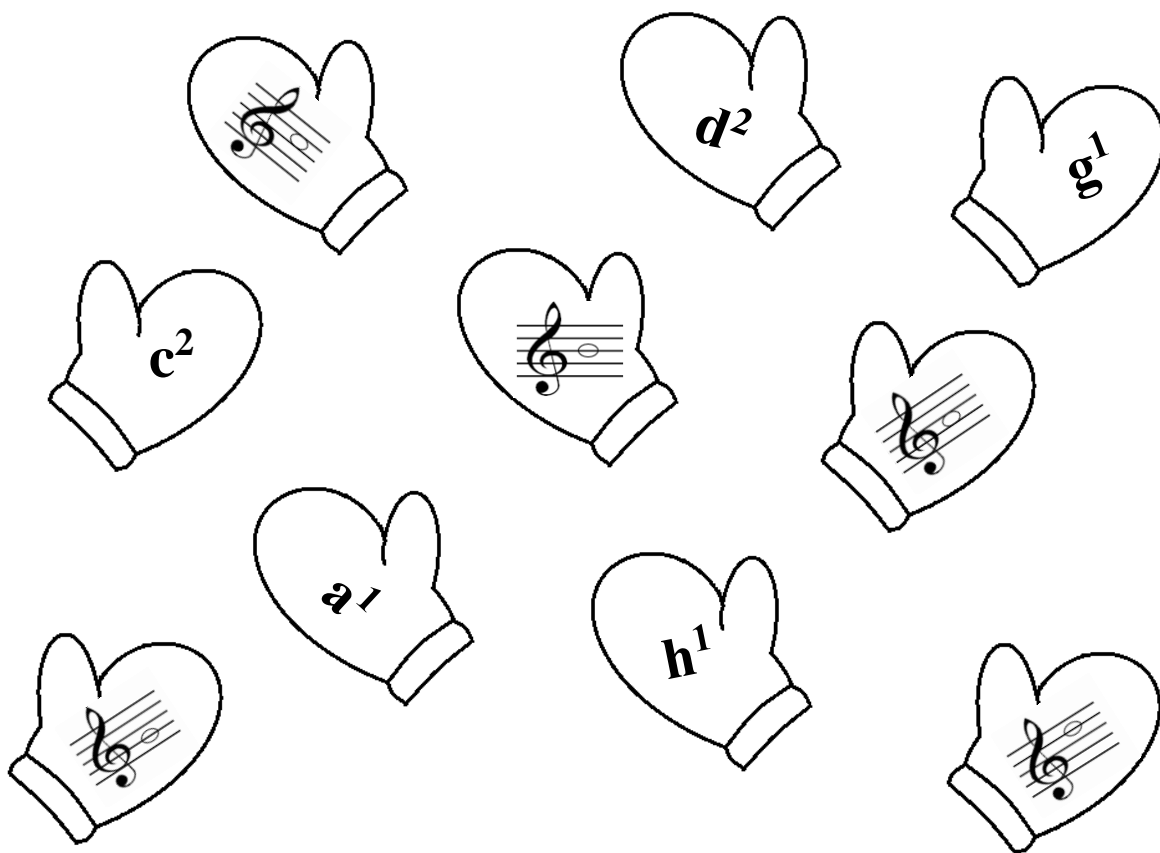
8

1. Sně-ží, sně-ží, mráz ko - lem bě - ží,
2. Fou-ká, fou-ká, bí - lá je lou-ka,

5

zi - ma je pej - sko - vi, ke kam - nům bě - ží.
zi - ma je ko - čič - ce ke kam - nům kou - ká.

HRA – vybarvi stejnou barvou rukavice patřící k sobě:

⁶⁷ POSPÍŠILOVÁ, Vlasta (2004). *Docela malé ježčí pískaní s Písničkou a Fučilkem*. Cheb: G + W spol. s r.o.. ISMN M-706509-47-1. S. 152.

68

Kočka leze dolů

Anna Dubská

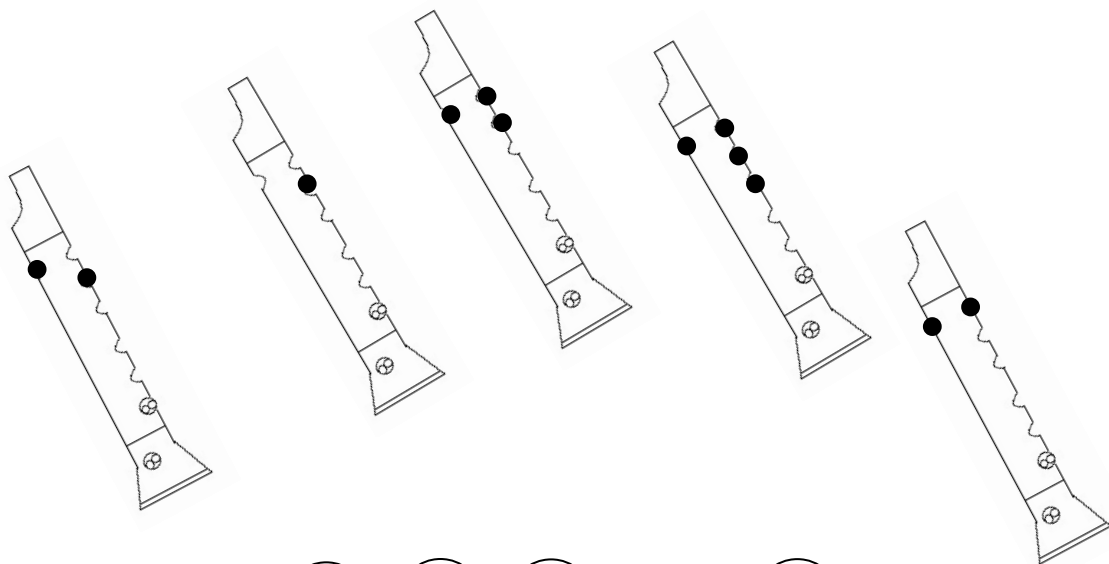
8

1. Kočka le - ze do - lů, mňou - ká, mňou - ká,
2. Kocour na ni z pů - dy brou - ká, brou - ká,

5

že na stře - še ví - tr fou - ká, fou - ká.
že jí ví - tr ko - žich ne - pro - fou - ká.

KVÍZ - spoj noty se správným hmatem:

a¹ h¹ d² g¹ c²

69

Když jsem jel do Prahy

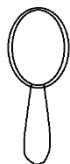
8

Když jsem jel do Pra-hy pro hrách, prohrách,

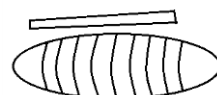
5

u - pad mi na ce - stě va - lach, va - lach.

DO PRAHY

HRÁCH

⁶⁹ DANIEL, Ladislav (1991). *Škola hry na sopránovou zobcovou flétnu, první díl*. Praha: Panton. ISBN 80-7039-227-4. S. 14.

70

Maličká su

8

1. Ma-li - čká su, hu - sy pa - su,
2. Tře - ba su já ma - lu - še - nka,

5

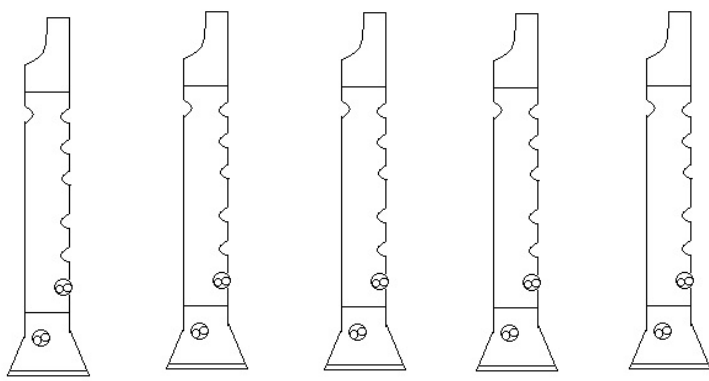
tan - co - va - la bych já, až se tře - su,
pře - ce mě má rá - da má ma - mě - nka,

9

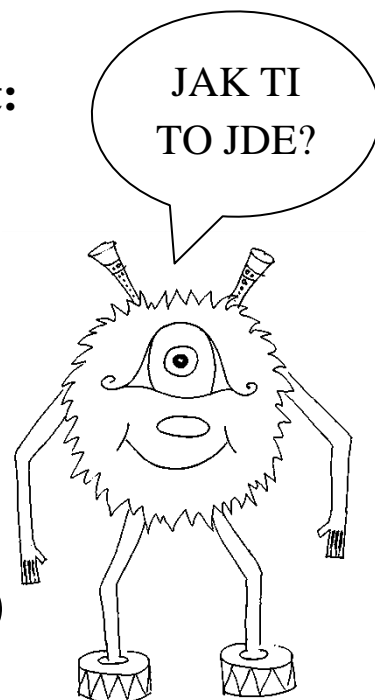

tan - co - va - la bych já, až se tře - su.
pře - ce mě - má rá - da má ma - mě - nka.

KVÍZ – doplň do fléten správný hmat:

a¹ h¹ d² g¹ c²

⁷⁰ JAGLOVÁ, Jindřiška (1999). *Začínáme s hudební výchovou 1. ročník*. Brno: Nová škola. ISBN 80-85607-65-4. List. 8.

V zahradě na hrušce

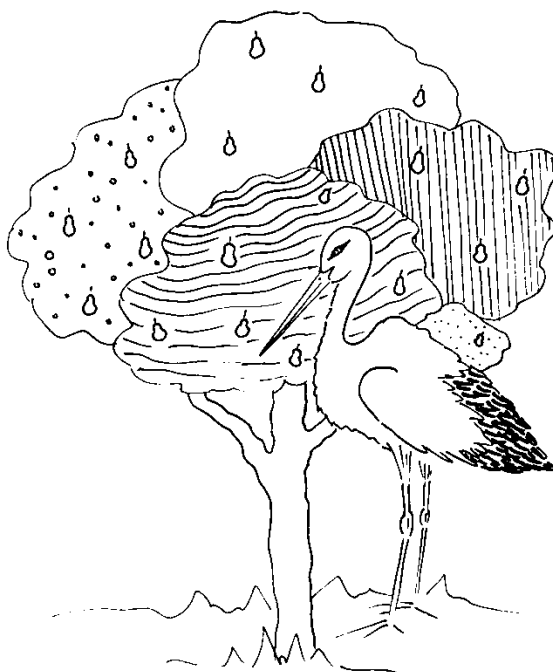
Anna Dubská

8

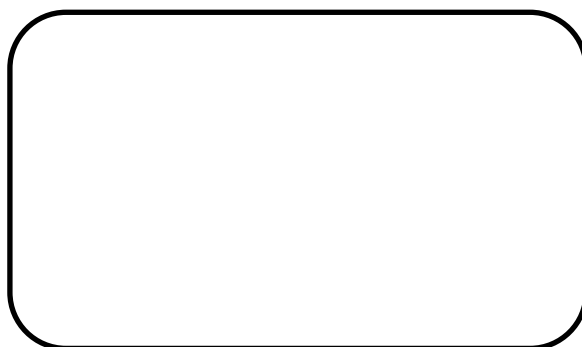
1. V zahra - dě na hru - šce se - dá - vá kos,
2. Na na - šem ko - mí - ně se - dá - vá čáp,

5 8

má če - rný ka - bá - tek a žlu - tý nos.
kla - pe si zo - bá - kem klap, klap, klap, klap.

Dopiš pod noty písmena not a nakresli, co ti vyjde:

72

Ti zlosejnší muzikanti

8

1. Ti zlo-sejn-ší mu-zi-kan-ti ne-sli so-bě ba-su,
2. Stá-la ba-sa u pri-ma-sa, za ka-mnama stá-la,

5

a - by na ni pěk-ně hrá-li ve-čer u pri - ma - sů.
když pri-ma-ska za-to-pi-la, ba-sa sa-ma hrá - la.

MUZIKANTI

BASU

73

Nepojedem na robotu

8

1. Ne-po-je-dem na ro-bo-tu, až po-je-dú ze-ma-né,
2. Ne po-je-dem na ro-bo-tu, až po-je-de Vá - vra,

5

o - ni ma-jú ko-ně vra-né a my má-me ztr-ha-né.
ko-le-čka mu vr-zu-ka-jú, ve-ze na nich dá - bla.

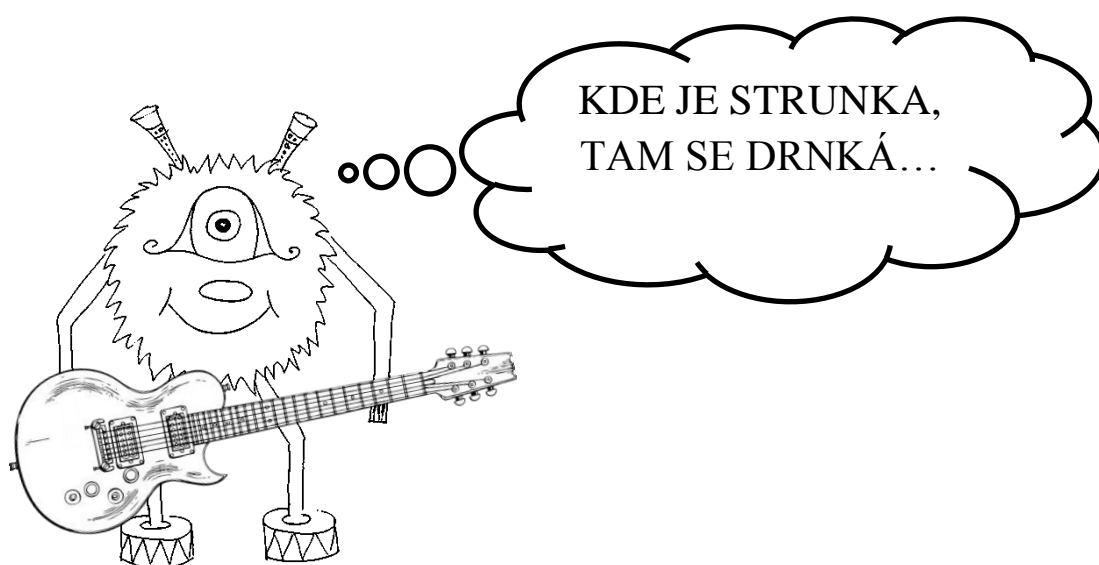
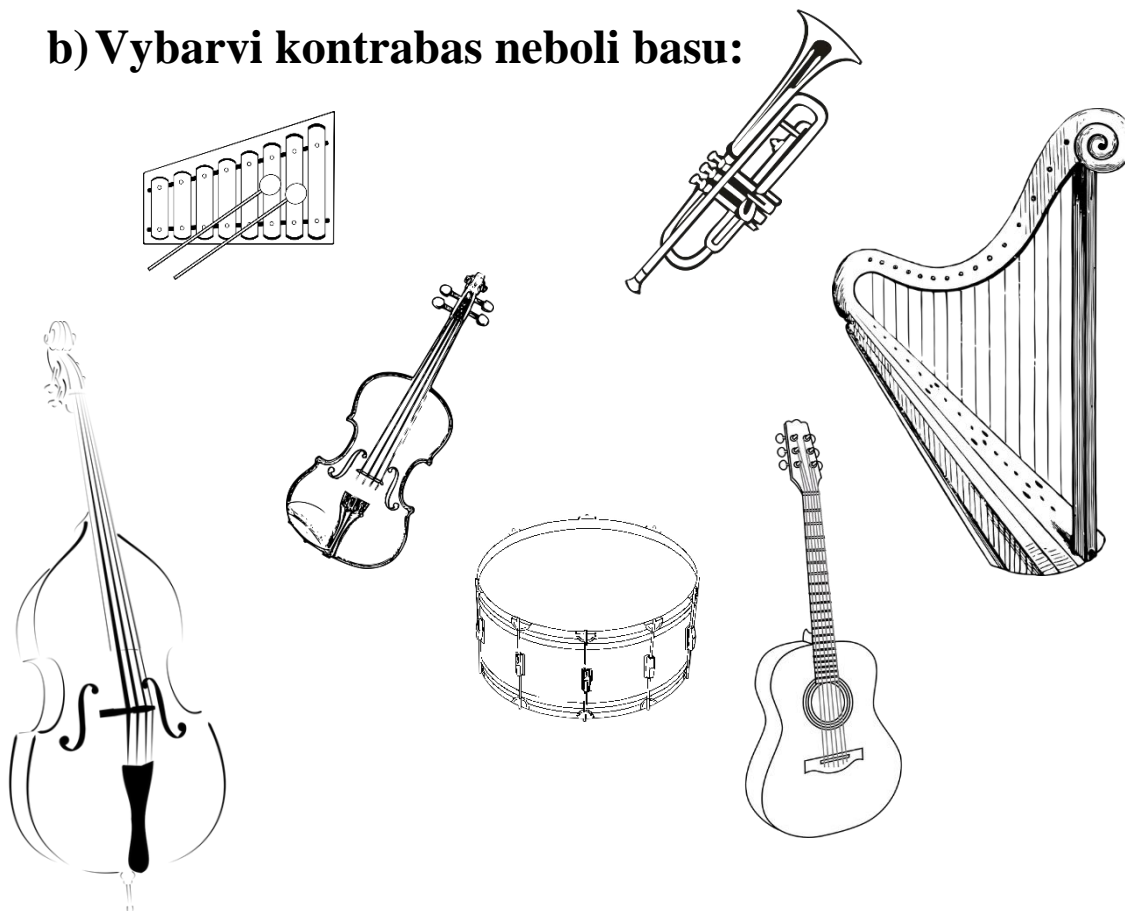
⁷² LIŠKOVÁ, Marie (2005). *Hudební výchova pro 2. ročník základní školy*. Praha: SPN – Pedagogické nakladatelství. ISBN 80-7235-312-8. S. 64.

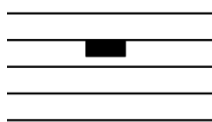
⁷³ POSPÍŠILOVÁ, Vlasta (2004). *Docela malé ježčí pískaní s Písničkou a Fučilkem*. Cheb: G + W spol. s r.o.. ISMN M-706509-47-1. S. 135.

ÚKOLY:

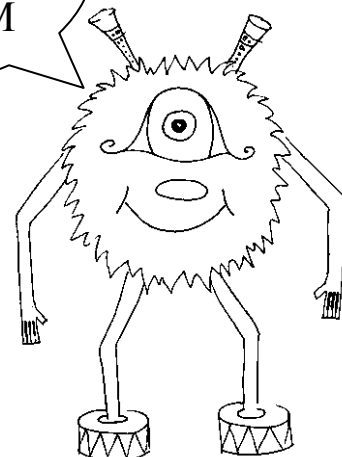
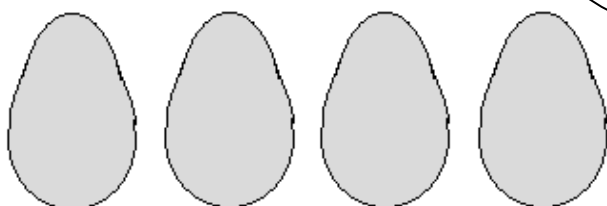
a) Zakroužkuj hudební nástroje, které mají struny:

b) Vybarvi kontrabas neboli basu:

S TÍM
SI HRAVĚ
PORADÍM

74

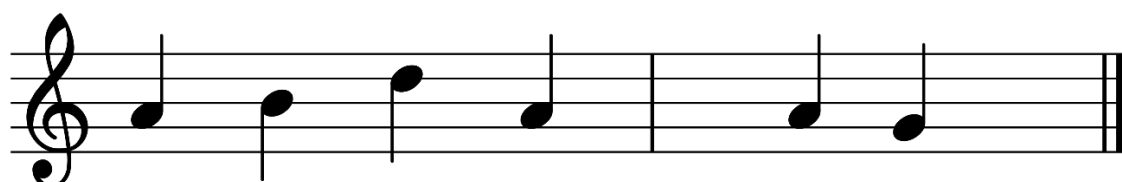

Dú kravičky, dú

8 Dú kra - vi - čky, dú, z pa-stvy dě - di - nú.

5 Coto a-le bu-čí? Žese tu-ze mračí dneska k víče - ru.

Vylušti ukryté ovoce:

J _ _ O _ _ , M _ N _ O

⁷⁴ POSPÍŠILOVÁ, Vlasta (2004). *Docela malé ježčí pískaní s Písničkou a Fučilkem*. Cheb: G + W spol. s r.o.. ISMN M-706509-47-1. S. 147.

Travička zelená

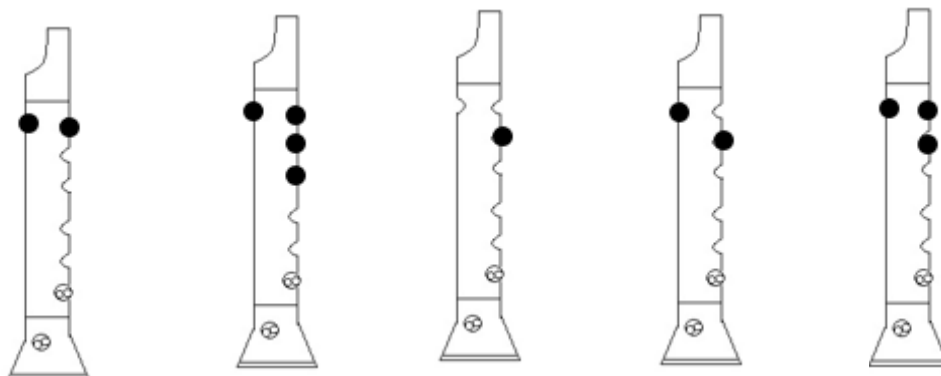
8
Tra-vi-čka ze-le-ná, to je mo-je po-tě-še-ní,

5
tra - vi - čka ze - le - ná, to je mo - je pe - ři - na.

9
Když si smyslím na ni sednu, když si smyslím na ni lehnu.

13
Tra - vi - čka ze - le - ná, to je mo - je pe - ři - na.

KVÍZ – doplň noty a jejich názvy dle hmatů:

⁷⁵ HODINOVÁ, Romana (2005). *S flétničkou do školky*. České Budějovice: KOPP. ISBN 80-7232-177-3. S. 20.

76 18

Kováři, kováři

(D)
(G)
(A)
(D)
(A)
(D)
(D)
(G)

1. Ko - vá - ři, ko - vá - ři, ko - vej mi ša - vli - čku,
 2. Po - je - du si pro ni přes ty čer - ný le - sy,
 3. Du - dá - ku, du - dá - ku, za - du - dej na ce - stu,

(D)
(G)
(A)
(D)
(A)
(D)
(D)
(G)

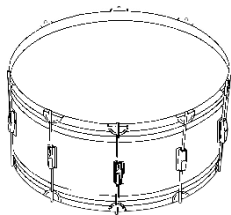

já si s ní po - je - du pro Han - či - čku.
 za - vo - lej, má mi - lá, kde jsi, kde jsi.
 že já si po - je - du pro ne - vě - stu.

KŘÍŽOVKA – doplň hudební nástroje:

1										
2										
3										
4										

3

4

1

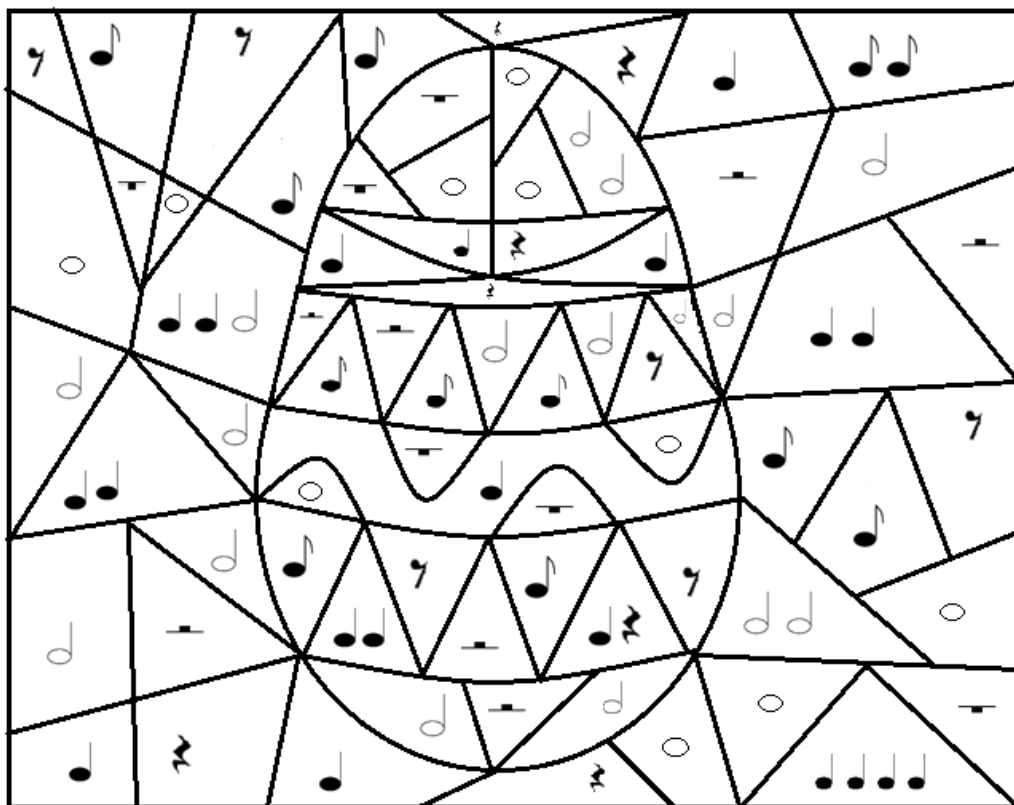
2

⁷⁶ MOURYC, František (1993). *Hrajeme si, zpíváme*. Praha: Kvarta. ISBN 80-85570-31-9. S. 29.

VYBARVI DLE NÁPOVĚDY:

- půl doby = žlutá
 1 doba = červená
 2 doby = modrá
 4 doby = zelená

77

Ovčáci, čtveráci

8

 1. O-včá-ci, čtve-rá-ci, vyjstena-ši vi-čku,
 2. To je lež ja-ko věž, ne-by-la to vi-čka,
 4

 i tu čo-čo-vi-čku vy-pá-sli.
 a-ni čo-čo-vi-čka, byl o-ves.

⁷⁷ LIŠKOVÁ, Marie (1998). *Hudební výchova pro 1. ročník základní školy*. Praha: SPN – Pedagogické nakladatelství. ISBN 80-7235-028-5. S. 35.

Sousedovic kráva

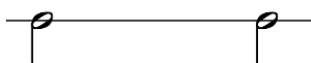
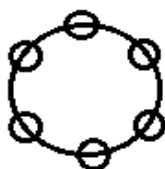
8

Sou-se - do - vic krá - va na he - li - gón hrá - vá.

5

Až se na něj na-u-čí, pře-krá-sně nám za-bu-čí.

KRÁVA

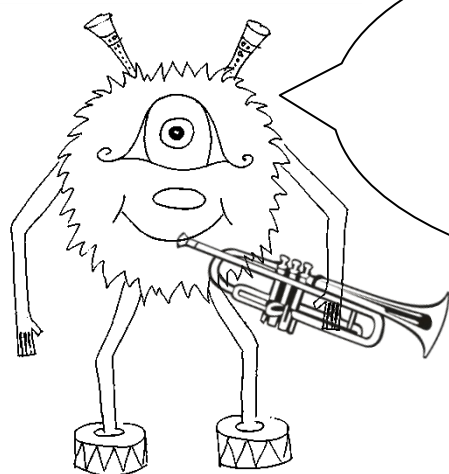
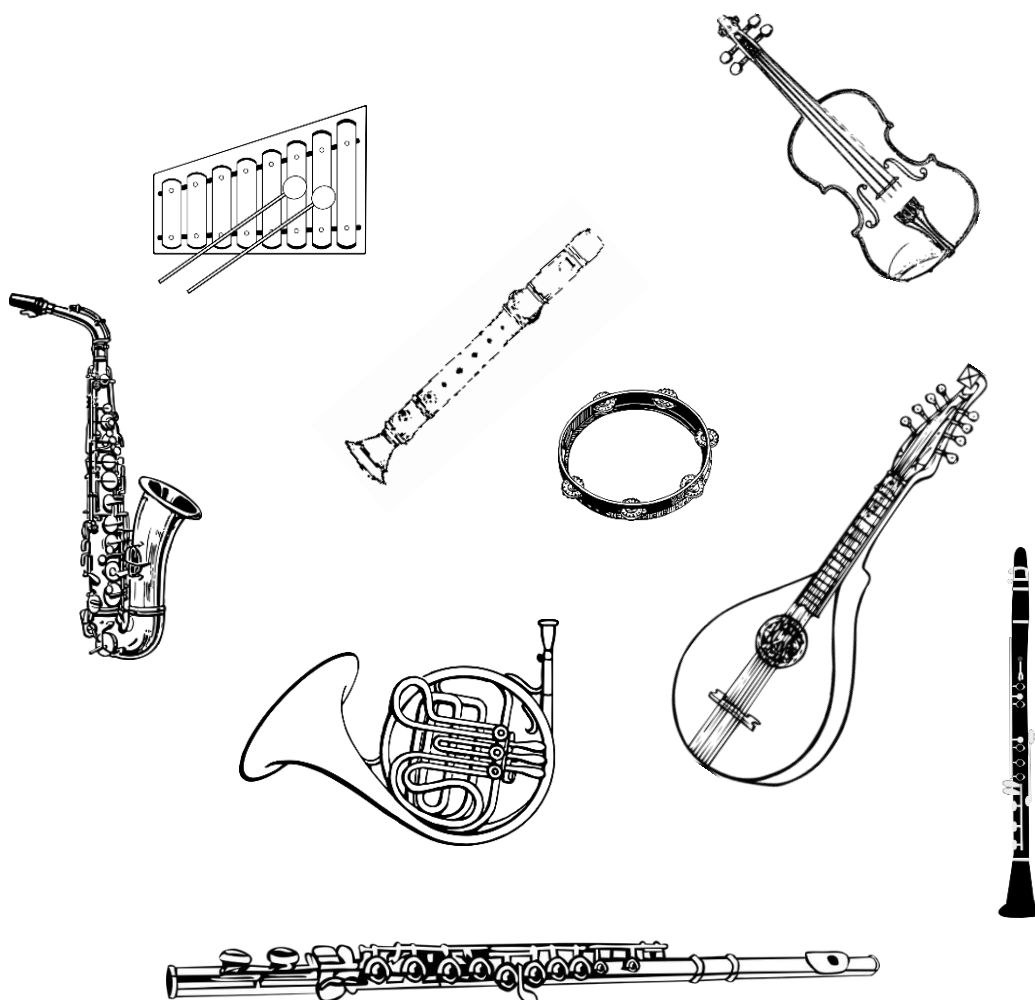

ZABUČÍ

⁷⁸ POSPÍŠILOVÁ, Vlasta (2004). *Docela malé ježčí pískaní s Písničkou a Fučilkem*. Cheb: G + W spol. s r.o.. ISMN M-706509-47-1. S. 143.

ÚKOL – škrtni nástroje, které nejsou dechové:

FLÉTNA MÁ HODNĚ
KAMARÁDŮ, KTERÉ
TAKÉ ROZEZVUČÍME
DECHEM

Maková zrníčka

79

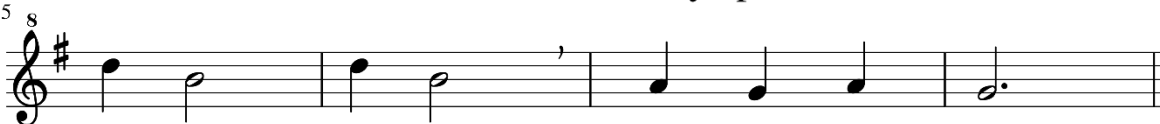
Ilja Hurník

8

1. Ma - ko - vá zr - ní - čka, sy - pte se na ví - čka,

5

spi už, spi už, ba - bi - čko spi.
2. dě - de - čku spi.
3. hol - či - čko, spi.

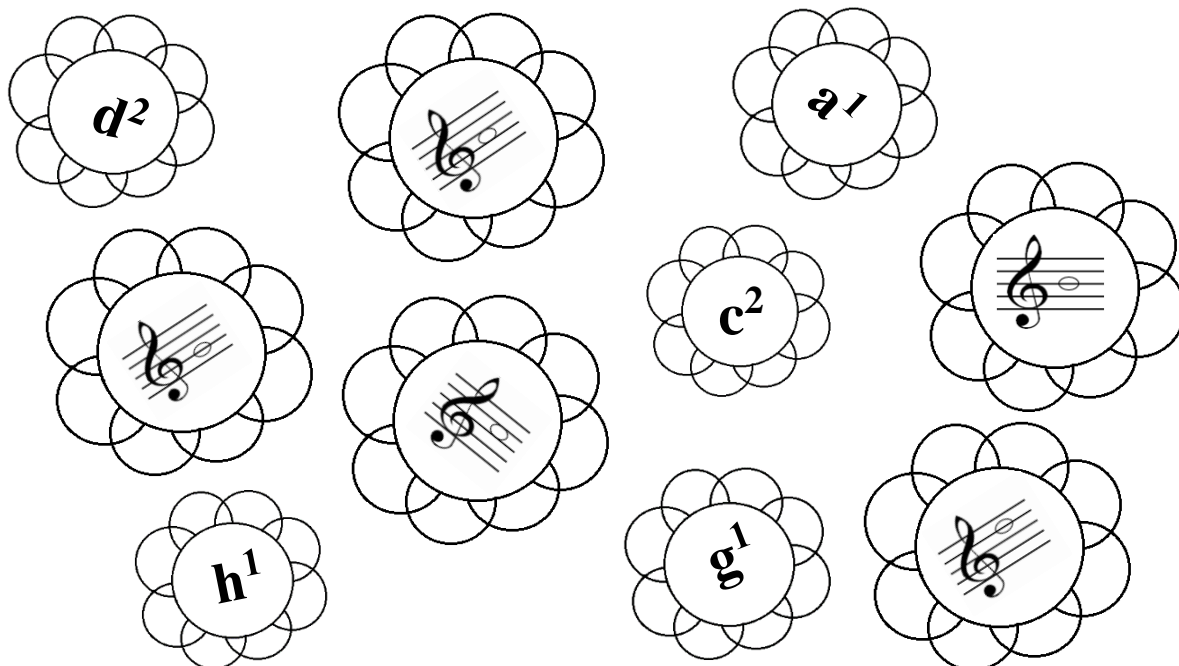
ZRNÍČKA

SPI

HRA – vybarvi stejnou barvou květiny patřící k sobě:

⁷⁹ POSPÍŠILOVÁ, Vlasta (2004). *Docela malé ježčí pískaní s Písničkou a Fučilkem*. Cheb: G + W spol. s r.o.. ISMN M-706509-47-1. S. 134.

Proto jsem si kanafasku

8
4/4
Pro - to jsem si ka - na - fas - ku,
a - bych se ti, můj Je - níč - ku,

3
8
pro - to jsem si kou - pi - la,
a - bych se ti lí - bi - la.

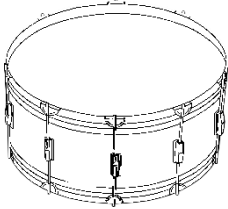
6
8
Na čer - ve - nou, na ze - le - nou, na bí - lou,

10
8
a - by si mně ne - cho - dí - val za ji - nou.

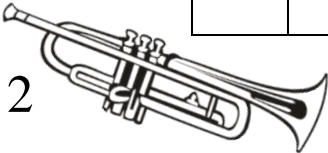
KŘÍŽOVKA – doplň hudební nástroje

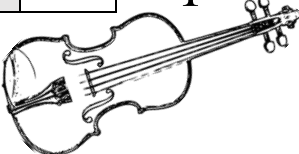
a dozvíš se, co je kanafaska:

3

1

5

2

4

4

1								
2								
3								
4								
5								

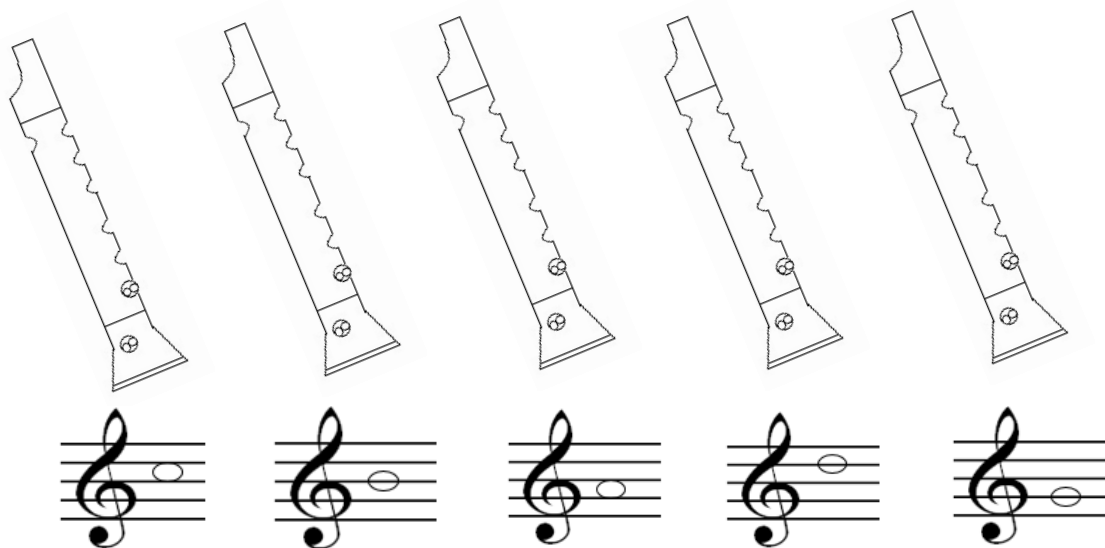
⁸⁰ HODINOVÁ, Romana (2005). *S flétničkou za písničkou*. České Budějovice: KOPP. ISMN M-66060-001-6. S. 14.

Ještě dnes

81 ⁸ Je - ště dnes bu-du ro-zsí - vat o - ves, o-ves,
⁷ je - ště dnes bu-du ro-zsí - vat o - ves.
¹³ O - ves jsem ro-zhá-zel, pře-ce mně ne-vzchá-zel.
¹⁷ Co je to? Bu-du ro-zsí - vat ži - to, ži-to.
²³ Co je to? Bu-du ro-zsí - vat ži - to.

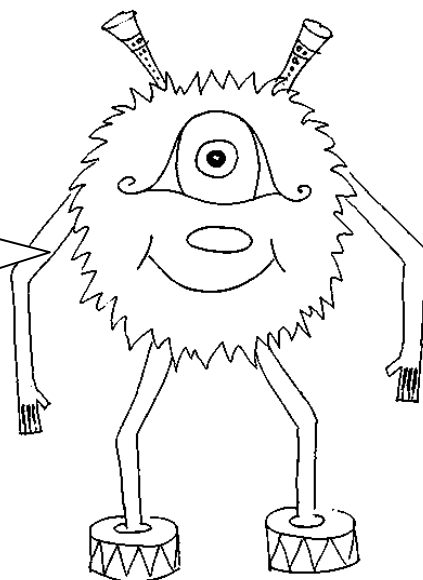
KVÍZ – doplň do fléten správný hmat:

The image shows five saxophone necks, each with a specific fingering indicated by circles with numbers. Below each neck is a musical staff with a single note on the line (F4).

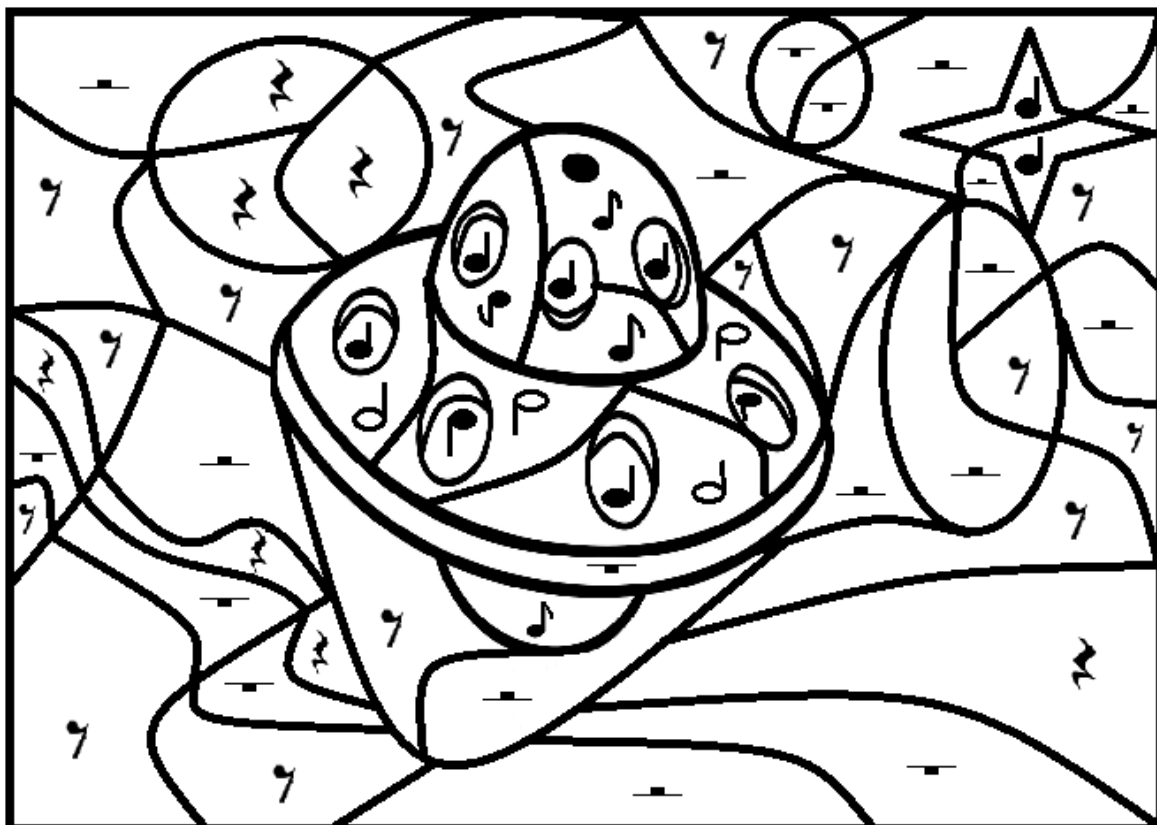
⁸¹ DANIEL, Ladislav (1991). *Škola hry na sopránovou zobcovou flétmu, první díl*. Praha: Panton. ISBN 80-7039-227-4. S. 13.

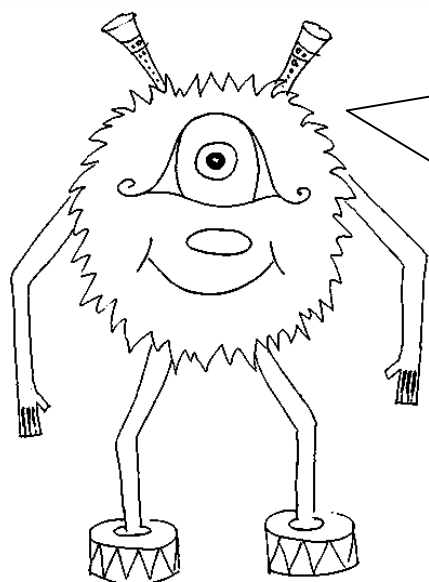
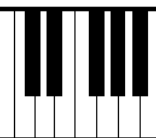
POKUD NEJSI
MOC ZMATENÝ,
TAK MI SNAD
POMŮŽEŠ
S TÍMTO...!

Vybarvi dle nápovědy:

= žlutá	= světle modrá
= oranžová	= tmavě modrá
= červená	= zelená
= fialová	

JEŠTĚ TĚ ČEKÁ
SPOUSTU
OPAKOVÁNÍ, ALE
NYNÍ SI UŽIJ
POSLEDNÍ PÍSEŇ

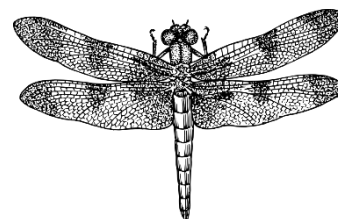
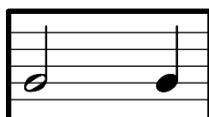
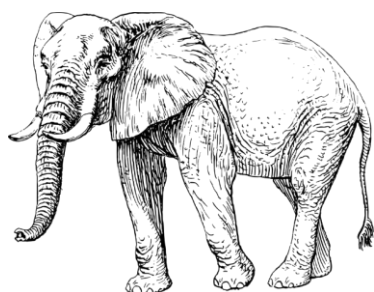
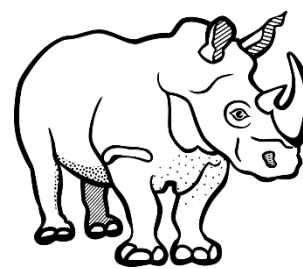
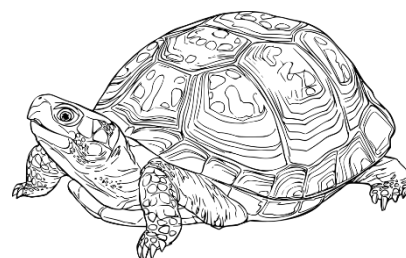
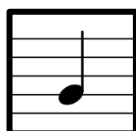
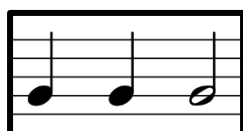
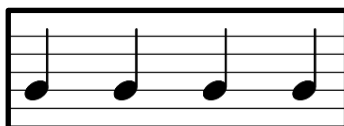
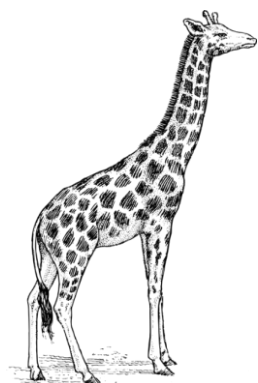

U lékaře v ZOO

Marie Hofmanová

8
Hlá-si-la se su-ri-ka-ta, že bu-de stát na hlí-dce,
5
a-by se tak sna-dno vy-hla pra-vi-del-né pro-hlí-dce.
9
Lé-kař vy-jde z or-di-na-ce, v ru-ce už má va-kcí-nu,
13
v če-kár-ně jen dvě o-pi-ce, co chtěj lé-čit an-gí-nu.

KVÍZ – spoj rytmus s obrázky a vybarvi ten, který není spojený s žádným rytmem.

CO VŠECHNO JSI SE NAUČIL(A)

HMATY, KTERÉ UMÍŠ:

The image shows a musical staff with five notes: g^1 , a^1 , h^1 , c^2 , and d^2 . Below each note is a diagram of a recorder with black dots indicating which finger holes are covered to produce that note.

NOTA	DÉLKA NOT (počet dob)	POMLKA
CELÁ	4	
PŮLOVÁ	2	
ČTVRŤOVÁ	1	
OSMINOVÁ	půl doby	

ABECEDNÍ SEZNAM POUŽITÝCH ŘÍKADEL A PÍSNÍ:

ŘÍKADLA:

Byla jedna babka	str. 48
Foukej, foukej, větříčku	str. 47
Houpy, houpy	str. 52
Já jsem malá slepička	str. 45, 46
Žába leze do bezu	str. 49

PÍSNĚ:

Běžela ovečka	str. 53
Doliny, doliny	str. 55
Dú kravičky, dú	str. 68
Fanfmoch	str. 56
Halí, belí	str. 50
Halí, dítě	str. 51
Ještě dnes	str. 76
Když jsem jel do Prahy	str. 63
Kočka leze dolů	str. 62
Kováři, kováři	str. 70
Maková zrníčka	str. 74
Maličká su	str. 64
Nepojedem na robotu	str. 66
Ovčáci, čtveráci	str. 71
Proto jsem si kanafasku	str. 75
Rychle, bratři	str. 54
Sedí liška pod dubem	str. 58
Sousedovic kráva	str. 72
Šel tudy	str. 60
Travička zelená	str. 69
Ti zlosejnší muzikanti	str. 66
U lékaře v ZOO	str. 78
V zahradě na hrušce	str. 65
Zimní	str. 61

6 Metodika k pracovnímu sešitu

Předmluva

Metodika k pracovnímu sešitu vychází z předpokladu, že učitel, který se rozhodne v hodinách hudební výchovy učit hru na zobcovou sopránovou flétnu, je schopen flexibilně řešit úskalí hromadné výuky, kdy není možné kvalitativní srovnání s individuální výukou. Podle mých zkušeností je zde ale naopak velkým přínosem společný tlak skupiny, sdílená radost ze společného muzicírování a hlavně při pokračování výuky následná vícehlasá souborová hra, která je hudebně i emocionálně obohacující. V metodice jsou jednoduché návody k práci s pracovním sešitem a písňe jsou doplněny o možný akordický doprovod, který může zkušený učitel ještě rozšířit. Podobně je to i s dechovými cvičeními nebo říkadly, vždy je na volbě učitele, jakým způsobem je zařadí do hodiny. Samotná hra na flétnu přispívá dostatečně k postupnému zvyšování kapacity plic, říkadla jde spojit s hrou na rytmické nástroje i se hrou na flétnu. Než o návod pro učitele, které považuji za dostatečně kompetentní k výuce hudební výchovy, mi jde spíše o jejich motivaci k většímu zařazování instrumentálních dovedností do hodin hudební výchovy. Tak jak je tomu v mnoha státech Evropy s vyspělým školstvím, kde je hra na flétnu, ukulele a další nástroje běžnou součástí hodin hudební výchovy.

Hodně radosti při výuce přeje Marie Hofmanová.

POSTOJ, DRŽENÍ FLÉTNY, JEJÍ VÝBĚR A PÉČE O NI

Správný postoj při hře na flétnu by měl být upevňován již ve přípravné fázi vyučovací hodiny v rámci dechových a artikulačních cvičení, dále při zpěvu, žákům ho ovšem vždy připomínáme. Postoj by měl být přirozený a uvolněný, ať žáci hrají vsedě nebo vestoje. Obě polohy ve škole rovnoměrně uplatňujeme.

Správný postoj vsedě:

- žák by měl sedět na okraji židle, aby se neopíral zády o opěradlo židle
- žák by měl mít narovnaná záda, uvolněná ramena (dole)
- žák by měl mít obě nohy chodidly na zemi jako při psaní
- žák by měl mít uvolněné paže, lokty mírně od těla

Správný postoj vestoje:

- žák by měl stát pevně nohama na zemi, stoj mírně rozkročný
- žák by měl mít narovnaná záda, uvolněná ramena (dole)
- žák by měl postoj udržovat a přehnaně se nepohybovat

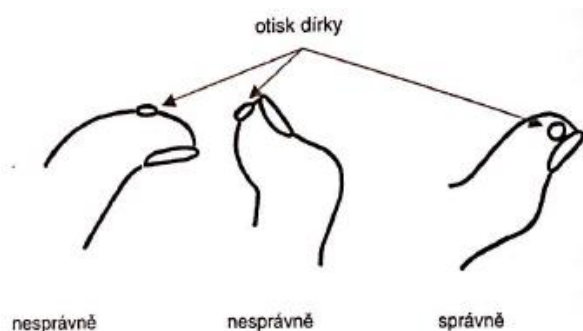
DRŽENÍ FLÉTNY

Flétnu držíme levou rukou nahoře, pravou rukou dole. Každou díрку zakrývá jediný prst a učitel by to měl velmi pečlivě kontrolovat a je nutné vysvětlit důležitost správného držení rodičům. Často se budete setkávat s otázkou leváctví i s názorem, že dítěti to jde obráceně lépe, je dobré proto informovat rodiče o správném držení dříve, než začnou s domácí hrou a na držení trvat. Upozorníte rodiče na 6. a 7. otvor, který je uzpůsobený pouze pro prsty pravé ruky. V případě, že dítě držení neupevní a stále ruce mění, je potřeba nejen dítě upozornit, ale komunikovat s rodiči. Nejsnadnější pomocí tu mohou být náramkové hodinky případně náramek na levé ruce, aby žák doma necvičil celý týden bez kontroly chybně, přeučování ho následně značně zdržuje v pokroku a bere tak i důležitou vnitřní jistotu a motivaci.

Obrázek č. 32 – Popis těla a nožky

K držení flétny patří i správné zakrývání dírek flétny. Všechny prsty kromě palce levé ruky zakrýváme bříšky prstů. Jakým způsobem zakrýváme tedy palec levé ruky je názorně zobrazeno na obrázku.

Obrázek č. 34 – Popis hlavice

Obrázek č. 33 – Držení flétny, palec levé ruky

Zobec flétny při hře lehce opřeme o dolní ret. Žáky od začátku upozorňujeme, že stačí flétnu ke rtům přiložit a nedávat zobec do úst, poté dochází k tomu, že žáci zobec opírají o zuby místo rtů a nemohou vytvořit rovnoměrný výdech, kterým tvoří tón. Správné tvoření tónu vzniká obdobně jako při dechových cvičeních – nádech ústy (flétna je stále opřená o dolní ret), zadržení dechu a dlouhý výdech.

VÝBĚR ZOBCOVÉ FLÉTNY A PÉČE O NI

Pro účely hry v hudební výchově základní školy doporučíme rodičům zakoupení plastové zobcové flétny barokního typu. Péče o tuto flétnu není náročná. Žáci by měli po každém hraní flétnu vyčistit vytěrákem, popřípadě bavlněným kapesníkem. Pokud by bylo potřeba, mohou rodiče občas flétnu umýt slabým roztokem saponátu na nádobí. Většinou je v balení u flétny i vazelína na mazání čepů, aby mohli žáci bez obtíží rozložit flétnu kvůli čištění. V případě nedostatku mazání lze vazelínu nahradit i jelením lojem. Rodiče informujeme, aby flétnu vybírali kvalitní vzhledem k dlouhodobému používání. Zobcová flétna je cenově dostupná všem a ve většině případů se žáci s nekvalitní flétnou potýkají, nakonec jsou nuceni koupit novou flétnu. Proto je lepší upozornit rodiče, aby se při koupi nástroje drželi ověřených firem a nenechávali výběr na dětech, které nejčastěji volí barevné či zdobené flétny a nemohou porozumět hodnotě takového nástroje.

UČEBNÍ PLÁN

Do poznámky si napište Vaše postřehy a zkušenosti!

MĚSÍC	TÉMA LEKCE	POZNÁMKY
ZÁŘÍ	1. HRY S HLAVICÍ, TÓN h¹	
	2. TÓN a¹ , NOTOVÁ OSNOVA, TAKT, ČTVRŤOVÁ NOTA	
ŘÍJEN	3. TÓN g¹	
	4. PŮLOVÁ NOTA, PRVNÍ PÍSEŇ	
LISTOPAD	5. TÓN c²	
	6. REPETICE (OPAKOVÁNÍ)	
PROSINEC	7. KOLEDY	
LEDEN	8. TÓN d²	
	9. PÍSNĚ	
ÚNOR	10. OSMINOVÁ NOTA	
	11. PÍSNĚ	
BŘEZEN	12. PÍSNĚ, STRUNNÉ NÁSTROJE	
	13. CELÁ NOTA	
DUBEN	14. OPAKOVÁNÍ	
	15. DECHOVÉ NÁSTROJE	
KVĚTEN	16. PÍSNĚ	
	17. MATENÍK	
ČERVEN	18. ZÁVĚREČNÁ LEKCE	

OBECNÉ INFORMACE K LEKCÍM

- Každá lekce má svoji hlavičku, ve které je číslo lekce a příslušné téma, navíc je zde osminová notička, kterou žáci vždy vybarví, když začnou novou lekci. Rodiče tak snadno poznají, kde mají procvičovat. Klaviatura je pouze jako ozdoba, nemá další účel.
- Každá nota je v bublině s příslušným hmatem, je proto důležité naučit žáky pracovat s tím, aby se doma snadno orientovali a věděli, jak si příslušný hmat dohledat a naučit.
- Mimozešťan Lexa je průvodce, který žáky motivuje. Učitel může s postavou dále volně pracovat.
- Písňe jsou označeny hvězdou a číslem. Učitel může hvězdu využít k práci, buď že si žáci hvězdu vybarví, aby věděli, kde ve škole skončili nebo si vybarvují pouze tu, kterou mají nacvičit doma, učitel si tato pravidla sám na začátku nastaví.
- Každou píseň se nejprve žáci učí zpívat, aby poté, co ji budou hrát na flétnu, už měli zafixovanou melodii a měli usnadněnou sluchovou kontrolu.
- Při zpěvu je třeba myslet na vhodnou tóninu, učitel by proto měl písňe transponovat. Akordové značky ve zpěvníku pro učitele odpovídají tónině, kterou žáci hrají na flétnu.
- Hudební nauka je vždy volně na straně, pokyny jsou podrobněji rozepsané u lekcí, ale pro domácí účely mohou žáci s rodiči pracovat v závěrečném souhrnu.
- Žáky pravidelně chválíme za postup i dílčí úspěchy. Pamatujeme stále na pozitivní motivaci. Žáci, kteří mají s hrou obtíže, většinou zaostávají v domácí přípravě. V první třídě ještě nemohou mít vlastní zodpovědnost, nevytýkáme žákům nepřipravenost, naopak se snažíme o větší podporu ze strany kolektivu, o spolupráci žádáme rodiče.

LEKCE č. 1

Aktivity:

Začínáme novou lekci, vždy si vybarvíme osminovou notu v hlavičce lekce, aby si žáci uvědomovali postup v lekcích!

Nejprve přečteme vzkaz od Lexy.

Hry s hlavicí

- Učitel ukáže, jak se správně fouká do hlavičky.
- Na pořadí cvičení u hry na hlavicí nezáleží, předpokládáme hru odshora dolů.

Kukačka – při výdechu odkrýváme a zakrýváme jemně jedním či dvěma prsty.

Sanitka – při výdechu pomalu odkrývat a zakrývat čepový otvor.

Indiáni – totéž, ale velmi rychlé odkrývání a zakrývání.

Tón h¹

- Pečlivě zkontrolujeme flétny žáků, zda mají správně sestaveno, aby mohli začít hrát, zatím nevysvětlujeme notovou osnovu ani umístění tónu h¹.
- Učitel upozorní na hmat (jak se v obrázku vyznat).
- Učitel ukáže tón h¹ a žáci napodobí (vícekrát).
- Vytleskáváme říkadlo, poté na dvě skupiny – jedna říká říkadlo a tleská slabiky, druhá hraje slabiky na flétnu a obráceně.
- Říkadlo můžeme doprovodit i hrou tónu h na boomwhacker, laděný zvonek nebo na zvonkohru, metalofon či xylofon.

LEKCE č. 2

Aktivity:

Hudební nauka

- Učitel žáky seznámí s notovou osnovou, pojmem takt, čtvrt'ovou notou a pomlkou. Jejich hodnotu určuje vajíčko, které ilustrativním způsobem napomáhá pochopení jedné doby. Mnemotechnickou pomůckou pro upevnění

podoby notové osnovy je lidská ruka – každý prst jako linka a 4 mezery mezi nimi.

Tón a¹

- Po opakování tónu h¹ připojíme tón a¹ a naučíme je mechanické střídání obou tónů. Poté zkusíme číst zápis taktu, můžeme si i zazpívat na jména not.

Říkadlo „Já jsem malá slepička“

- Žáci doplní vajíčka k říkadlu a společně si ho zahrají. Opět můžeme využít i jiné melodické bicí nástroje, utvrzujeme výšku tónu i možnou polohu v jiné oktávě.
- V čase, kdy potřebujeme individuálně pomoci některým dětem, mohou si ostatní v sešitě na probíraných stránkách vybarvit obrázky.

Říkadlo „Foukej, foukej, větříčku“

- Jako vždy vytleskáme, můžeme využít běžné aktivity pro práci s říkadlem - dechová cvičení, artikulační cvičení, dynamiku, neboli deklamace říkadla, pohybová cvičení (hra na tělo), apod.. Nejprve si společně, poté i na skupiny, zahrajeme na flétnu, ostatní žáci říkají říkadlo. Pro větší kontrolu se učitel může věnovat jedné skupině, ostatní mezitím vybarvují obrázky a procvičují si jemnou motoriku obtahováním čar. Žáci mohou přikreslit vlastní čáry (jinými kresbami obrázek dotvořit).

LEKCE č. 3

Aktivity:

- Učitel nebo vybraný žák přečte vzkazy od Lexy a poté učitel vyvolává žáky na jména, která vymyslí od písmene H a A.
- S žáky zopakujeme předešlou lekci a připojíme tón g¹.

Říkadlo „Byla jedna babka“

- Zahrajeme na flétnu na tónu g¹, můžeme vyzkoušet i tón h¹ a a¹. Pro obměnu vytvoříme skupinky s bicími nemelodickými nástroji – dřívka a bubínky.
- Hrajeme ostinátní figury dle zadání – učíme postupně obě figury vždy se všemi žáky najednou a s dopomocí textu. Názorně: na dřívka hrajeme 4 osminové noty a zároveň říkáme stále dokola „PRODÁVALA“. Rozdělíme na dvě skupiny a jedna říká říkadlo, druhá ostinato „PRODÁVALA“ s hrou na dřívka. Obdobně naučíme i bubínek, teprve poté můžeme přidat i flétnu.
- S ostinátními figurami pracujeme vždy stejně, později budou již žáci samotní schopni dělení rovnou do skupin. Učitel vybírá skupiny tak, aby v každé skupině byl nějaký vůdčí žák.

Další hodinu již s žáky vyzkoušíme rozdělení na čtyři skupiny (dle počtu nástrojů):

1. skupina – hraje na flétnu
 2. skupina – říká říkadlo
 3. skupina – hraje na dřívka
 4. skupina - hraje na bubínek
- Lze přidat i pohybovou skupinu (volné postavení v prostoru). To zvyšuje obtížnost, je lépe zkusit zvlášť nebo poté, co jsou již na pohybové aktivitě žáci zvyklí.
 1. – 2. takt: stoj spatný, ruce v bok, otáčení trupu vpravo a vlevo s podřepem
 3. – 4. takt: rukama naznačovat rozdávání jablek
 5. – 6. takt: P ruka maluje ukazováčkem do dlaně L ruky
 7. – 8. takt: velký kruh rukama (zevnitř ven)

3 TON g¹

G JAKO GABINKA

ZNAŠ JMENA OD NAZVŮ TONŮ, KTERÁ UŽ JSME SE UČILI?

By - la jed - na bab - ka, pro - dá - va - la jab - ka,
za dě - ra - vý groš, pro - da - la jich koš.

PRODAVALA X KOŠ

Kvíz

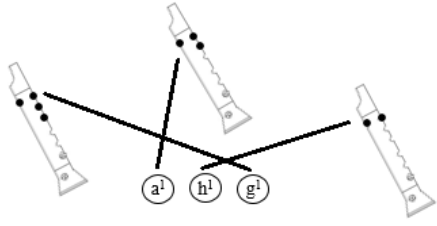
- Můžeme využít ke společné práci, individuální nebo v domácí přípravě.

Říkadlo „Žába leze do bezu“

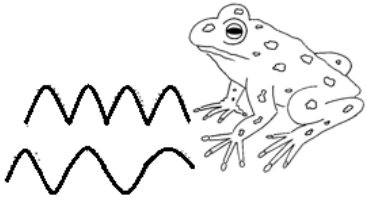
- Při tleskání zdůrazňujeme čtvrt'ovou pomlku pohybem rukama od sebe. Přečteme noty a zopakujeme, jaké jsou hmaty. Hrajeme společně na jména not, poté na skupiny (flétna a říkadlo).
- Jako odměnu či cvičení navíc je obrázek žáby, na kterém lze opakovat grafomotorická cvičení.

Správnost hry na flétnu kontrolujeme po malých skupinách, mezitím žáci vybarvují obrázky a opakují noty v říkadlech.

KVÍZ - spoj noty se správným hmatem:

Žá-ba le-ze do be-zu, já tam za ní po-le-zu,
ku-dy o-na, tu-dy já, bu-de-me tam o-ba dva.

LEKCE č. 4

Aktivity:

Hudební nauka

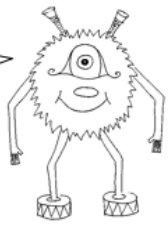
- Učitel žáky seznámí s půlovou notou a pomlkou. Jejich hodnotu určuje vajíčko, které ilustrativním způsobem napomáhá pochopení jedné doby, v tomto případě dvě vajíčka = dvě doby. Názorně ukážeme i na taktu.

První píseň „Halí, belí“

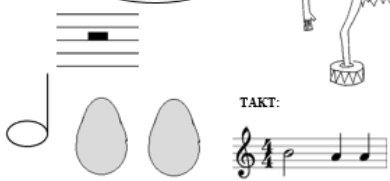
- Ukážeme na flétnu a s žáky společně zahrajeme s doprovodem klavíru.
- Hvězdu, která označuje číslem pořadí písní, vybarvíme, žákům zadáme k samostatné hře doma.
- Další lekci zkontrolujeme, že žáci nacvičili, nejprve společně, poté po skupinách.

4 PŮLOVA NOTA, PRVNÍ PÍSEŇ

PŮLOVÁ NOTA NEBO PŮLOVÁ POMLKA JSOU NA DVĚ DOBY

TAKT:

Halí, belí

1. Ha - lí, be - lí, ko - ně v ze - lí
2. A kra - věn - ky jak pa - nen - ky

a hří - bá - tka v pe - tr - že - li.
sly se kou - pat do vo - děn - ky.

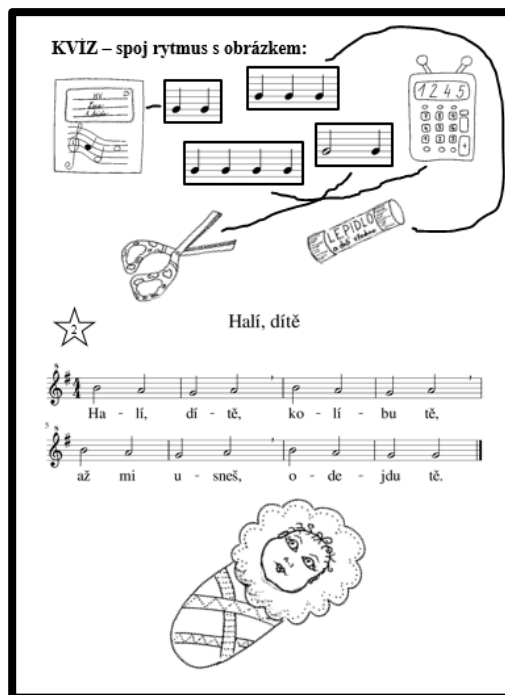
Kvíz

- Ilustrujeme na jednom příkladu s vytleskáváním slabik (více zdůrazňujeme délky slabik), zbytek zvládnou žáci samostatně. Kdo má, obrázky vybarví.

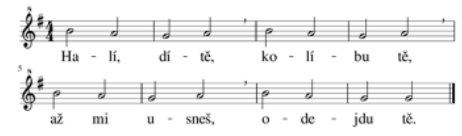
Píseň „Halí, dítě“

- Zazpíváme a zahrajeme na flétnu.

KVÍZ – spoj rytmus s obrázkem:

☆ Halí, dítě

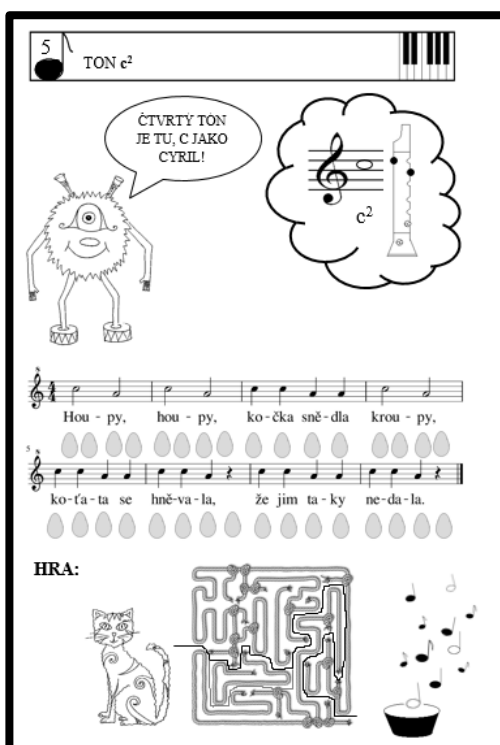
LEKCE č. 5

Aktivita:

Tón c²

- Nejprve zopakujeme hmaty již naučených tónů, žákům připomínáme, aby dodržovali správné postavení prstů.
- Žáci mohou sami vyvodit hmat dle obrázku. Učitel zkontroluje a opraví, pořad zdůrazňujeme, že žáci musí hrát prostředníčkem.
- Opakujeme výměnu hmatů tónů h¹ a c².
- Pracujeme s říkadlem „Houpy, houpy“, zahrajeme na flétnu.
- Zopakujeme hudební nauku – hodnoty čtvrt'ové a půlové noty pomocí vajíček (žákům s podpůrnými opatřeními stačí rozlišovat noty čtvrt'ové jako kratší a noty půlové jako delší a dbát více na sluchovou kontrolu).

5 TON c²

ČTVRTÝ TON JE TU, C JAKO CYRIL!

Hou - py, hou - py, ko - čka sně - dla krou - py,
ko - ťa - ta se hně - va - la, že jim ta - ky ne - da - la.

HRA:

Hra – pro odpočinek nebo za odměnu, lze využít k motivaci žáků

Píseň „Běžela ovečka“

- Zlomová píseň, kterou by měli zvládnout všichni žáci.
- Učitel žáky upozorní na správné nádechy označené v notách.

- V dalších lekcích si tuto píseň připomínáme, dokud jí žáci neovládají.
- Písničku si žáci rádi zaspívají, ale učitel by měl dbát na vhodné tóniny a písničky při zpěvu transponovat, zde například do D dur, do E dur.
- Píseň můžeme tématicky obohatit o známou píseň „Pásla ovečky“ a zatančit si ji s žáky.

Ovečky - připravené k práci po skupinách a možné kontrole učitele.

- Levá ovečka má předpřipravené spirály na procvičení jemné motoriky.
- Pravá ovečka může být využita volně:
 - o Lze přikreslit houslové klíče.
 - o Naplnit kožich notičkami, které znají.
 - o Nechat žákům k volné práci a kreativitě.
 - o Lze využít k mezipředmětovým vztahům a vyplnit znalostmi z českého jazyka, matematiky, prvouky i anglického jazyka.

Běžela ovečka

1. Běže-la o-večka ho-re do ko-pečka,
2. Neža-luj be-rá-nku na svo-ju ga-lá-nku,

a za ní be-rá-nek ža-lo-vat na zá-mek.
o-na tí u-vi-je vě-nec ro-zma-rý-nku.

LEKCE č. 6

Aktivita:

Repetice

- Učitel ukáže žákům pojem repetice na obrázcích a názorně předvede předvedením písničky „Rychle, bratři“.

Píseň „Rychle, bratři“

- Zaspíváme a zahrajeme na flétnu.
- Píseň je vhodná k nácvičku na vánoční vystoupení.

6 REPETICE (OPAKOVANÍ)

REPETICE:

Rychle, bratři

Ry - chle, bra - tři, ry - chle vstá - ve - jme,
do Be - tlé - ma ho - nem chvá - te - jme.

Da - ry s se-bou ve-změme a Je - ži - ška po-zdravme,
Dud-laj, dud-laj, dud-laj-dá, dud-laj, dud-laj, dud-laj - dá,

ta - kto je - mu zvu - čně za - hra - jme.
ta - kto je - mu zvu - čně za - hra - jme.

Píseň „Doliny, doliny“

- Zaspíváme a zahrajeme na flétnu, dáme si pozor na dodržování pomlky.
- Píseň může být k domácí přípravě jen pro výběr žáků, ti, kteří potřebují více času nebo se flétně nevěnují, se zatím mohou soustředit na písně „Běžela ovečka“ a „Rychle, bratři“.

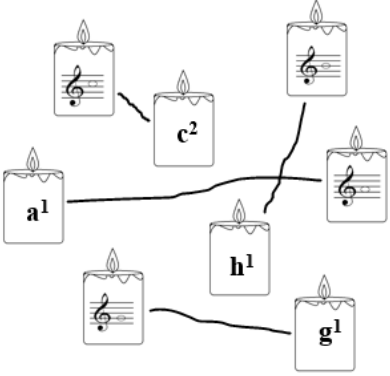
Hra se svíčkami

- Nejprve se ujistíme, že si žáci pamatují názvy malých tiskacích písmen, zejména podobu písmene G.
- Vybarvováním podporujeme jemnou motoriku, zatímco se můžeme věnovat žákům po skupinách. Kontrolu můžeme provést společně nebo určit nejrychlejší žáky, kteří již správně vyřešili, aby byli pomocníci pro ostatní.
- Úloha je dobrým měřítkem kontroly. Žáci s podpurnými opatřeními mohou dohledat správné řešení v předchozích lekcích v obláčcích.

★ Doliny, doliny

HRA – vybarvi stejnou barvou svíčky patřící k sobě:

LEKCE č. 7

Aktivity:

Koleda „Fanfrnoch“

- Zaspíváme a zahrajeme na flétnu.

Návrh na mezipředmětovou aktivitu – výroba fanfrnochu:

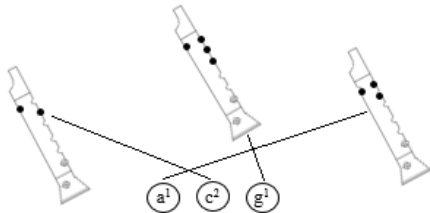
- Zařadíme do světa práce (pracovní výchova).
- Pomůcky: plastový kelímek, vázací plastová stuha, pravítko, nůžky, permanentní fixy.

7 KOLEDY

★ Fanfrnoch

KVÍZ - spoj noty se správným hmatem:

- Než žákům dáme kelímky, musíme udělat vhodným nástrojem (např. kuželovým vrtákem) do dna díru na stuhu tak, aby díra nebyla ostrá.
 1. Žák naměří a ustříhne 30 cm stuhy.
 2. Stuhu protáhne dírou ve dně kelímku směrem dovnitř kelímku.
 3. Stuhu na straně vnitřku kelímku žák zaváže dvěma a více uzly, aby opravdu pevně držela.
 4. Za stuhu zatáhneme směrem ven a ujistíme se o pevnosti uzlu.
 5. Žák si namočí jednu ruku a navlhčenými prsty rychle škubne stuhou od kelímku ven, přitom samozřejmě pevně drží kelímek druhou rukou, aby vznikl charakteristický zvuk fanfrnochů.
 6. Fanfrnoch si může žák libovolně vyzdobit lihovými fixami. Pro usnadnění doporučujeme černé fixy a zadání kresby hudebních motivů – notová osnova, noty, houslové klíče, apod..

Kvíz s hmaty – samostatně, opakování.

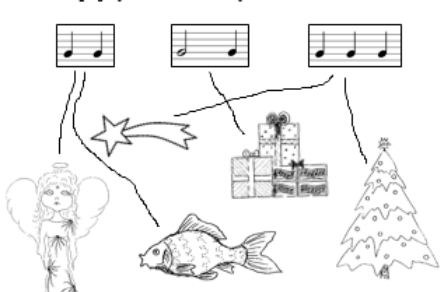
Kvíz s rytmy

- Můžeme dát samostatně nebo ve dvojicích.
- Nejprve upozorníme, že na jeden rytmus může být více obrázků.
- Kdo splní, může obrázky vybarvit.

Hra (čtyřsměrka)

- Aktivita, když by žáci hráli sólově, aby ostatní byli zaměstnaní.
- Lze vložit do hodiny českého jazyka nebo do vánoční projektové výuky.
- Žáci vyhledají všechna slova související s Vánocemi ve čtyřsměrce (zleva doprava a obráceně, shora dolů a obráceně).
- Z tajenky „zvoneček“ můžeme navázat na hru s tónovými zvonečky.

KVÍZ – spoj rytmus s obrázky:

HRA (ČTYŘSMĚRKA):

BETLÉM	OLOVO
CUKROVÍ	OZDOBA
JESLIČKY	PURPURA
JEŽÍŠEK	ROK
JMELÍ	SVÍČKY
KAPR	VÁNOČKA
KOLEDA	VĚNEC
KRÁL	

R	O	K	E	Š	Í	Ž	E
Š	Z	A	O	D	Z	O	B
V	Ě	N	Ě	Č	V	Á	V
I	Á	O	T	U	J	R	A
Č	D	J	L	K	A	U	N
K	E	M	E	R	P	P	O
Y	L	E	M	O	R	R	Č
N	O	V	O	U	K	Y	
Ě	K	C	E	P	A	K	

ZVONEČEK

Napiš a nakresli tajenku: _____

LEKCE č. 8

Aktivity:

Tón d²

- Zopakujeme tón c² a plynule navážeme tónem d².

Píseň „Sedí liška pod dubem“

- Zazpíváme a zahrajeme na flétnu.
- Píseň zvládnou zahrát žáci taktéž na klavír, xylofon, metalofon, zvonkohru, boomwhackery či tónové zvonečky dle potřeby a možností učitele.
- Přidáme skupinu žáků, která bude hrát ostinátní figuru TRÍSKÁ na bubínek.

Cvičení „Sedí liška pod dubem“

- Žáci doplní chybějící noty dle sluchové nápovědy učitele na klavír s nápovědou vajíček. Je dobré připomenou hodnoty not a vajíčko = 1 doba.
- Další nápovědou upozorníme žáky, že chybí pouze 5 not.
- Kdo doplní, porovná s písní na předchozí straně a pečlivě zkontroluje správnost.
- Žáci s podpůrnými opatřeními mohou využít rovnou opis z předešlé strany a pouze kontrolovat noty, které chybí.
- Rychlejší žáci vybarví hudební nástroje a lišku, obtáhne keř, za kterým se liška skrývá.

Jména

- Žák zapíše název not z notové osnovy, tak zjistí ukrytá jména

8 TÓN d²

A ZASE NOVÝ TON!

Sedí liška pod dubem

Se-dí li-ška pod dubem, má pí-šťal-ku a bu-ben,
na pí-šťal-ku pí-ská a na bu-ben tří-ská.

TRÍSKÁ

Zazpívej si a doplň chybějící noty:

Sedí liška pod dubem

Sedí liška pod dubem,
má pišťalku a buben,
na pišťalku píská
a na buben tríská.

Vylušti ukrytá jména:

H U G O, A D É I A, C T I R A D

LEKCE č. 9

Aktivity:

Píseň „Šel tudy“

- Zazpíváme a zahrajeme na flétnu.
- Nad takty jsou názvy tónů z akordů, které mohou žáci hrát na boomwhackery či xylofon.
- Pokud je tato hra pro žáky zcela novou aktivitou, je lepší rozdělit žáky hrající na doprovodné nástroje na dvě skupiny podle tónu, který hrají. Šikovnější žák samozřejmě může hrát na xylofon oba dané tóny.

9 PÍSEŇ

Šel tudy

Šel tu-dy, měl du-dy a-ni-ne-za-pí-skal.

bo-dej-ma-ty du-dy ra-rá-tek-ro-ztí-í-skal.

KVIZ – spoj rytmus s obrázkem a vybarvi obrázek, který není spojený s žádným rytmem.

- Při hře na boomwhacker znamená čára pod označením noty oktávátor, který na boomwhacker nasadíme, hrajeme tedy tóny g a d^1 , d^1 a a^1 . Noty v kroužku můžeme vybarvit příslušnou barvou boomwhackeru, což napomáhá žákům k snadné orientaci, ale musí mít žáci správný odstín barvy, proto je dobré mít pro vybrané žáky s podpůrnými opatřeními již připravené pastelky. Nejjednodušší hra je přímo rytmus písně nebo hra na první a třetí dobu.
- Při hře na xylofon připravíme pouze dané kameny. Pokud bude hrát žák jen jeden souzvuk tónů, hraje půlové noty příslušných not. Pokud bude žák hrát oba souzvučky z akordu, tak hraje střídavě čtvrt'ové noty ($g - d^1 - g - d^1$) a ($d^1 - a^1 - d^1 - a^1$).

Kvíz

- Žáci pracují samostatně.

Píseň „Sněží“

- Zazpíváme a zahrajeme na flétnu.

Hra – rukavice

- Žáci pracují samostatně, vhodné k práci, když učitel hraje s žáky po skupinách.

Zimní

M. Skodová

1. Sně-ží, sně-ží, mráz ko-lem bě-ží,
2. Fou-ká, fou-ká, bí-lá je lou-ka.

zi-ma je pej-sko-vi, ke kam-nům bě-ží.
zi-ma je ko-čič-ce ke kam-nům kou-ká.

HRA – vybarvi stejnou barvou rukavice patřící k sobě:

LEKCE č. 10

Aktivity:

Osminová nota

- Osminovou notu kvůli náročnosti nerozebíráme, ale pro potřebu hry na flétnu upozorníme na podobu noty, pomlky a varianty dvou osminových not spojených trámcem.
- Pro pochopení délky je zde opět vajíčko, tentokrát rozdělené v půli, nezapomeneme také přečíst vzkaz od Lexy.

Píseň „Kočka leze dolů“

- Zaspíváme a zahrajeme na flétnu.

Kvíz s hmaty

- Žáci pracují samostatně

Píseň „Když jsem jel do Prahy“

- Zaspíváme a zahrajeme na flétnu.
- Natrénujeme a připojíme ostinátní figury: DO PRAHY na rumbakouli nebo jiný shaker, HRÁCH na drhlo.

10 OSMINOVÁ NOTA

OSMINOVÁ
NOTA TRVA
PŮL DOBY

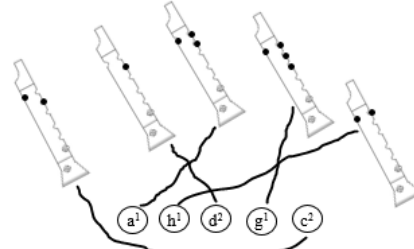

Kočka leze dolů

Anna Dabková

1. Kočka le - ze do - lů, mňou - ká, mňou - ká,
2. Kocour na ni z pů - dy brou - ká, brou - ká,
že na stře - še ví - tr fou - ká, fou - ká,
že jí ví - tr ko - žich ne - pro - fou - ká.

KVÍZ - spoj noty se správným hmatem:

Když jsem jel do Prahy

Když jsem jel do Pra - hy pro hrách, pro hrách,
u - pad mi na ce - stě va - lach, va - lach.

DO PRAHY HRÁCH

LEKCE č. 11

Aktivity:

Píseň „Maličká su“

- Zaspíváme a zahrajeme na flétnu.

Kvíz s hmaty

- Žáci samostatně vybarví tečky do otvorů podle tónu pod flétnou.

Píseň „V zahradě na hrušce“

- Zaspíváme a zahrajeme na flétnu.
- Ilustraci pod písní využijeme jako motivaci nebo pro samostatnou práci, když kontrolujeme hru po skupinách.

Hádanka z not

- Žáci vypracují samostatně v hodině, vhodné i k zadání domácí přípravy s rozšířením o mezipředmětové vztahy v prvouce.

Otázky pro žáky:

- o Jaké znáte hady?
 - o Kde v přírodě můžeme vidět hady?
 - o Má někdo doma hada jako domácího mazlíčka? Co hadi potřebují k životu a čím se živí?
- Místo kreslení můžeme tentokrát využít pro změnu fotografie.

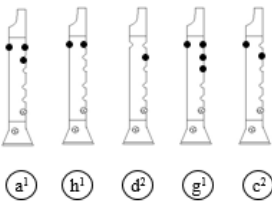
11 PISNĚ

★ Maličká su

1. Ma-li-čká su, hu-sy pa-su,
2. Tře-ba su já ma-lu-še-nká,
tan-co-va-la bych já, až se tfa-su,
pře-ce mě má rá-da má ma-mě-nka,
tan-co-va-la bych já, až se tfa-su,
pře-ce mě-má rá-da má ma-mě-nka.

KVÍZ – doplň do flétny správný hmat:

JAK TI TO JDE?

★ V zahradě na hrušce

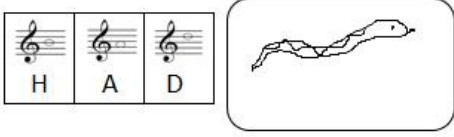
Anna Dubská

1. V zahra-dě na hru-šce se-dá-vá kos,
2. Na na-šem ko-mí-ně se-dá-vá čáp,
má če-rný ka-bá-tek a žlu-tý nos,
kla-pe si zo-bá-kem klap, klap, klap, klap.

Dopiš pod noty písmena not a nakresli, co ti vyjde:

LEKCE č. 12

Aktivity:

Píseň „Ti zlosejnší muzikanti“

- Zaspíváme a zahrajeme na flétnu.
- Přidáme ostinátní figury MUZIKANTI na dřívka a BASU na bubínek.

Píseň „Nepojedem na robotu“

- Zaspíváme a zahrajeme na flétnu.
- Můžeme zadat žákům vytvoření ilustrace k této písni.

Úkol – strunné nástroje

- Učitel nebo vybraný žák přečte zadání, dále už žáci vypracují samostatně.
- Společně zkontrolujeme zároveň s pojmenováním všech hudebních nástrojů – xylofon, trubka, housle, kontrabas, buben, kytara a harfa. Lexa drží elektrickou kytaru.
- Učitel může volně pracovat na téma strunných nástrojů – teorie, poslech, apod.

LEKCE č. 13

Aktivity:

Celá nota

- Učitel vysvětlí a zejména se zaměří na rozdíl celé pomlky a půlové pomlky.

Píseň „Dů kravičky, dů“

- Zaspíváme a zahrajeme na flétnu.

Ukryté ovoce

- Žáci zvládnou samostatně doplnit jména not a vyluštit skryté ovoce.

Píseň „Travička zelená“

- Zaspíváme a zahrajeme na flétnu.

12 \ PISNĚ, STRUNNE NÁSTROJE

☆ Ti zlosejnší muzikanti

1. Ti zlosejn-ší mu-zi-kan-ti ne-sli so-bě ba-su,
2. Stá-la ba-sa u pri-ma-sa, za ka-mna-ma stá-la,
a - by na ni pě-k-ně hrá-li ve-čer u pri - ma - sů.
když pri-ma-ska za-to-pi-la, ba-sa sa-ma hrá - la.

MUZIKANTI X BASU

☆ Nepojedem na robotu

1. Ne-po-je-dem na ro-bo-tu, až po-je-dů ze-man-é,
2. Ne po-je-dem na ro-bo-tu, až po-je-de Vá - vra,
o - ni ma-jú ko-ně vra-né a my má-me ztr-ha-né.
ko-le-čka-mu vr-zu-ka-jú, ve-ze na nich dá - bla.

UKOLY:

a) Zakroužkuj hudební nástroje, které mají struny:

b) Vybarvi kontrabas neboli basu:

KDE JE STRUNKA,
TAM SE DRNKÁ...

Kvíz – samostatně doplní do notové osnovy

- Lze využít, když učitel hraje po skupinách.

13 CELÁ NOTA

S TÍM SI HRAVĚ PORADIM

Dú kravičky, dú

Dú kra - vi - čky, dú, z pa - stvy dě - di - nú.
Coto a - le bu - či? Žese tu - ze mra - či dneska k ví - če - ru.

Vylušti ukryté ovoce:

J A H O D A , M A N G O

Travička zelená

Travička zelená

Tra - vi - čka ze - le - ná, to je mo - je po - tě - še - ní,
tra - vi - čka ze - le - ná, to je mo - je pe - ři - na.
Když si smyslím na ni sednu, když si smyslím na ni lehnu.
Tra - vi - čka ze - le - ná, to je mo - je pe - ři - na.

h1 g1 d2 c2 a1

LEKCE č. 14

Aktivita:

Píseň „Kováři, kováři“

- Zaspíváme a zahrajeme na flétnu.
- Nad takty jsou názvy tónů z akordů, které mohou žáci hrát na boomwhackery či xylofon.
- Na začátku je lepší rozdělit žáky hrající na doprovodné nástroje na dvě skupiny podle části akordu, který hrají. Šikovnější žák samozřejmě může hrát na xylofon oba tóny současně.
- Při hře na boomwhacker znamená čára pod označením noty oktávátor, který

14 OPAKOVÁNÍ

Kováři, kováři

1. Ko - vá - ři, ko - vá - ři, ko - vej mi ša - vli - čku,
2. Po - je - du si pro ni přes ty čer - ný le - sy,
3. Du - dá - ku, du - dá - ku, za - du - dej na ce - stu,
já si s ní po - je - du pro Han - či - čku,
za - vo - lej, má mi - lá, kde jsi, kde jsi,
že já si po - je - du pro ne - vě - stu.

KŘÍŽOVKA – doplň hudební nástroje:

1	K	O	N	T	R	A	B	A	S
2	K	L	A	V	Í	R			
3	B	U	B	E	N				
4	H	O	U	S	L	E			

3 4 1 2

na boomwhacker nasadíme, hrajeme tedy tóny g a d¹, d¹ a a¹.

- Noty v kroužku můžeme vybarvit příslušnou barvou boomwhackeru, což napomáhá žákům k snadné orientaci, ale musí mít žáci správný odstín barvy, proto je dobré mít pro vybrané žáky s podpůrnými opatřeními již připravené pastelky. Nejjednodušší hra je přímo rytmus písně nebo hra na první a třetí dobu.
- Při hře na xylofon připravíme pouze dané kameny. Pokud bude hrát žák jen jeden akord, hraje na první dobu v taktu. Pokud bude žák hrát oba akordy, tak hraje oba tóny na první dobu v taktu nebo souzvuk tónů na první a třetí dobu.

Křížovka

- Učitel zadá žákům buď samostatně, nebo ve spolupráci ve dvojicích.
- Po dokončení mohou nástroje vybarvit.

Vybarvovačka

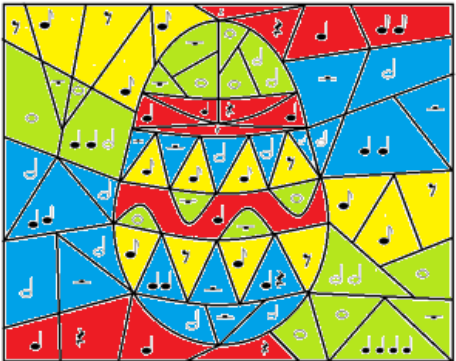
- Žáci si musí nejprve zopakovat na kolik dob je která nota či pomlka.
- Učitel připomene žákům podobu pomlky celé a půlové.
- Žáci mohou pracovat samostatně, čím si nejsou jistí, mohou dohledat v předchozích lekcích.

Píseň „Ovčáci, čtveráci“

- Zaspíváme a zahrajeme na flétnu.
- Učitel se zaměří na význam slov písně, lze spojit v mezipředmětových vztazích (český jazyk, prvouka).

VYBARVI DLE NÁPOVĚDY:

půl doby	●	= žlutá
1 doba	●	= červená
2 doby	●●	= modrá
4 doby	●●●●	= zelená

Ovčáci, čtveráci

1. O - věá - ci, čtve - rá - ci, vyjste - na - ši vi - čku,
2. To je lež ja - ko věž, ne - by - la to vi - čka,
i tu čo - čo - vi - čku vy - pá - slí.
a - ni čo - čo - vi - čka, byl o - ves.

LEKCE č. 15

Aktivity:

Píseň „Sousedovic kráva“

- Zaspíváme a zahrajeme na flétnu.
- Natrénujeme a připojíme ostinátní figury: KRÁVA na tamburínu, ZABUČÍ na bubínek.

Úkol – dechové nástroje

- Učitel nebo vybraný žák přečte zadání, dále už žáci vypracují samostatně.

- Společně zkontrolujeme zároveň s pojmenováním všech nástrojů – xylofon, housle, saxofon, zobcová flétna, tamburína, lesní roh, mandolína, klarinet a příčná flétna. Lexa drží trubku.
- Učitel může volně pracovat na téma dechových nástrojů – teorie, poslech, apod..

15 DECHOVÉ NÁSTROJE

Sousedovic kráva

KRAVA ZABUČÍ

ÚKOL – škrtni nástroje, které nejsou dechové:

FLETNA MÁ HODNĚ KAMARADŮ, KTERÉ TAKÉ ROZEZVUČÍME DECHEM

LEKCE č. 16

Aktivity:

Píseň „Maková zrníčka“

- Zazpíváme a zahrajeme na flétnu.
- Natrénujeme a připojíme ostinátní figury: ZRNÍČKA na dřívka, SPI na triangel.

Hra – květiny

- Učitel nebo vybraný žák přečte zadání, žáci vypracují samostatně.

16 PÍSNĚ

Maková zrníčka

Ija Humák

ZRNÍČKA SPI

HRA – vybarvi stejnou barvou květiny patřící k sobě:

Píseň „Proto jsem si kanafasku“

- Zaspíváme a zahrajeme na flétnu.
- Nevysvětlujeme význam slova kanafaska, bude v křížovce.

Křížovka

- Učitel zadá žákům buď samostatně, nebo ve spolupráci ve dvojicích.
- Po dokončení mohou nástroje vybarvit.
- V tajence žáci vyřeší význam slova kanafaska = sukně ke kroji. Učitel vyhledá a ukáže fotografii kroje.

☆ Proto jsem si kanafasku

Pro - to jsem si ka - na - fas - ku,
a - bych se ti, můj Je - níč - ku,
pro - to jsem si kou - pi - la,
a - bych se ti lí - bi - la.
Na čer - ve - nou, na ze - le - nou, na bí - lou,
a - by si mně ne - cho - dí - val za ji - nou.

KŘÍŽOVKA – doplň hudební nástroje
a dozvíš se, co je kanafaska:

1	H	O	U	S	L	E		
2	T	R	U	B	K	A		
3			K	Y	T	A	R	A
4	K	L	A	R	I	N	E	T
5			B	U	B	Ě	N	

LEKCE č. 17

Aktivity:

Mateník „Ještě dnes“

- Učitel ukáže výměnu taktového označení, ale dále s žáky nerozebíráme, žáci zvládnou zahrát na základě poslechu a instinktivně.
- Zaspíváme a zahrajeme na flétnu.

Kvíz

- Žáci pracují samostatně.

Vybarvovačka

- Učitel zopakuje s žáky označení pro noty a pomlky.
- Žáci vybarvují, když učitel hraje s žáky po malých skupinkách.
- Lze využít k motivaci a mezipředmětovým vztahům (prvouka).

17 MATENIK

☆ Ještě dnes

Je - ště dnes bu - du ro - zší - vat o - ves, o - ves,
je - ště dnes bu - du ro - zší - vat o - ves.
O - ves jsem ro - zhá - zel, pře - ce mně ne - vzhá - zel.
Co je to? Bu - du ro - zší - vat ži - to, ži - to.
Co je to? Bu - du ro - zší - vat ži - to.

KVÍZ – doplň do fléten správný hmat:

POKUD NEJSI MOC ZMATENÝ, TAK MI SNAD POMŮŽES S TÍMTO...!

Vybarvi dle nápovědy:

 = žlutá	 = světle modrá
 = oranžová	 = tmavě modrá
 = červená	 = zelená
 = fialová	

18 ZÁVĚREČNÁ LEKCE

U lékaře v ZOO Marie Hofmanová

LEKCE č. 18

Aktivity:

Píseň „U lékaře v ZOO“

- Zaspíváme a zahrajeme na flétnu.

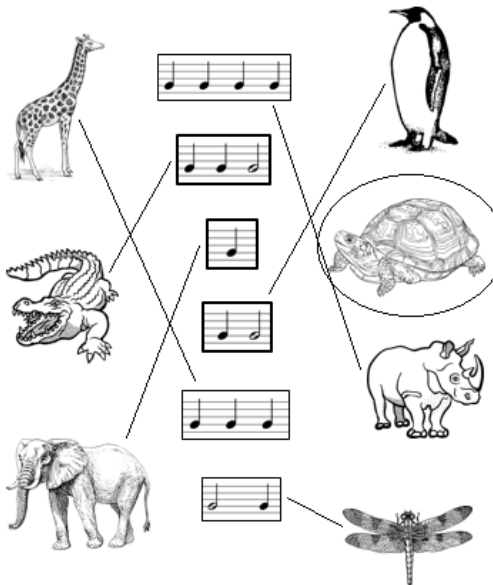
Kvíz

- Žáci pracují samostatně.

CO VŠECHNO JSI SE NAUČIL(A)

- Náповěda pro žáky a rodiče, shrnutí naučeného!

KVÍZ – spoj rytmus s obrázkou a vybarvi ten, který není spojený s žádným rytmem.

7 Zpěvník pro učitele

Halí, belí

Mírně

Česká

Musical notation for 'Halí, belí' in G major, 3/4 time. The melody consists of quarter notes on a treble clef staff. The lyrics are: 1. Ha - lí, be - lí, ko - ně v ze - lí; 2. A kra - věn - ky jak pa - nen - ky; a hří - bá - tka v pe - tr - že - li; šly se kou - pat do vo - děn - ky.

Halí, dítě

Mírně

Česká

Musical notation for 'Halí, dítě' in G major, 4/4 time. The melody consists of quarter notes on a treble clef staff. The lyrics are: Ha - lí, dí - tě, ko - lí - bu tě, až mi u - sneš, o - de - jdu tě.

Běžela ovečka

Mírně rychle

Moravská

Musical notation for 'Běžela ovečka' in G major, 4/4 time. The melody consists of quarter notes on a treble clef staff. The lyrics are: 1. Běže - la o - ve - čka ho - re do ko - pe - čka; 2. Neža - luj be - rá - nku na svo - ju ga - lá - nku, a za ní be - rá - nek ža - lo - vat na zá - mek. o - na ti u - vi - je vě - nec ro - zma - rý - nku.

Rychle, bratři

Rychleji

Česká

Musical score for 'Rychle, bratři' in G major, 4/4 time. The score consists of three systems of music with lyrics underneath. The first system starts at measure 8 and ends with a double bar line. The second system starts at measure 5 and ends with a double bar line. The third system starts at measure 9 and ends with a double bar line. Chords G and D7 are indicated above the notes.

Ry - chle, bra - tři, ry - chle vstá - ve - jme,
do Be - tlé - ma ho - nem chvá - te - jme.
Da - ry s se-bou ve-změme a Je - ží - ška po-zdravme,
Dud-laj, dud-laj, dud-laj-dá, dud-laj, dud-laj, dud-laj - dá,
ta - kto je - mu zvu - čně za - hra - jme.
ta - kto je - mu zvu - čně za - hra - jme.

Doliny, doliny

Mírně

Musical score for 'Doliny, doliny' in G major, 4/4 time. The score consists of two systems of music with lyrics underneath. The first system starts at measure 8 and ends with a double bar line. The second system starts at measure 6 and ends with a double bar line. Chords G, Ami, D, and G are indicated above the notes.

Do-li - ny, do-li - ny, co - že je pod ni - mi?
Stu-de-ná vo-dě-nka te-če do - lů ni - mi.

Fanfrnoch

Živě

Chodská

Musical score for 'Fanfrnoch' in G major, 2/4 time. The score consists of one system of music with lyrics underneath. The system starts at measure 8 and ends with a double bar line. Chords G, D, G, C, G, D, and G are indicated above the notes.

1. Fan-fr, fan-fr, fan-fr-noch,
na - stá - vá nám no-vyj rok,
no - vyj rok nám na-stá - vá,
ko - le-dy se nan-dá - vá, hou,hou hallelu - já.

Sedí liška pod dubem

Mírně

Česká

8 G D7 G
Se-dí li-ška pod du-bem, má pí-šť'a-lku a bu-ben,
5 8 G D7 G
na pí-šť'a-lku pí - ská a na bu-ben tří - ská.

Šel tudy

Živě

Česká

8 G
Šel tu - dy, měl du - dy a - ni ne - za - pí - skal,
5 8 D G
bo - dejž mu ty du - dy ra - rá - šek ro - ztří - skal.

Zimní

M. Škodová

8 G D G
1. Sně-ží, sně-ží, mráz ko - lem bě - ží,
2. Fou-ká, fou-ká, bí - lá je lou-ka,
5 8 D G D G
zi - ma je pej - sko - vi, ke kam - nům bě - ží.
zi - ma je ko - čič - ce ke kam - nům kou - ká.

Kočka leze dolů

Anna Dubská

8 G D G

1. Kočka le - ze do - lů, mňou - ká, mňou - ká,
2. Kocour na ni z pů - dy brou - ká, brou - ká,

5 8 G D G

že na stře - še ví - tr fou - ká, fou - ká.
že jí ví - tr ko - žich ne - pro - fou - ká.

Když jsem jel do Prahy

Mírně

Česká

8 G D G G D G D

Když jsem jel do Pra - hy pro hrách, prohrách,

5 8 Ami D D G D7 G

u - pad mi na ce - stě va - lach, va - lach.

Malička su

Mírně

Moravská

8 G D7 G G D7 G

1. Ma - li - čká su, hu - sy pa - su,
2. Tře - ba su já ma - lu - še - nká,

5 8 G Emi C D7 G D

tan - co - va - la bych já, až se tře - su,
pře - ce mě má rá - da má ma - mě - nka,

9 8 G Emi C D7 G

tan - co - va - la bych já, až se tře - su.
pře - ce mě - má rá - da má ma - mě - nka.

V zahradě na hrušce

Anna Dubská

Musical score for 'V zahradě na hrušce' in G major, 3/4 time. The score consists of two staves. The first staff has a treble clef and a soprano 's' part. The second staff has a treble clef and an alto '5' part. Chords are indicated above the notes: G, D7, G, G, G(Emi), D7(Ami), (D), G.

1. V zahra - dě na hru - šce se - dá - vá kos,
2. Na na - šem ko - mí - ně se - dá - vá čáp,
má če - rný ka - bá - tek a žlu - tý nos.
kla - pe si zo - bá - kem klap, klap, klap, klap.

Ti zlosejnší muzikanti

Vesele, jako polka

Česká

Musical score for 'Ti zlosejnší muzikanti' in G major, 4/4 time. The score consists of two staves. The first staff has a treble clef and a soprano 's' part. The second staff has a treble clef and an alto '5' part. Chords are indicated above the notes: G, D, G, D(Ami), (D7) G.

1. Ti zlo-sejn-ší mu-zi-kan-ti ne-sli so-bě ba-su,
2. Stá-la ba-sa u pri-ma-sa, za ka-mnama stá-la,
a - by na ni pěk-ně hrá-li ve-čer u pri - ma - sů.
když pri-ma-ska za-to-pi-la, ba-sa sa-ma hrá - la.

Nepojedem na robotu

Živě

Moravská

Musical score for 'Nepojedem na robotu' in G major, 4/4 time. The score consists of two staves. The first staff has a treble clef and a soprano 's' part. The second staff has a treble clef and an alto '5' part. Chords are indicated above the notes: G, D, G, D, G, D(Ami), D7, G.

1. Ne-po-je-dem na ro-bo-tu, až po-je-dú ze-ma-né,
2. Ne po-je-dem na ro-bo-tu, až po-je-de Vá - vra,
o - ni ma-jú ko-ně vra-né a my má-me ztr-ha-né.
ko-le-čkamu vr-zu-ka-jú, ve-ze na nich d'á - bla.

Dú kravičky, dú

Mírně

Moravská

8 G D G (D) G D G (D)

Dú kra - vi - čky, dú, z pa - stvy dě - di - nú.

5 8 G (D) G (D) G (D) G (D) G D G

Coto a - le bu - cí? Že se tu - ze mračí dneska k ví - če - ru.

Travička zelená

Živě

Česká

8 G D G D7 G

Tra - vi - čka ze - le - ná, to je mo - je po - tě - še - ní,

5 8 G D G (Emi) D7(C) (D) G

tra - vi - čka ze - le - ná, to je mo - je pe - ři - na.

9 8 Ami D G Ami D G

Když si smyslím na ni sednu, když si smyslím na ni lehnu.

13 8 G D G D7(C) (D) G

Tra - vi - čka ze - le - ná, to je mo - je pe - ři - na.

Kováři, kováři

Rychleji

Česká

Musical score for 'Kováři, kováři' in G major, 3/4 time. The score consists of two staves. The first staff has a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 3/4 time signature. It contains four measures of music with chords G, D, D7, and G above. The second staff has a treble clef, a key signature of one sharp, and a 3/4 time signature. It contains four measures of music with chords Emi, Ami, D7, and G above. The lyrics are written below the notes.

1. Ko - vá - ři, ko - vá - ři, ko - vej mi ša - vli - čku,
2. Po - je - du si pro ni přes ty čer - ný le - sy,
3. Du - dá - ku, du - dá - ku, za - du - dej na ce - stu,
já si s ní po - je - du pro Han - či - čku.
za - vo - lej, má mi - lá, kde jsi, kde jsi.
že já si po - je - du pro ne - vě - stu.

Ovčáci, čtveráci

Rázně

Lidová z Hradecka

Musical score for 'Ovčáci, čtveráci' in G major, 4/4 time. The score consists of two staves. The first staff has a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 4/4 time signature. It contains six measures of music with chords G, D7, G, D7, G, and D7 above. The second staff has a treble clef, a key signature of one sharp, and a 4/4 time signature. It contains six measures of music with chords G, D7, G, D, and G above. The lyrics are written below the notes.

1. O - včá - ci, čtve - rá - ci, vyjstena - ši vi - čku,
2. To je lež ja - ko věž, ne - by - la to vi - čka,
i tu čo - čo - vi - čku vy - pá - sli.
a - ni čo - čo - vi - čka, byl o - ves.

Sousedovic kráva

Mírně rychle

Česká

Musical score for 'Sousedovic kráva' in G major, 4/4 time. The score consists of two staves. The first staff has a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 4/4 time signature. It contains four measures of music with chords G, D, and G above. The second staff has a treble clef, a key signature of one sharp, and a 4/4 time signature. It contains four measures of music with chords D, G, D, and G above. The lyrics are written below the notes.

Sou - se - do - vic krá - va na he - li - gón hrá - vá.
Až se na něj na - u - čí, pře - krá - sně nám za - bu - čí.

Maková zrníčka

Ilja Hurník

1. Ma - ko - vá zr - ní - čka, sy - pte se na ví - čka,
spi už, spi už, ba - bi - čko spi.
2. dě - de - čku spi.
3. hol - či - čko, spi.

The score is in G major, 3/4 time. It consists of two staves of music. The first staff starts with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 3/4 time signature. The melody is simple, with notes on the G, A, B, and C lines. The second staff continues the melody and includes three variations of the lyrics. Chords G, Emi, Ami, D7, and G are indicated above the notes.

Proto jsem si kanafasku

Mírně rychle

Česká

Pro - to jsem si ka - na - fas - ku,
a - bych se ti, můj Je - níč - ku,
pro - to jsem si kou - pi - la,
a - bych se ti lí - bi - la.
Na čer - ve - nou, na ze - le - nou, na bí - lou,
a - by si mně ne - cho - dí - val za ji - nou.

The score is in G major, 4/4 time. It consists of four staves of music. The first staff starts with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 4/4 time signature. The melody is simple, with notes on the G, A, B, and C lines. The second staff continues the melody and includes two variations of the lyrics. Chords G, D, G, D, and G are indicated above the notes. The third staff continues the melody and includes two variations of the lyrics. Chords Ami, D, C, G, and D are indicated above the notes. The fourth staff continues the melody and includes one variation of the lyrics. Chords G, G, D, G, D7, and G are indicated above the notes.

Ještě dnes

Vesele

Česká

8 G D C G D G
Je - ště dnes bu-du ro-zsí - vat o - ves, o-ves,
7 8 G D C G D G
je - ště dnes bu-du ro-zsí - vat o - ves.
13 8 G C G D G C G D
O - ves jsem ro-zhá-zel, pře-ce mně ne-vzchá-zel.
17 8 G D C G D G
Co je to? Bu-du ro-zsí - vat ži - to, ži - to.
23 8 G D C G D G
Co je to? Bu-du ro-zsí - vat ži - to.

U lékaře v ZOO

Živě

Marie Hofmanová

8 G D G D
Hlá-si-la se su-ri-ka-ta, že bu-de stát na hlí-dce,
5 8 G D Emi D G
a-by se tak sna-dno vy-hla pra-vi-del-né pro-hlí-dce.
9 8 D G D G C G D
Lé-kař vy-jde z or-di-na-ce, v ru-ce už má va-kcí-nu,
13 8 G D Emi D7 G
v če-kár-ně jen dvě o-pi-ce, co chtěj lé - čit an-gí-nu.

8 Závěr

Hlavním cílem diplomové práce bylo vytvoření pracovního sešitu k celoroční práci v první třídě základní školy a motivovat touto prací pedagogy hudební výchovy pro zařazení zobcové flétny do jejich hodin.

K dosažení cíle sloužilo nejprve nastudování materiálů, které s problematikou úzce souvisí. U těchto zdrojů bylo potřeba zaměřit se na jejich výhody a nevýhody zpracování, metodického postupu a využitelnosti pro výuku na běžných základních školách. Z nabytých zkušeností zmíněné literatury i praktických zkušeností s žáky, jsem vytvořila pracovní sešit. Sešit jsem ověřovala v praxi, z čehož vyplynulo, že je materiál přiměřený pro využití v hodinách hudební výchovy. Žáci se v něm snadno orientovali, také s nadšením plnili veškeré úkoly navíc. Zásadním aspektem úspěšnosti u žáků byla grafická stránka pracovního sešitu a zejména u dívek pak možnost vlastního výtvarného vyjádření.

Z pedagogického hlediska je materiál využitelný i pro méně zkušené pedagogy, nezbytná je ovšem vlastní zkušenost s hrou na zobcovou flétnu. Materiál však není vhodný k domácí výuce, neboť neobsahuje nutné poznatky o správném tvoření dechu, artikulaci a dalších faktorech, jejichž znalost se předpokládá u kvalifikovaného učitele hudební výchovy. Pedagog by měl naopak úzce spolupracovat s rodiči, aby získal jejich podporu a motivoval je pro zapojení do pravidelné domácí přípravy.

Doufám, že tato diplomová práce bude v budoucnu využita pedagogy hudební výchovy a pomůže tak opět zvýšit zájem o hudební vzdělání nebo alespoň poskytne žákům snadnější přístup k samotné instrumentální hře. Není totiž nic krásnějšího pro pedagoga, než když vidí, jak se žáci na hodiny hudební výchovy těší nebo když se svěří s tím, že je to jejich oblíbený předmět, a to nejen proto, že je méně stresující, než jiné, ale hlavně proto, že se zde opravdu něčemu naučí.

9 Seznam literatury

BEN-TOVIM, Atarah a Douglas BOYD (2007). *Hudební nástroj a naše dítě*. Praha: Postál. ISBN 978-80-7367-206-5

BOHADLO, Stanislav. Pohledy na Jiřího Stivína. In: *STIVIN* [online]. [cit. 2019-04-14]. Dostupné z: <http://jiri.stivin.cz/predstav.htm>

BOK, Josef a Rudolf ČERNÝ (2004). *Škola hry na flétnu*. Praha: Editio Bärenreiter. ISMN 979-0-2601-0437-2

DANIEL, Ladislav (1991). *Škola hry na sopránovou zobcovou flétnu, první díl*. Praha: Panton. ISBN 80-7039-227-4

DEVÁTÁ, Monika (2018). *Škola hry na zobcovou flétnu se skřítkem Toníkem*. Brno: CPress. ISBN 978-80-264-2155-9

FEČANINOVÁ, Hana (2001). *Danielčina píšťalka*. Veverská Bítýška: Editio Moravia. ISMN M-706511-29-0

HAUWE, Walter van (1999). *Technika hry na zobcovou flétnu, 1. díl*. Praha: WinGra. ISMN M-66051-134-3

HAWTHORN, Philip (1996). *Moje první zobcová flétna*. Praha: Svojk a Vašut. ISBN 80-7180-063-5

HEJDOVÁ, Kateřina (2007). Jiří Stivín slaví na Hradě medaili a výročí. In: *iDNES* [online]. [cit. 2019-04-14]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/kultura/hudba/jiri-stivin-slavi-na-hrade-medaili-a-vyroci.A071029_185849_hudba_kot

HLAVATÁ, Iveta (1995). *Hrátky s flétnou, písničkami a pastelkami*. Kladno: Vladimír Beneš. ISBN 979-0-706512-77-8

HODINOVÁ, Romana (2005). *S flétničkou do školky*. České Budějovice: KOPP. ISBN 80-7232-177-3

HODINOVÁ, Romana (2002). *S flétničkou do školy*. České Budějovice: KOPP. ISBN 80-7232-178-1

- HODINOVÁ, Romana (2005). *S flétničkou za písničkou*. České Budějovice: KOPP. ISMN M-66060-001-6
- JAGLOVÁ, Jindřiška (1999). *Začínáme s hudební výchovou 1. ročník*. Brno: Nová škola. ISBN 80-85607-65-4
- JENČKOVÁ, Eva (2007). *Zobcová flétna*. Hradec Králové: Tandem. ISBN 80-86901-00-9
- JURKOVIČ, Pavel. *Hudební nástroj ve škole*. Praha: Muzikservis. ISBN 98-580607-12
- KARNETOVÁ, Helena (2015). *Hudební nástroje v souvislostech*. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-619-3
- KLEMENT, Miloslav (2009). *Základy hry na sopránovou zobcovou flétnu*. Praha: Editio Bärenreiter. ISMN 979-0-2601-0443-3
- KULHÁNKOVÁ, Eva (1999). *Písničky a říkadla s tancem*. Praha: Portál. ISBN 80-7367-171-9
- KVAPILOVI, Jan a Eva (2010). *Flautoškola 1*. Praha: Editio Bärenreiter. ISBN 979-0-2601-0505-8
- La musique dans la préhistoire (2011). In: *Hominides* [online]. [cit. 2019-02-20]. Dostupné z: <https://www.hominides.com/html/dossiers/musique-prehistoire.php>
- LANDER, Nicholas S. (1996 – 2019). Medieval period. In: *Recorder Home Page* [online]. [cit. 2019-02-20]. Dostupné z: <http://www.recorderhomepage.net/history/the-medieval-period/>
- LIŠKOVÁ, Marie (1998). *Hudební výchova pro 1. ročník základní školy*. Praha: SPN – Pedagogické nakladatelství. ISBN 80-7235-028-5
- LIŠKOVÁ, Marie (2005). *Hudební výchova pro 2. ročník základní školy*. Praha: SPN – Pedagogické nakladatelství. ISBN 80-7235-312-8
- MODR, Antonín (2002). *Hudební nástroje*. Praha: Edition Bärenreiter. ISBN 80-86385-12-4
- MOURYC, František (1993). *Hrajeme si, zpíváme*. Praha: Kvarta. ISBN 80-85570-31-9

O'KELLY, Eve (1990). *The Recorder today*. Cambridge: Cambridge University Press. ISBN 0-521-36660-7

POLEDŇÁK, Ivan (1989). *Mně všechno dvakrát aneb o Jiřím Stivínovi*. Praha: Panton. ISBN 35-010-89

POSPÍŠILOVÁ, Vlasta (2004). *Docela malé ježčí pískaní s Písničkou a Fučilkem*. Cheb: G + W spol. s r.o.. ISMN M-706509-47-1

PROCHÁZKOVÁ, Jana (2001) *Danielčina píšťalka*. Veverská Bítýška: Editio Moravia. ISMN M-706511-29-0. S. 2. cit. In: FEČANINOVÁ, Hana (2001). *Danielčina píšťalka*. Veverská Bítýška: Editio Moravia. ISMN M-706511-29-0

RÁKOSNÍKOVÁ, Jiřina (2002). *Hrajeme si u maminky*. Praha: Vyšehrad. ISBN 80-7021-610-7

RUKAVIČKOVÁ, Ivana (2007). Úvod, historie flétny. In: Plzenak [online]. [cit. 2019-02-26]. Dostupné z: <http://www.plzenak.cz/hudba/fletna>

ŘEŽÁBKOVÁ, Hana (2015). *Hraj si a maluj 1. díl*. Cheb: G + W. ISMN 979-0-706509-51-8

SEDLÁK, František (1974). *Hudební vývoj dítěte*. Praha: Supraphon. ISBN 02-289-74

SEDLMEIER, Aleš (2011). *S flétnou a zvířátky do hudební pohádky*. Praha: Muzikservis. ISBN 80-86233-16-2

STOJAN, Jaroslav (2011). *Koledy, vánoční písně a ukolébavky*. Lipník nad Bečvou: JASTO. ISBN 80-86086-16-X

ŠKOŘEPOVÁ, Kateřina (2009). *Hrajeme na zobcovou flétnu*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-645-2

The origins of the Recorder: History of the recorder – Its Golden Age (2019). In: *Yamaha* [online]. [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: https://www.yamaha.com/en/musical_instrument_guide/recorder/structure/structure002.html

THOMSON, John M. (1968). *Your book of the Recorder*. London: Faber and Faber Limited. SBN 571-08227-0

VYSKOČIL, František (2000). Hudební výchova a mozek. In: *Rozhlas* [online]. [cit. 2019-06-11]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/vedaarchiv/portal/_zprava/6340

VYSLOUŽILOVÁ, Blanka (2016). *Naše první tóny*. Praha: Blanka Vysloužilová vlastním nákladem. ISBN 979-0-66063-054-9

Zobcová flétna (2003 – 2006). In: *Flauto-dolce* [online]. [cit. 2019-02-20]. Dostupné z: <http://flauto-dolce.wz.cz/hlavni.htm>

ŽILKA, Václav (2004). *Jak se dělá muzikant*. Havlíčkův Brod: Petrklíč. ISBN 80-7229-106-8

ŽILKA, Václav (1993). *Veselé pískání – zdravé dýchání*. Praha: Panton. ISBN 35-010-93

ŽILKA, Václav. Dřevěná píšťalka. In: *Econnect zpravodajství* [online]. [cit. 2019-04-13]. Dostupné z: http://zpravodajstvi.ecn.cz/pistalka/Drevena_Pistalka.htm

ŽILKA, Václav. Koncerty v kriminále. In: *Econnect zpravodajství* [online]. [cit. 2019-04-13]. Dostupné z: <http://zpravodajstvi.ecn.cz/pistalka/Krimikoncerty.htm>

10 Seznam obrázků

Obrázek č. 1 - Kostěná flétna nalezená v jeskyni Hohle Fels (Německo)

La musique dans la préhistoire (2011). In: *Hominides* [online]. [cit. 2019-02-20]. Dostupné z: <https://www.hominides.com/html/dossiers/musique-prehistoire.php>

Obrázek č. 2 - Bernwardův sloup (cca 1020), katedrála v Hildesheimu

LANDER, Nicholas S. (1996 – 2019). Medieval period. In: *Recorder Home Page* [online]. [cit. 2019-02-20]. Dostupné z: <http://www.recorderhomepage.net/history/the-medieval-period/>

Obrázek č. 3 - „Výsměch Ježíše“ (po r. 1315)

LANDER, Nicholas S. (1996 – 2019). Medieval period. In: *Recorder Home Page* [online]. [cit. 2019-02-20]. Dostupné z: <http://www.recorderhomepage.net/history/the-medieval-period/>

Obrázek č. 4 – Elblag flétna (neporušený model flétny z poloviny 15. století)

LANDER, Nicholas S. (1996 – 2019). Medieval period. In: *Recorder Home Page* [online]. [cit. 2019-02-20]. Dostupné z: http://www.recorderhomepage.net/wp-content/uploads/2013/08/elblag_recorder.jpg

Obrázek č. 5 - Jedna z tzv. Catajo fléten (Kunsthistorisches Museum, Vídeň, SAM 130)

LANDER, Nicholas S. (1996 – 2019). Renaissance period. In: *Recorder Home Page* [online]. [cit. 2019-02-25]. Dostupné z: <http://www.recorderhomepage.net/history/the-renaissance-period/>

Obrázek č. 6 – Sopranová flétna (William Beukers St., 1666-1750, Rijksmuseum, Amsterdam)

LANDER, Nicholas S. (1996 – 2019). Baroque period. In: *Recorder Home Page* [online]. [cit. 2019-02-26]. Dostupné z: <http://www.recorderhomepage.net/history/the-baroque-period/>

Obrázek č. 7 – Arnold Dolmetsch

Arnold Dolmetsch (2019). In: *Discogs* [online]. [cit. 2019-02-28]. Dostupné z: <https://www.discogs.com/artist/1140079-Arnold-Dolmetsch>

Obrázek č. 8 – Barokní systém (vlevo) a německý systém (vpravo)

Zobcová flétny: Barokní a německý systém (2003 – 2006). In: *Flauto-dolce* [online]. [cit. 2019-02-28]. Dostupné z: <http://flauto-dolce.wz.cz/druhy.htm>

Obrázek č. 9 – Václav Žilka

ČTK, Redakce (2014). Před 90 lety se narodil Václav Žilka. In: *Opera plus* [online]. [cit. 2019-04-13]. Dostupné z: <https://operaplus.cz/pred-90-lety-se-narodil-vaclav-zilka/>

Obrázek č. 10 – Jiří Stivín

Archiv Jiřího Stivína (2012). Svatou Cecílii uctí velkorypadlo, slibuje sedmdesátník Jiří Stivín. In: *iDNES* [online]. [cit. 2019-04-13]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/kultura/hudba/jiri-stivin-slavi-sedmdesatiny.A121017_153143_hudba_ob

Obrázek č. 11 – zprava od Garklein-Flotlein po velký bas

Adult Recorder Ensemble (2019). In: *Abingdon Music Centre* [online]. [cit. 2019-03-04]. Dostupné z: <http://www.abingdonmusic.co.uk/cms/adults-17.html>

Obrázek č. 12 – Porovnání teoretického rozsahu zobcových fléten

Zobcová flétna: Druhy zobcových fléten (2003 – 2006). In: *Flauto-dolce* [online]. [cit. 2019-03-04]. Dostupné z: <http://flauto-dolce.wz.cz/hlavni.htm>

Obrázek č. 13 – Popis částí zobcové flétny

Zobcová flétna: Anatomie (2003 – 2006). In: *Flauto-dolce* [online]. [cit. 2019-04-22]. Dostupné z: <http://flauto-dolce.wz.cz/hlavni.htm>

Obrázek č. 14 – Popis hlavice

Zobcová flétna: Anatomie (2003 – 2006). In: *Flauto-dolce* [online]. [cit. 2019-04-22]. Dostupné z: <http://flauto-dolce.wz.cz/hlavni.htm>

Obrázek č. 15 – Popis těla a nožky

Zobcová flétna: Anatomie (2003 – 2006). In: *Flauto-dolce* [online]. [cit. 2019-04-22].
Dostupné z: <http://flauto-dolce.wz.cz/hlavni.htm>

Obrázek č. 16 – Veselé pískání – zdravé dýchání

Veselé pískání – zdravé dýchání. In: *Notovna* [online]. [cit. 2019-06-10]. Dostupné z:
<https://www.notovna.cz/vesele-piskani-zdrave-dychani-p-310.html>

Obrázek č. 17 – Hrátky s flétnou, písničkami a pastelkami

Hrátky s flétnou, písničkami a pastelkami. In: *Kytary* [online]. [cit. 2019-06-10].
Dostupné z: https://kytary.cz/kn-hratky-s-fletnou-pisnickami-a-pastelkami/HN177945/?gclid=Cj0KCQjwov3nBRDFARIsANgsdoGAiOFU2V9-HXAqPmTeQGHIhHKbcRD_vLzl_7R1aI8Yo018jGhgiCAaAiqJEALw_wcB

Obrázek č. 18 – Moje první zobcová flétna

Moje první zobcová flétna. In: *Heureka* [online]. [cit. 2019-06-10]. Dostupné z:
<https://knihy.heureka.cz/moje-prvni-zobcova-fletna-hawthorn-p/#ng:6f6c64686173682d5703634bf1b6cbde7f349126af9ec21c>

Obrázek č. 19 – Danielčina flétnička

Danielčina flétnička. In: *Notovna* [online]. [cit. 2019-06-10]. Dostupné z:
<https://www.notovna.cz/danielcina-pis%C3%85%C2%A5alka-p-6103.html>

Obrázek č. 20 – S flétničkou do školy

S flétničkou do školy. In: *Knihydaniela* [online]. [cit. 2019-06-10]. Dostupné z:
https://www.knihydaniela.cz/romana-hodinova-s-fletnickou-do-skoly?gclid=Cj0KCQjwov3nBRDFARIsANgsdoHF-WIygMUlpXOPzHhoKsSbAgeFg_6BRz4FsWlzQND0D2NfgzaGEWwaAn9TEALw_wcB

Obrázek č. 21 – Docela malé ježčí pískání

Docela malé ježčí pískání. In: *Notovna* [online]. [cit. 2019-06-10]. Dostupné z:
<https://www.notovna.cz/docela-male-jezci-piskani-p-323.html>

Obrázek č. 22 – Flautoškola 1

Flautoškola 1. - Učebnice hry na sopránovou zobcovou flétnu. In: *Kytary* [online]. [cit. 2019-06-10]. Dostupné z: https://kytary.cz/kn-flautoskola-1-ucebnice-hry-na-sopranovou-zobcovou-fletnu/HN173381/?gclid=Cj0KCQjwov3nBRDFARIsANGsdoFApzFhNY4d98LcLGo6B3ifZKj3aQjHk-Fnp5BD1UxYIWjD0KBZ7HEaAussEALw_wcB

Obrázek č. 23 – S flétnou a zvířátky do hudební pohádky

S flétnou a zvířátky do hudební pohádky. In: *Notovna* [online]. [cit. 2019-06-10]. Dostupné z: <https://www.notovna.cz/s-fletnou-a-zviratky-do-hudebni-pohadky-p-4657.html>

Obrázek č. 24 – Hraj si a maluj 1.

Hraj si a maluj 1.. In: *Notovna* [online]. [cit. 2019-06-11]. Dostupné z: <https://www.notovna.cz/hraj-si-a-maluj-1-p-5829.html>

Obrázek č. 25 – Naše první tóny

Naše první tóny. In: *Talacko* [online]. [cit. 2019-06-11]. Dostupné z: <https://www.talacko.cz/nase-prvni-tony>

Obrázek č. 26 – Škola hry na zobcovou flétnu se skřítkem Toníkem

Škola hry na zobcovou flétnu se skřítkem Toníkem. In: *Notovna* [online]. [cit. 2019-06-11]. Dostupné z: <https://www.notovna.cz/skola-hry-na-zobcovou-fletnu-se-skritkem-tonikem-p-8488.html>

Obrázek č. 27 – Hrajeme na zobcovou flétnu

Hrajeme na zobcovou flétnu. In: *Notovna* [online]. [cit. 2019-06-11]. Dostupné z: <https://www.notovna.cz/hrajeme-na-zobcovou-fletnu-p-6472.html>

Obrázek č. 28 – Škola hry na sopránovou zobcovou flétnu

Škola hry na sopránovou zobcovou flétnu In: *Kytary* [online]. [cit. 2019-06-11]. Dostupné z: <https://kytary.cz/ladislav-daniel-flauto-dolce-skola-hry-na-sopranovou-zobcovou-fletnu-1-dil-ladislav-daniel/HN095109/>

Obrázek č. 29 – Základy hry na zobcovou sopránovou flétnu

Základy hry na zobcovou sopránovou flétnu. In: *Kosmas* [online]. [cit. 2019-06-11]. Dostupné z: <https://www.kosmas.cz/knihy/209697/zaklady-hry-na-sopranovou-zobcovou-fletnu/>

Obrázek č. 30 – Zobcová flétna

Zobcová flétna. In: *Baila* [online]. [cit. 2019-06-11]. Dostupné z: <http://baila.net/kniha/42009941/hudba-v-soucasne-skole-zobcova-fletna-sv-2-eva-jenckova>

Obrázek č. 31 – Technika hry na zobcovou flétnu – vlastní obrázek

Obrázek č. 32 – Popis těla a nožky

Zobcová flétna: Anatomie (2003 – 2006). In: *Flauto-dolce* [online]. [cit. 2019-04-22]. Dostupné z: <http://flauto-dolce.wz.cz/hlavni.htm>

Obrázek č. 33 – Držení flétny, palec levé ruky

ŠKOŘEPOVÁ, Kateřina (2009). *Hrajeme na zobcovou flétnu*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-645-2

Obrázek č. 34 – Popis hlavice

Zobcová flétna: Anatomie (2003 – 2006). In: *Flauto-dolce* [online]. [cit. 2019-04-22]. Dostupné z: <http://flauto-dolce.wz.cz/hlavni.htm>

10.1 Seznam obrázků praktické části

Veškeré fotografie jsou vlastní.

Obrázky a ilustrace jsou v rámci tří skupin – vlastní, ilustrace Evy Hanušové a obrázky z webové stránky <https://pixabay.com>, na která se nevztahují autorská práva.

Ilustrace, které vytvořila Eva Hanušová:

(Číslo v závorce označuje lekci, ve které se obrázek nachází.)

Mimozemšťan Lexa (vše), kukačka, sanitka a indiánka (1), vítr (2), žába (3), kalkulačka, sešit, nůžky, lepidlo a miminko (4), kočka a ovečky (5), dárky (6), anděl, ryba, dárek, vánoční stromeček (7), buben, zobcová flétna, liška (8), brusle, krb, sněhulák, svíčka (9), hruška s čápem (11), kráva s heligónem a zobcová flétna (15).

Obrázky z pixabay a odkazy na ně:

5. LEKCE

- bludiště: <https://1url.cz/pzwzl>

12. LEKCE

- xylofon: <https://1url.cz/dzwzF>
- kontrabas : <https://1url.cz/pzwzR>
- housle: <https://1url.cz/ozwza>
- buben: <https://1url.cz/Kzwz3>
- trubka: <https://1url.cz/YzwzV>
- harfa: <https://1url.cz/yzwzk>
- kytara: <https://1url.cz/fzwzs>
- elektrická kytara: <https://1url.cz/lzwzT>

14. LEKCE

- buben, housle a kontrabas – viz výše
- klavír: <https://1url.cz/szwzj>

15. LEKCE

- xylofon, housle a trubka – viz výše
- saxofon: <https://1url.cz/ozwzd>
- tamburína: <https://1url.cz/Dzwz4>
- lesní roh: <https://1url.cz/WzwzD>

- mandolína: <https://1url.cz/4zwzh>
- klarinet: <https://1url.cz/wzwzC>
- příčná flétna: <https://1url.cz/nzwzZ>

16. LEKCE

- kytara, trubka, housle, klarinet a buben – viz výše

18. LEKCE

- žirafa: <https://1url.cz/7zwzU>
- krokodýl: <https://1url.cz/4zwzf>
- slon: <https://1url.cz/mzwzI>
- tučňák: <https://1url.cz/gzwzg>
- želva: <https://1url.cz/jzwzS>
- nosorožec: <https://1url.cz/Tzwz0>
- vážka: <https://1url.cz/izwzv>